

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2010

Helena Bartošová

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce

Helena Bartošová

PŘEDLOŽKY V PSANÉ ČEŠTINĚ ČESKÝCH NESLYŠÍCÍCH

Prepositions in Written Czech of the Czech Deafs

Praha, 2010

Vedoucí práce: prof. PhDr. Alena Macurová, CSc.

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. PhDr. Aleně Macurové, CSc. za odborné rady a trpělivost při vedené této bakalářské práce.

Dále děkuji Mgr. Janu Chromému za rady v oblasti zadávání výzkumu. Chtěla bych také poděkovat Mgr. Barboře Kosinové, Lucii Břinkové a Kláře Herčíkové za umožnění realizace výzkumu v jejich hodinách českého jazyka na základní škole pro sluchově postižené v Praze-Radlicích.

V neposlední řadě děkuji Jiřímu Bartošovi a Filipu Foukalovi za pomoc a technickou podporu při konečném zpracování práce.

„Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně, výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.“

V Praze, dne 29. 7. 2010

Helena Bartošová

ANOTACE

Hlavním tématem bakalářské práce je problematika předložek v psané češtině českých neslyšících. V teoretické části práce jsem vymezila pojetí předložek v českém jazyce a blíže jsem se zaměřovala na třídu lokalizace, konkrétně na předložky *vedle, na, nad, pod, před a mezi*. Na příkladech vět z českého jazyka, českého znakového jazyka a znakované češtiny jsem předvedla vyjadřování prostorových vztahů. Zaměřila jsem se na chyby v používání předložek v psaných textech amerických neslyšících a českých neslyšících a zjistila jsem, že v obou případech mají značné problémy v jejich užívání. Následně jsem porovnávala učebnice češtiny pro žáky s vadou sluchu a učebnice češtiny pro cizince. Praktická část práce přináší nové informace o stavu psané češtiny žáků s vadou sluchu a může být základním materiálem pro bližší analýzu tohoto tématu, která by dosažené výsledky mého zkoumání prohloubila. Zde jsem zpracovala výsledky dvou výzkumů, pro které mi byli informanty žáci sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích. První výzkum byl zaměřený na tvoření gramaticky správných tvarů podstatných jmen následujících po předložkách a druhý se soustředil na znalost sémantiky výše uvedených předložek. Z výsledků prvního výzkumu vyplynulo, že žáci z mého vzorku nevědí, s jakými pády se výše zmíněné předložky pojí. Proto jsou nejčastější chybou v jejich psaných textech tvary podstatných jmen s nenáležitými pádovými sufixy. Z druhého výzkumu vyplynulo, že se u žáků z mého vzorku s přibývajícím věkem sice zlepšuje znalost sémantiky předložek, ale nezlepšuje se schopnost vytvářet gramaticky správné tvary podstatných jmen, které následují po předložkách.

Klíčová slova: předložky, užívání předložek, psaná čeština českých neslyšících, chyby v produkci textu, učebnice českého jazyka pro žáky s vadou sluchu, učebnice češtiny pro cizince

ANNOTATION

The main topic of this bachelor work are prepositions in written Czech of Czech Deaf people. In the theoretical part of the work I have tried to define the problem of using correct prepositions in Czech language and I have focused only on the localisation category of prepositions such as *a next to, on, above, in front of* and *between*. I have shown (by examples) how Czech language, Czech sign language and Signed czech express the spatial relationships. I have focused on mistakes in using of correct prepositions in written texts of the American

Deaf people and the Czech Deaf people and I have noticed that the both groups have significant problems in use of prepositions. Then I have compared czech textbooks for hearing impaired pupils and for the foreign learners of Czech language. The practical part of the work brings new information about the situation of written Czech of the hearing impaired pupils and could be used as a basic material for closer analysis of this topic and further research. I have worked out two researches whose results you can see in this part of the work also. My informants were pupils of the seventh, eighth and ninth grade of the primary school for the hearing impaired in Prague-Radlice. The aim of the first research was to discover, whether the pupils are able to create a gramatically correct forms of nouns following the prepositions. The second research was focused on understanding of the semantics of the prepositions refered above. The results of the first research have shown that pupils in my sample group do not know, what falls of nouns follows after the prepositions given. Therefore, the most common mistake in their written texts was incorrect forms of nouns and incorrect forms of fall's suffixes. The second research have shown that the pupils of my sample group have improved their skills in connection of their raising age and that they have had better knowledge of the semantics of prepositions. Anyway, they do not improve the ability of creating gramatically correct forms of nouns following the prepositions.

Key words: prepositons, use of presposition, written Czech of the Czech Deaf people, mistakes in the written production, textbooks for the hearing impaired pupils, textbooks for the foreign learners of the Czech language

OBSAH

1. ÚVOD.....	10
2. VYMEZENÍ PŘEDLOŽEK V ČEŠTINĚ	12
2.1 Předložkové funkce.....	13
2.2 Systém pádů.....	13
2.3 Třídy předložek.....	14
3. ROZDÍL MEZI ČESKÝM ZNAKOVÝM JAZYKEM A ZNAKOVANOU ČEŠTINOU.....	17
3.1 Český znakový jazyk	17
3.2 Znakovaná čeština.....	19
4. PRODUKCE PSANÉHO JAZYKA NESLYŠÍCÍMI LIDMI	21
4.1 Výzkumy psané češtiny českých neslyšících.....	21
4.2 Specifické rysy textů produkovaných neslyšícími lidmi.....	22
4.3 Chyby v užívání předložek v produkci psaných textů amerických neslyšících žáků.....	26
5. POJETÍ VÝKLADU PŘEDLOŽEK V UČEBNICÍCH ČEŠTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA.....	28
5.1 Vertikální koncepce	29
5.2 Horizontální koncepce	32
5.3 Učebnice češtiny pro žáky s vadou sluchu vs. učebnice češtiny pro cizince	32
6. ZADÁVÁNÍ SLOVNÍHO A OBRÁZKOVÉHO TESTU.....	34
6.1 Hypotézy slovního testu a obrázkového testu.....	36
7. INFORMANTÉ SLOVNÍHO A OBRÁZKOVÉHO TESTU	38
7.1 Informanté slovního testu.....	38
7.2 Informanté obrázkového testu.....	39
7.3 Faktory ovlivňující úspěšnost a motivaci.....	39
8. ROZBOR ODPOVĚDÍ SLOVNÍHO TESTU	41
8.1 Předložková spojení s předložkou <i>vedle</i>	41
8.1.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	41
8.1.2 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy.....	42
8.1.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	44
8.1.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi	45
8.2 Předložková spojení s předložkou <i>na</i>	46
8.2.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	46

8.2.2. Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy.....	47
8.2.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	48
8.2.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi.....	48
8.3 Předložková spojení s předložkami <i>pod</i> a <i>nad</i>	49
8.3.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	49
8.3.2 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy.....	50
8.3.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	51
8.3.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi.....	51
8.4 Předložková spojení s předložkami <i>mezi</i> a <i>před</i>	52
8.4.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	52
8.4.2 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy.....	53
8.4.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy.....	54
8.4.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi.....	54
9. ANALÝZA CHYB SLOVNÍHO TESTU.....	56
9.1 Nejproblematičtější jevy zkoumaného vzorku žáků.....	57
9.2 Vytváření tvarů podstatných jmen následujících po předložkách.....	57
9.3 Nejčastější typ chyby.....	58
9.4 Potvrzení hypotézy.....	58
9.5 Shrnutí slovního testu.....	59
10. ROZBOR ODPOVĚDÍ OBRÁZKOVÉHO TESTU.....	60
10.1 Případy použití náležité předložky.....	60
10.2 Případy použití nenáležité předložky.....	62
10.3 Případy použití ne/náležitých předložek vlivem nejednoznačnosti obrázku.....	63
10.4 Potvrzení hypotézy.....	65
10.5 Shrnutí obrázkového testu.....	65
11. SPECIFICKÉ PŘÍPADY TVOŘENÍ VĚT V OBRÁZKOVÉM TESTU.....	67
12. ZÁVĚR.....	68
13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	70
14. PŘÍLOHY.....	75

SEZNAM ZKRATEK

FF UK – Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

KCP – klasifikátor celého předmětu

PREP – prepozice (předložka)

S – substantivum (podstatné jméno)

V – verbum (sloveso)

1. ÚVOD

Tématem bakalářské práce jsou předložky s místním významem (lokalizační) – **vedle, na, nad, pod, před a mezi** – a jejich užívání v psané češtině českých neslyšících. Tomuto tématu se věnuji z důvodu, že doposud nebylo v našem prostředí detailněji zpracováno. Práce má čtrnáct kapitol a je členěna do dvou částí – teoretické (od druhé do páté kapitoly) a praktické (od šesté do třinácté kapitoly).

V první kapitole je úvod k bakalářské práci.

Ve druhé kapitole budu vycházet z prací Trávníčka (1951), Čermáka (1996) a Hrdličky (2000). Na základě studia odborné literatury vymezím pojetí předložek v českém jazyce. V českém jazyce lze předložky rozdělit podle sémantického hlediska do sedmi tříd. Vzhledem k zaměření bakalářské práce se budu detailněji věnovat třídě lokalizace, jelikož mě zajímá odlišné vyjadřování umístění předmětů v prostoru v českém znakovém jazyce a v češtině. V českém jazyce při popisování věcí umístěných v prostoru použijeme předložku a v závislosti na pádu, se kterým se předložka pojí, podstatné jméno přiřadíme k jednotlivým jmenným rodům a skloňujeme podle paradigmat jejich deklinačních vzorů. V českém znakovém jazyce prostorový vztah vyjádříme použitím konkrétních znaků pro věci, které chceme v prostoru popisovat, dále použijeme klasifikátory¹ pro tyto znaky a díky vzájemnému postavení rukou v prostoru vyjádříme umístění věci.

Ve třetí kapitole budu pojednávat o vyjadřování umístění věcí v prostoru v českém znakovém jazyce, znakované češtině a českém jazyce. Současně na příkladech názorně potvrdím výše zmíněné tvrzení, že se prostor v českém znakovém jazyce vyjadřuje odlišnými jazykovými prostředky než v českém jazyce a ve znakované češtině.

Ve čtvrté kapitole se soustředím na produkci psané angličtiny amerických neslyšících a na soubor typických chyb, kterých se neslyšící při produkci textu dopouštějí. Na základě poznatků z americké studie lingvistů Quigleyho a Paula *Language and Deafness* (1984) budu porovnávat specifické rysy psané angličtiny amerických neslyšících a psané češtiny českých neslyšících. Při této analýze se budu detailněji zaměřovat na výskyt předložek v těchto psaných materiálech.

V páté kapitole se budu věnovat problematice pojetí předložek ve výuce češtiny jako cizího jazyka. V této kapitole podám přehled dvou koncepcí, podle kterých je cizincům

¹ „(...) jazykový prostředek, který (a) odkazuje na nějaký rys referenta, (b) nahrazuje jméno a (c) figuruje ve slovesech pohybu a umístění a podílí se tak na stavbě přísudku, predikátu...“ (Macurová a Vysuček, 2005, s. 264).

předkládána česká deklinace, a obě pojetí za opory odborné literatury shrnu. Dále se zaměřím na to, zda je v učebnicích pro žáky s vadou sluchu zohledňován fakt, že je pro ně čeština druhý, cizí jazyk a zda je v nich problematika předložek pojednávána jako v učebnicích pro cizince.

Jádrem praktické části bakalářské práce bude výzkum užívání předložek s místním významem (**vedle, na, nad, pod, před, mezi**) v psané češtině žáků s vadou sluchu.

Informanty pro výzkum byli žáci sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích. Celkově jsem žákům předložila dva testy, slovní a obrázkový. Ve slovním testu jsem získala jazykový materiál od čtrnácti informantů, v obrázkovém testu od třinácti informantů – počet informantů se v obou testech lišil z důvodu nemoci jednoho žáka.

Šestá kapitola se bude zaměřovat na slovní a obrázkový test, vytvoření obou testů, zadávání a průběh testování. Jsou zde vyřčené hypotézy, které dále v bakalářské práci potvrdím, či vyvrátím.

V sedmé kapitole se budu věnovat osobním informacím o informantech a zároveň pojednám o faktorech, které mohou mít negativní vliv na žáky a mohou snižovat jejich motivaci a úspěšnost.

V osmé kapitole se soustředím na detailní rozbor slovního testu a analyzuji získaný jazykový materiál.

V deváté kapitole podám výčet základních problémů, které se vyskytly napříč testovanými ročníky, a předložím kompletní shrnutí slovního testu. Následně stanovím možné příčiny neuspokojivých výsledků informantů slovního testu.

V desáté kapitole se soustředím na rozbor odpovědí obrázkového testu. Kapitola bude zaměřená na případy užití náležitých a nenáležitých předložek podle situací, které byly znázorněny na obrázcích. Současně shrnu výsledky obrázkového testu a vytvořím přehled předložek podle toho, jak žáci rozumí jejich sémantice. Výsledky slovního i obrázkového testu zpracuji v přehledné tabulce přímo v jednotlivých kapitolách, podrobnější tabulky se všemi odpověďmi informantů a autentický jazykový materiál uvedu v příloze bakalářské práce.

V jedenácté kapitole upozorním na případy specifického vytvoření vět, které se objevily v obrázkovém testu. Přestože se jejich rozboru podrobněji věnovat nebudu, domnívám se, že by si tato problematika také zasloužila podrobnější analýzu.

Poslední dvanáctou kapitolou bakalářské práce je závěr.

2. VYMEZENÍ PŘEDLOŽEK V ČEŠTINĚ

V této části práce budu vycházet z prací Františka Trávníčka (1951), Františka Čermáka (1996) a Milana Hrdličky (2000). Trávníček (1951) a Čermák (1996) ve svých studiích podávají detailní analýzu, ve které předložky klasifikují podle předložkových funkcí a řadí je do několika tříd. Dále se budu věnovat pojetí výkladu předložek ve výuce češtiny jako cizího jazyka podle Hrdličky (2000) a tyto poznatky usouvztažním s výukou češtiny žáků s vadou sluchu.

Podle Hrdličky (2000, s. 49) není stručná charakteristika předložek vůbec snadná. Panuje zde velké množství názorů, které nejsou vždy jednotné (srov. např. Čermák, 1996, s. 30). Čermák (1996, s. 30) s odkazem na Kroupovou (1985), Havránka a Jedličku (1970) a Mluvnici češtiny (1986) uvádí, že *„v novější české literatuře se zdůrazňuje zejména komplexní povaha předložek, tj. morfologicko-syntakticko-lexikální, morfologicko-sémantická povaha nebo specifikace a modifikace pádového systému. Nemáme-li se domnívat, že předložky v češtině jsou něco úplně jiného než např. v angličtině, nelze však s poslední charakteristikou souhlasit.“* Dále k této problematice dodává, že je zřejmé, že *„předložky a systém pádů interagují, nikterak zřejmé však už není, že by ho musely nutně specifikovat a modifikovat, a být vůči němu tedy v sekundární a podřízené roli“* (Čermák, 1996, s. 30). Čermák (tamtéž) se také vyjadřuje k existenci pádů, která je v zásadě omezená jen na dva typy jazyků, flexivní a aglutinační, zatímco existence předložek takové typologické omezení nemá.

Nejvíce ucelený přehled nejednotnosti názorů na vymezení předložek v češtině uvádí Hrdlička (2002, s. 49): *„Systém předložek je vymezen různě: někteří autoři je považují za slova pomocná, která se uplatňují při tvoření skladebních i lexikálně vztahových významů jmen (V. Šmilauer, 1966), jako pomocná (gramatická) slova s významem lexikálně-gramatickým (L. Kroupová, 1974, aj.), jako pomocná slova vztahová (J. Oravec, 1968a), jako slova s gramatickým významem (Fr. Miko, 1969). V novějších pracích (J. Kroupová, 1985) se hovoří o jejich komplexní podobě (morfologicko-syntakticko-lexikální), o specifikaci a modifikaci pádového systému a o jejich podílu na výstavbě věty a textu (Mluvnice češtiny 2; H. Běličová, 1984 aj.).“*

2.1 Předložkové funkce

Čermák (1996, s. 32) a Hrdlička (2000, s. 49) se shodují na třech základních předložkových funkcích – funkci valenční, adnominální a adverbální. Trávníček (1951) se o předložkových funkcích ve své studii nezmiňuje.

Funkce předložek Čermák (1996) vykládá na následující větě: *V létě si vždycky vzpomene na své první prázdniny u moře* (Čermák, 1996, s. 32).² Každá ze zastoupených předložek má jinou funkci. V českých větách se jednoznačně nejčastěji vyskytují předložky ve funkci V – S³, které vyjadřují vztah mezi slovesem a podstatným jménem, a proto se jedná o funkci valenční (*vzpomene si na prázdniny*) (Čermák, 1996, s. 32). Tato adverbální funkce⁴ je jednak nejfrekventovanější, jednak nejbohatší na paletu užívání předložek (Čermák, 1996, s. 32). Hrdlička (2000, s. 49) dodává, že „... je ovšem potřeba poznamenat, že čím výraznější je gramatická závislost předložky na slovese, tím méně se pak uplatňuje její lexikální sémantika...“

Druhou předložkovou funkcí je funkce S – S⁵, tzn. funkce, která vyjadřuje vztah mezi dvěma nominálními výrazy. Předložka je v tomto případě umístěna adnominálně, tzn. za podstatným jménem (*prázdniny u moře*).

Třetí předložkovou funkcí je funkce PREP – S⁶, která podle Hrdličky (2000, s. 50) „...slouží k vyjádření nevalenčních relací adverbiale ve větě“, v tomto případě stojí předložka před podstatným jménem (*v létě*).

2.2 Systém pádů

Hrdlička (2000, s. 51) a Trávníček (1996, s. 616) se přiklání k názoru, že chceme-li se věnovat tématu předložek, musíme mít na zřeteli existenci systému pádů v češtině. Čermák (1996, s. 37) se také přiklání k důležitosti pádů. Ani v tomto ohledu nejsou názory ostatních odborníků zcela jednotné (srov. např. Uličný, 1984; Sgall, 1967, In Hrdlička, 2000, s. 51). Uličný (1984, In Hrdlička, 2000, s. 51) ve své studii uvádí názory L. Hjemsleva a R.

² Předložky jsem záměrně podtrhla pro lepší orientaci ve větě.

³ Předložková funkce V – S (verbum – substantivum), př. *vzpomene si* (V) – *na* – prázdniny (S)

⁴ Je-li předložka umístěna adverbálně, stojí ve větě vždy za slovesem, v tomto př. *vzpomene si na* prázdniny – předložka *na* stojí za slovesem *vzpomene si* (Čermák, 1996, s. 32).

⁵ Předložková funkce S – S (substantivum – substantivum), př. prázdniny (S) – *u* – moře (S). Předložky je v tomto případě umístěna adnominálně, tzn. za substantivem prázdniny (Čermák, 1996, s. 32).

⁶ Předložková funkce PREP – S (prepozice – substantivum), př. *v* (PREP) – létě (S). V tomto případě se valence vztahuje k větě jako celku, takže přesnější označení této funkce je adprepoziční než adverbální (Čermák, 1996, s. 32).

Jakobsona, kteří tvrdí, že je „...*pád nositelem jediného významu, z něhož lze všechna jeho užití odvodit. Na druhé straně S. Karolak i P. Sgall aj. myšlenku pádů odmítají.*“ Kořenský (1972, In Hrdlička, 2000, s. 50), Konečná (1974, In Hrdlička 2000, s. 50) a Kroupová (1974, In Hrdlička 2000, s. 50) přisuzují předložkám dominantní roli ve vztahu k pádu. Opačný názor zastává Oravec (1967, In Hrdlička 2000, s. 50), který nesouhlasí s předložkovým pádem jako se spojením slov, ale jako se specifickým tvarem slova. Předložka podle jeho názoru není dominantou pádu, nýbrž jeho hlavním podmorfémem.⁷ Objevují se i názory, které spojení pádu a předložky striktně popírají, např. Horák (1972, In Hrdlička 2000, s. 52) navíc „*pokládá při určování lexikálního významu předložky za důležitější různé významy, předložka je tedy dominantou pádu, který se jí přizpůsobuje.*“

Souhlasím s tvrzením Kořenského (1972, In Hrdlička, 2000, s. 51), Konečné (1974, In Hrdlička, 2000, s. 51), Kroupové (1974, In Hrdlička, 2000, s. 50), Trávníčka (1996, s. 616) a Hrdličky (2000, s. 51). Systém pádů sehrává klíčovou roli v používání předložek, jelikož každá předložka se pojí minimálně s jedním pádem. Důležitost pádů uvedu na příkladu skloňování podstatných jmen. Podstatné jméno musíme umět přiřadit k patřičnému jmennému rodu a následně deklinačnímu vzoru. Bez znalosti pádového systému, resp. pádových koncovek, bychom nezvládli vytvořit gramaticky správné tvary podstatných jmen následujících po předložkách.

2.3 Třídy předložek

Čermák (1996, s. 38) a Hrdlička (2000, s. 52) se ve svých pracích zabývají také sémantikou předložek. Co se sémantiky předložek týče, existuje zde snad ještě více odlišných názorů než u samotné charakteristiky předložek (srov. Čermák, 1996, s. 38; Hrdlička, 2000, s. 52). Pro účely této bakalářské práce se soustředím na pojetí Čermákovy (1996, s. 38), protože se domnívám, že je jeho dělení předložek přehlednější.

Ze sémantického hlediska dělí Čermák (1996, s. 38) předložky do sedmi skupin podle toho, jak se „... *užitím předložky dané nomen, resp. nominální fráze zasazuje do určitého relačního rámce, tj. identifikace, klasifikace, kvalifikace, determinace akce, kauzality, lokalizace a temporalizace*“ (Čermák, 1996, s. 38).

Jako *identifikace* se označuje takový vztah, kterým předložka zařazuje jméno do vztahu zástupnosti nebo srovnávání s něčím jiným, např. *Za* prezidenta předal diplomy Novák, *Podle* otce to není pravda (tj. CO/KDO?, místo ČEHO/KOHO). Do této skupiny patří

⁷ Pád je na vyšší jazykové úrovni než předložky, která je v tomto případě pouze jeho morfém, tzn. předložky je minimální funkční jednotka nesoucí význam (srov. Čermák, 2004, s. 263).

předložky: *dle, jménem, mezi, mimo, místo, namísto, o, oproti, podle, proti, před, přes, vůči, náhradou za, po vzoru, v duchu, ve funkci, v intencích, ve jménu, v rozporu s, ve srovnání s, aj.* (Čermák, 1996, s. 38).

Jako *klasifikace* se označuje takový vztah, kterým se jméno zařazuje do vztahu příslušnosti nebo třídy, např. *Měď patří mezi kovy, Ten člověk je od police* (tj. KTERÝ?). Patří sem: *konče/-íc, krom/ě, mezi, mimo, nepočítaje/-íc, nevyjímaje/-íc, od, u, v, včetně, vyjímaje/-íc, vyjma, z, až na, bez rozdílu, k účelu, počítaje v to, s výjimkou, aj.* (Čermák, 1996, s. 38).

Jako *kvalifikace* se označuje relace, kterou se jménu (přídavnému i podstatnému) blíže určuje daná vlastnost, kvalita, původ či účel, např. *umazaný od bláta, čaj s citrónem, prosba o pomoc* (tj. JAKÝ?). Do této skupiny spadají předložky: *bez, dle, do, k, kolem, kvůli, mezi, na, nad, o, ohledně, okolo, po, podle, pro, proti, před, při, s, u, v, vůči, z, za, na adresu, na motivy, na protest proti, po linii, s vyloučením, v hodnotě, aj.* (Čermák, 1996, s. 39).

Jako *determinace* se označuje vztah, který zahrnuje všechny vztahy mezi predikátem a objektem, tzn. všechny vztahy ke zdroji, rezultátu, nástroji, cíli, způsobu, zřeteli, účasti na ději, jeho překážce, apod., například *hrát na piano, splácet po částech, cestovat o hladu* (JAK? / ČÍM? / V CO? / Z ČEHO? / K ČEMU? / S KÝM? aj.). K této skupině se řadí předložky: *bez, dle, do, formou, k, kol, kolem, kontra, mimo, na nad, navzdor/y, nedbaje/-íc, o, ob, od, ohledně, okolo, po, pod, podle, pomocí, pro, prostřednictvím, proti, před, přes, při, s, stran, u, úměrně, ústy, v, vedle, vůči, vzdor, z, za, co do, ku pomoci, na podporu, po dohodě s, pod vedením, pokud jde o, s přihlédnutím k, s vědomím, v poměru k, ve spolupráci s, ve vztahu k, z pozic, za předpokladu, aj.* (Čermák, 1996, s. 39).

Jako *kauzalita* se označuje vztah celé předložky (nejen predikátu) k důvodu, účelu děje, např. *udělal to na přání otce* (PROČ?). Tato skupina je zastoupena předložkami: *dík/y, k, do, kvůli, mimo, na, následkem, od, pro, působením, s, skrz, vinou, z, zásluhou, na důkaz, na podnět, na protest proti, na úkor, pod trestem, s cílem, v odměnu za, v odpovědi na, v zájmu, z důvodu, z nedostatku, aj.* (Čermák, 1996, s. 39).

Jako *lokalizace* se označuje vztah, který zahrnuje čtyři základní podtřídy: určení polohy (v oblasti, v linii, v blízkosti, KDE?), určení směru kam (do bodu, do linie, do blízkosti, KAM?), určení směru kudy (bodem, po linii, oblastí, KUDY?) a určení směru odkud (z linie, z bodu a oblasti, ODKUD?). Skupina zahrnuje tyto předložky: *blízko, blíže, dle, do, doprostřed, dovnitř, k, kol, kolem, kraj, mezi, mimo, na, nad, naproti, napříč, naspod/u, navrch/u, nedaleko, od, okolo, opodál, po, poblíž, pod, podél, podle, prostředkem, proti, před, přes, při, skrz, stranou, středem, u, uprostřed, uvnitř, v, vedle, v(e)prostřed,*

vespod/u, vevnitř, via, vně, vprostřed, vstříc, z, za, zespod/a, zevnitř, zeza, zkraje, zpod, zpoza, zprostřed, do blízkosti, na konci, na začátku, směrem do/k/na/proti, ve vzdálenosti, v okruhu, ze vzdálenosti, aj. (Čermák, 1996, s. 39).

Jako *temporalizace* se označuje vztah, který zahrnuje předložky vyjadřující tři základní podtřídy určení statického (v bodu či rozmezí, KDY?), určení východiska (s následným trváním nebo bez něj, ODKDY?) a určení cíle (s následným trváním nebo bez něj, DOKDY?, NAKDY?). K temporalizaci patří podtřída určení frekvence (JAK ČASTO?). Do této podtřídy patří následující předložky: *během, blízko, do, k, kolem, mezi, o, od, okolo, před, při, uprostřed, v, z, za, uprostřed, v průběhu, počátkem, aj.* (Čermák, 1996, s. 39).

Ve své bakalářské práci se budu věnovat pouze třídě lokalizace, konkrétně podtřídě určení polohy (v oblasti, v linii, v blízkosti – ptáme se otázkou KDE?).

V českém jazyce při popisu lokalizace určitých věcí v prostoru používáme předložky, kterými konkretizujeme umístění věcí, např. *míč je pod postelí, míč je na stole, míč je mezi postelí a stolem*. Vzhledem k odlišné povaze znakového jazyka⁸ vyjadřujeme i prostorové vztahy předmětů odlišně (srov. Macurová 2001a, s. 72; Holubová, cit. 24. 6. 2010). Ve znakovém jazyce při popisu lokalizace věcí v prostoru nepoužíváme předložky (viz s. 16–18). Holubová (tamtéž) uvádí, že „... *prostorové vztahy předmětů (pes v boudě, krabice na stole, ...), které se v mluvených jazycích vyjadřují pomocí neohebného slovního druhu spojek⁹, mají ve znakovém jazyce zcela odlišnou formu prezentace, při které se využívá právě trojdimenzionálního artikulačního prostoru.*“

⁸ Podrobněji o odlišné povaze českého jazyka a českého znakového jazyka v cyklu příspěvků *Poznááme český znakový jazyk* (Macurová, 2001a; Macurová, 2001b; Macurová a Bimová 2001; Hronová, 2002; Macurová, 2003; Motejzíkova 2003, Macurová a Vysuček, 2005; Macurová a Nováková, 2008).

⁹ M. Holubová (cit. 24. 6. 2010) své seminární práci *Prostor v českém znakovém jazyce* cituje, že se prostorové vztahy „vyjadřují pomocí neohebného slovního druhu spojek.“ Domnívám se, že se M. Holubová zmýlila, jelikož se evidentně jedná o předložky.

3. ROZDÍL MEZI ČESKÝM ZNAKOVÝM JAZYKEM A ZNAKOVANOU ČEŠTINOU

V této kapitole se budu věnovat rozdílu mezi českým znakovým jazykem a znakovanou češtinou. Zejména se zaměřím na funkci předložek v popisech prostoru v češtině a věty z českého jazyka přeložím do českého znakového jazyka a do znakované češtiny. Na těchto příkladech znázorním, jak odlišně funguje český znakový jazyk a znakovaná čeština a poukážu na to, proč mají neslyšící potíže s vyjadřováním prostorových vztahů v češtině.¹⁰

3.1 Český znakový jazyk

Bímová (2005, s. 17) uvádí, že český znakový jazyk je základním dorozumívacím jazykem neslyšících v České republice. Český znakový jazyk je produkován vizuálně-motoricky, což znamená, že je vytvářený tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a trupu, aby byl smyslově přístupný svým uživatelům.

Český znakový jazyk má všechny základní rysy přirozeného jazyka, tj. znakovost, systémovost, dvojí členění, produktivnost, svébytnost, historický rozměr a svou vlastní gramatiku, která je nezávislá a nepříbuzná s gramatikou českého jazyka (srov. např. Macurová, 2001, s. 70; Bímová 2002, s. 102; Hudáková, 2002, s. 182; Bímová 2005, s. 17).

Macurová (2001, s. 71) mezi další rysy znakového jazyka řadí simultánnost a existenci znakového jazyka v trojrozměrném prostoru. Podrobněji se zaměřím na funkci trojrozměrného prostoru, díky kterému se ve znakovém jazyce vyjadřují prostorové vztahy předmětů (Holubová, cit. 24. 6. 2010). O trojrozměrném prostoru se Macurová (2001, s. 72) vyjadřuje jako o základně, na které se ve znakovém jazyce buduje řada jazykových struktur. „(...) v něm (trojrozměrném prostoru, H. B.) jsou rozvrženy subjekty komunikace, ať už subjekty přímých účastníků komunikace, nebo subjektů, které jsou předměty sdělování (jejich pozice v prostoru je přitom do značné míry gramatikalizována)“ (Macurová, 2001, s. 72). Prostor se stává polem pro odkazování a pro postupy spojené s výstavbou textu (tzv. střídání rolí), vyjadřují se v něm některé gramatické kategorie (např. číslo a čas), ohýbají se v něm slovesa (pohyb v prostoru), slouží k vyjadřování věcně-obsahových vztahů (např. vztahu podmínky) a vztahů časoprostorových, které se v češtině vyjadřují např. předložkovými vazbami (Macurová, 2001, s. 72). Holubová (cit. 24. 6. 2010) popisuje možnost používání

¹⁰ Podrobněji o psané češtině českých neslyšících Macurová, 1994; Macurová, 1995; Macurová, 1998a; Hudáková, 2002; Komorná, 2008; Šebková, 2008; Ziebikerová, 2008; Richterová, 2008; Wagnerová, 2008.

prostoru následovně: „(...) *prostorový vztah (pes v boudě) tedy vyjádříme nejprve znakem, který odpovídá na otázku kde? (bouda), a potom uvedeme znak pro předmět, odpovídající na otázku kdo, co? (pes), a pomocí proformy¹¹ jej umístíme v prostoru tak, aby uspořádání znaku pro místo (bouda), o kterém se hovoří, a proformy, umísťující předmět (pes), odpovídalo představě reality, kterou v nás toto spojení (pes v boudě) vyvolá. Někdy je možné realizovat tyto prostorové vztahy pomocí dvou proforem, zastupujících znaky jak kde? (obvykle levá ruka), tak kdo, co? (pravá ruka).“*

Překladem následující věty z českého jazyka do českého znakového jazyka můžeme získat konkrétní představu o tom, jak se vyjadřují prostorové vztahy předmětů v českém znakovém jazyce. V téže větě v češtině vyjádříme popis vzájemného postavení osob a věcí použitím dvou předložek – **na** a **pod**.

Budeme vycházet z české věty:

Stojím na mostě, pod kterým právě projíždí loď.

Překlad¹² zmíněné věty z českého jazyka do českého znakového jazyka vypadá následovně:

MOST – JÁ – KCP¹³_osoba – LOĎ – KCP_loď

Znaky pro předložky NA a POD v českém znakovém jazyce neexistují. I přesto můžeme díky existenci znakového jazyka v prostoru tuto výpověď bez problémů vyjádřit.¹⁴ Osobu umístíme na most pomocí klasifikátoru tvaru ruky D¹⁵ a loď umístíme pod most tvarem ruky B₁. Díky prostorové existenci znakového jazyka můžeme dokonale popsat, jestli loď připlouvala zleva nebo zprava, jak rychle se pohybovala, jestli se vyhýbala protijedoucí

¹¹ Domnívám se, že by se v tomto případě mohlo jednat také o klasifikátor, který nahrazuje jméno (př. BOUDA, PES) (srov. Macurová a Vysuček, 2005, s. 264).

¹² Tuto větu jsem přeložila na základě porady s neslyšící lektorkou českého znakového jazyka.

¹³ KCP – zkratka klasifikátor celého předmětu. Zjednodušený způsob zápisu převzat z Motejzíkova, 2007, Příloha 2.

¹⁴ Přestože se při popisu prostoru v českém znakovém jazyce většinou předložky nepoužívají, znakový jazyk není o existenci předložek nijak ochuzen. Více o předložkách v českém znakovém jazyce Petráňová, 2004a; Petráňová, 2004b; Petráňová, 2007.

¹⁵ Tvary ruky českého znakového jazyka (Macurová, 1998b, cit. 11. 7. 2010) jsou uvedeny v Příloze 12.

lodi, atd. V českém znakovém jazyce se během popisování věcí v prostoru nepoužívají předložky, jako v českém jazyce, popř. znakované češtině.¹⁶

Výše zmíněnými rysy, zvl. simultánností, existencí v trojrozměrném prostoru, vlastní gramatikou a všemi rysy přirozeného jazyka se český znakový jazyk liší od znakované češtiny.

Vzhledem k odlišným gramatickým pravidlům českého znakového jazyka a češtiny mají žáci s vadou sluchu (obecně) problémy s psanou češtinou (srov. např. Macurová, 1994; Macurová, 1995; Macurová, 1998a; Hudáková, 2002; Komorná, 2008; Šebková, 2008; Ziebikerová, 2008; Richterová, 2008; Wagnerová, 2008). Hudáková (2002, s. 128) a Komorná (2008, s. 43) se domnívají, že tento problém může mimo jiné pramenit z nevhodného pojetí výuky českého jazyka ve školách pro sluchově postižené (viz s. 31).

3.2 Znakovaná čeština

Znakovaná čeština je podle Hronové (2005, s. 20) na rozdíl od českého znakového jazyka umělý jazykový systém, který vytvořili slyšící lidé, aby si usnadnili komunikaci s neslyšícími. Znakovaná čeština kopíruje slovosled české věty a používá znaky přejaté ze znakového jazyka. Dále také „(...) využívá nově vytvořených znaků, které slouží k reprezentaci gramatických slov, jimž se v české větě vyjadřují vztahy mezi jednotlivými slovy ve větě nebo mezi částmi vět, jsou to například předložky nebo spojky...“ (Hronová, 2005, s. 20).

Následující věta nám poslouží jako ukázka fungování znakované češtiny a znakového jazyka. Pro příklad použijeme větu s předložkou **na**, abychom viděli, jak se v obou větách odlišně vyjádří:

Váza je na stole.

Překlad do znakované češtiny by vypadal takto:

VÁZA – JE – NA – STŮL

¹⁶ Setkala jsem se s názorem neslyšící lektorky znakového jazyka, která se domnívá, že kvůli vlivu českého jazyka na znakový jazyk občas dochází k užívání předložek i ve vyjadřování prostorových vztahů. Toto tvrzení ale není podloženo hlubší analýzou.

Kdybychom tutéž větu přeložili¹⁷ do českého znakového jazyka, vypadala by takto:

VÁZA – STŮL – KCP_stůl – KCP_váza

Na těchto příkladech můžeme vidět, jak odlišně funguje znakovaná čeština a český znakový jazyk. V obou větách použijeme stejné znaky VÁZA, STŮL.

Znakovaná čeština kopíruje slovosled české věty, se všemi slovními druhy, které v české větě jsou (i s uměle vytvořeným znakem pro předložku NA), a místo jednotlivých slov používá vypůjčené znaky českého znakového jazyka (srov. Bímová, 2005, s. 18).

Český znakový jazyk má svou vlastní gramatiku a proto v produkci výše zmíněné věty uměle vytvořený znak NA nepoužijeme (tento prostorový vztah vyjádříme použitím znaků VÁZA, STŮL, klasifikátorem¹⁸ celého předmětu – tvarem ruky B₁ pro stůl a tvarem ruky C₀ pro vázu a umístěním rukou v prostoru vyjádříme jejich vzájemnou polohu) (srov. Holubová, cit. 26. 6. 2010).

¹⁷ Tuto větu jsem přeložila sama na základě porady s neslyšící lektorkou českého znakového jazyka.

¹⁸ Macurová a Vysuček (2005, s. 268) vydělují tři typy klasifikátorových tvarů ruky – klasifikátor celého předmětu (v tomto případě znaky STŮL a VÁZA), klasifikátor držení a klasifikátor rozměru.

4. PRODUKCE PSANÉHO JAZYKA NESLYŠÍCÍMI LIDMI

V následujících kapitolách se budu zabývat problematikou psaného (většinového) jazyka neslyšícími žáky (v americkém a českém prostředí) a specifickými chybami, které se v těchto textech objevují.

Pro zdárný průběh produkce i recepce psaného textu je „... *důležitý a nezbytný soubor*¹⁹ *dosavadních znalostí a zkušeností účastníků komunikace (produktora i receptora)*...“ (Komorná, 2008, s. 13). Aby byla produkce a recepce skutečně úspěšná²⁰, je zapotřebí, aby tento soubor obsahoval jazykové znalosti, znalosti věcné (encyklopedické), dále znalosti interakční, strategické znalosti spojené s produkcí textu a speciální znalosti využívané při recepci a interpretaci textu (srov. Nebeská 1992; Komorná 2008).

Nebeská (1992, s. 39) označuje produkci textu (řeči) za jádro řečové komunikace. Produkce textu (řeči) začíná motivovaným záměrem produktora, který vybere náležité komunikační prostředky a díky nim vytvoří zvukovou nebo grafickou formu výpovědi (Nebeská, 1992, s. 39 a 40). Nebeská (1992, s. 41) uvádí jako základ správného fungování textové komunikace užívání prostředků přirozeného jazyka a používání grafických prostředků, tj. grafické uspořádání textu, typy písma, grafické prostředky neverbální povahy. Komorná (2008, s. 19) označuje fázi produkce textu jako proces, do kterého vstupuje jednak dlouhodobá paměť píšícího, jednak samotná situace psaní, její důvod a cíl, příjemce, nároky na typ textu a také vznikající text.

4.1 Výzkumy psané češtiny českých neslyšících

V porovnání s výzkumy čtenářské gramotnosti českých neslyšících (recepce) se ukazuje, že výzkumy produkce psaných textů českých neslyšících zaostávají (Komorná, 2008, s. 41). V Čechách neproběhly zatím žádné plošné výzkumy toho, jak čeští neslyšící užívají češtinu ve svých psaných projevech. „*Díky pracím odborníků a studentů, které vznikaly především na půdě Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK v Praze, však již určité informace máme*“ (Komorná, 2008, s. 41). Komorná (2008, s. 41 a 42) dále podává vyčerpávající soupis vzniklých studií zabývajících se psanou češtinou. Patří mezi ně

¹⁹ Tento soubor bývá v odborné literatuře označován jako kompetence, předpokladová báze, mentální reprezentace nebo schéma (Komorná, 2008, s. 13).

²⁰ Někdo (*mluvčí*) říká/píše něco (*sdělení*) někomu (*adresát*) nějak (*kontakt* – druh styku partnerů, *kód* – prostředky a pravidla užívání mluvené či psané formy komunikace, *kanál* – cesta, kudy se komunikace přenáší, tj. akusticky či vizuálně) s nějakým účinkem (*zpětná vazba* – reakce posluchače udržující komunikaci v chodu, *pragmatický účinek* – mluvčí chtěl na adresáta zapůsobit, popř. ovlivnit jeho vědomí) (Čermák, 2004, s. 19).

vyjadřování prostorových vztahů v psané češtině (Čechová, 1999), rozbor vyjadřování slovesných významů v textech psaných českými neslyšícími (Racková, 1996; Zýková, 1997) nebo způsoby, jakými je žákům čeština ve školách předkládána (Červinková, 2002; Mrkvičková, 2005; Hudáková, 2006). Nejrozsáhlejší výzkumy však ve svých pracích provedla Macurová (Macurová 1994, 1995, 1997, 1998, 1999, 2006, aj.). Novější studie se věnují vyjadřování kategorie rodu v češtině českých neslyšících (Wagnerová, 2008), interferencím z českého znakového jazyka do psané češtiny českých neslyšících (Ziebikerová, 2008), psané češtině českých neslyšících v internetové komunikaci (Šebková, 2008) nebo vyjadřování času v psané češtině českých neslyšících (Richterová, 2009). V současné době na FF UK v Praze (na oboru Čeština v komunikaci neslyšících) vznikají další práce věnující se problematice psané češtiny – konkrétně předložkám času v psané češtině českých neslyšících (Patočková), chybám a jejich využití ve výuce češtiny (Poštová) a osobním zájmenům v psané češtině neslyšících (Čížková).

Quigley a Paul (1984, s. 141) upozorňují, že vzdělávací programy neslyšících jsou založeny na čtení a psaní, přestože angličtina není jejich mateřským jazykem, a všechny vývojové pokroky amerických neslyšících dětí jsou hodnoceny právě na základě psaného jazyka. Spontánní psaná produkce je obecně považována za jeden z nejlepších ukazatelů zvládnutí daného jazyka. Psaná čeština českých neslyšících není ještě tak systematicky prozkoumaná, jako např. psaná angličtina amerických neslyšících. Na základě tohoto faktu se domnívám, že je zapotřebí se této problematice intenzivněji věnovat, abychom zjistili, co konkrétně je pro neslyšící obtížné a pokusili se jim naši mateřštinu, pro ně však cizí jazyk, lépe zpřístupnit.

4.2 Specifické rysy textů produkováných neslyšícími lidmi

V této podkapitole se soustředím na specifické rysy, které se objevují v psaných textech neslyšících. Zjištěné informace o psané angličtině amerických neslyšících porovnám se situací psané češtiny českých neslyšících a podám soupis jejich společných rysů.

Lingvistika znakových jazyků²¹ se začala rozvíjet ve Spojených státech amerických od počátku 70. let 20. století. Zásadní vliv na rozvoj lingvistiky znakových jazyků měla práce W. Stokoea *Sign language structure (Struktura a fungování znakového jazyka)*, kterou publikoval v roce 1960. V této studii na příkladech amerického znakového jazyka Stokoe dokázal, že

²¹ Zde Macurová hovoří o fázi rozvoje lingvistiky znakových jazyků orientující se na odlišné rysy znakových jazyků a mluvených jazyků (zhruba od poloviny 80. let 20. století). V první fázi svého rozvoje (zhruba do poloviny 80. let 20. století) se lingvistika znakových jazyků soustředila na shodné rysy znakových a mluvených jazyků (Macurová, 2008, s. 17).

americký znakový jazyk má rysy přirozeného jazyka – je arbitrární a má dvojí členění (Macurová, 2008, s. 16 a 17). Macurová ve své publikaci konstatuje, že se „*od tohoto roku logicky datuje počátek lingvistiky znakových jazyků*“ (Macurová, 2008, s. 17).

Výzkumu amerického znakového jazyka se ve Spojených státech amerických následně věnovali Klima a Bellugiová (1970), vznikaly první doktorské disertace věnované americkému znakovému jazyku (Woodward a Frishbergová) a díky těmto novým poznatkům byla vydána první učebnice amerického znakového jazyka (Baker a Cokely, 1980) (Macurová, 2008, s. 19). Dále se výzkumníci amerického znakového jazyka zaměřovali na odlišný způsob existence znakových jazyků a jejich odlišnou strukturu od většinových mluvených jazyků – na klasifikátorové konstrukce (Emmorey, 2003), na tzv. shodová a prostorová (klasifikátorová) slovesa (Padden, 1988; Miller, 1994), simultánní konstrukce (Engberg-Pedersen, 1993; Miller, 1994). Lingvisté znakových jazyků se také soustřeďují na lexikologii znakových jazyků (Brennan, 1994) a popis slovní/znakové zásoby (Schremer, 1990) (Macurová, 2008, s. 47). Problematice psané angličtiny amerických neslyšících se věnovali Quigley a Paul (1984) a ke stejnému tématu se vrátili také ve své druhé rozšířené studii (Quigley a Paul, 1994).

Jak jsem zmínila výše, otázkám produkce psané angličtiny amerických neslyšících se věnovali výzkumníci Quigley a Paul (1984), z jejichž práce budu vycházet. Během výzkumu Quigleyho a Paula (1984)²² se vyskytla řada problémů. Neslyšícím dětem byly ukázány obrázky či obrazové posloupnosti a děti byly požádány, aby materiály popsaly (Quigley a Paul, 1984, s. 141). Platnost a spolehlivost této metody však nebyla stoprocentní. V případě, že děti nepoužily složitější morfologické nebo syntaktické struktury, si nebyli autoři jisti, zda byla na vině nezralost dětí užívat tyto struktury, nebo nejednoznačnost materiálu, který v dětech nevyvolal podnět k použití složitější morfologické nebo syntaktické struktury.²³ Další komplikací byl nedostatečný výskyt některých jazykových jednotek v získaném materiálu, takže autoři nemohli na malém vzorku provádět hlubší analýzu problematičtějších jevů (Quigley a Paul, 1984, s. 141). Některé jazykové konstrukce byly užity nesrozumitelným způsobem, což autorům ztěžovalo pochopení jejich funkcí ve větě (Quigley a Paul, 1984, s. 141). Přestože se objevila řada komplikací, výzkum psané angličtiny amerických neslyšících se výzkumníkům podařilo dokončit.²⁴

²² Studii z anglického originálu přeložila Helena Bartošová.

²³ Domnívala jsem se, že v mém výzkumu je vše naprosto jednoznačné, ale díky odpovědím žáků jsem zjistila, že se jednalo pouze o můj úhel pohledu a pro žáky byly některé věci nejednoznačné (více viz Obrázkový test).

²⁴ Podrobněji o výsledcích výzkumu srov. Quigley a Paul, 1984, s. 142.

Mnoho studií dokazuje, že američtí neslyšící žáci jsou v porovnání s mladšími slyšícími žáky v produkci psané angličtiny méně úspěšní. Quigley a Paul (1984, s. 144) reprodukuje závěry F. Heidera a G. A. Heidera (1940), kteří na základě svého výzkumu dospěli ke zjištění, že sedmnáctiletí neslyšící žáci vytvářeli ve svých slohových pracích stejně složité větné konstrukce jako desetiletí slyšící žáci. Zýková (1997, s. 17) se však ve své studii přiklání k názoru, že ne vždy dosahují neslyšící horších výsledků ve srovnání se slyšícími a poukazuje na výsledek zkoumání své diplomové práce. Uvádí, že psané projevy neslyšících středoškoláků, na rozdíl od slyšících středoškoláků, byly téměř bezchybné (Zýková, 1997, s. 17). Novější výsledky z českého prostředí cituje Poláková (2001, s. 207): „(...) úroveň čtenářské gramotnosti je u žáků základních a studentů středních škol pro sluchově postižené nižší než u jejich slyšících vrstevníků a toto konstatování se bohužel ve většině případů vztahuje i na dospělé...“

V psané produkci neslyšících žáků (a žáků s těžkou ztrátou sluchu) se objevují různé typy chyb. Hudáková (2002, s. 128 a 129) a Komorná (2008, s. 43) rozděluje chyby v psaných textech českých neslyšících do dvou skupin – chyby vzniklé patrně nevhodnou výukou češtiny a interference z českého znakového jazyka. V následujícím oddíle jsou popisovány pouze „(...) zvláštnosti textu (...)“ (Hudáková, 2002, s. 129), jejichž příčinou může být nevhodný způsob výuky českého jazyka ve školách pro sluchově postižené žáky. O chybách vzniklých vlivem pronikání struktury českého znakového jazyka do struktury psaného českého jazyka srov. např. Hudáková, 2002, s. 129; Komorná, 2008, s. 43; Ziebikerová, 2008.

Z výsledků zkoumání Quigleyho a Paula (1984, s. 144), Hudákové (2002, s. 128) a Komorné (2007, s. 17) vyplývá, že neslyšící v porovnání se slyšícími používají ve svých písemných projevech kratší a jednodušší věty. Texty pak často působí nesouvisle, jelikož neslyšící respondenti skládají věty mechanicky za sebou (Komorná, 2008, s. 43), psané texty se vyznačují malou slovní zásobou (Hudáková, 2002, s. 128) a ve větách nepoužívají spojovací výrazy, např. *I saw the boy. The boy stole the car* namísto *I saw the boy who stole the car* (Quigley a Paul, 1984, s. 147). Podle Myklebusta (1984), jehož zjištění citují ve své studii Quigley a Paul (1984, s. 145), se v psané produkci amerických neslyšících ve větší míře objevují tzv. nosné fráze,²⁵ např. *There is a* nebo *I see a* (Quigley a Paul, 1984, s. 145). Tento jev v psané češtině českých neslyšících pozorovala také Hudáková (2002, s. 128), např. *Vidím psa. Vidím pána. Vidím paní* – věty mají často jednoduchou strukturu *podmět – přísudek*, popř. *podmět – přísudek – příslovečné určení* (Hudáková, 2002, s. 130). Kvůli tomuto častému opakování stejných struktur působí psaný projev neslyšících poněkud rigidně,

²⁵ Z originálu „carrier phrases“ přeložila Helena Bartošová.

strnulým (neosobním, mrtvým) dojmem (Hudáková, 2002, s. 128). Quigley a Paul (1984, s. 145) uvádí závěry van Udena (1977) a Tervoorta (1967), kteří tvrdí, že takovéto stereotypní používání omezeného počtu frází je spíše důsledkem formálně konstruktivistických výukových metod, než že by bylo zapříčiněno vlivem hluchoty na osvojování většinového jazyka. S tímto tvrzení se ztotožňují i Hudáková (2002, s. 129) a Komorná (2008, s. 43).

Quigley a Paul ve svém výzkumu (1984, s. 148) reprodukují zjištění Taylorové (1969), která pojednává o třech typech chyb, kterých se neslyšící nejčastěji ve svých psaných projevech dopouštějí – jedná se o vypuštění slov, přidání slov a porušování pevného slovosledu. Taylorová (1969, In Quigley a Paul, 1984, s. 148) poukazuje na četné případy **vypuštění**²⁶ slov, např. *A girl threw 0 in the water; The bird 0 away* (Quigley a Paul, 1984, s. 148), **přidání slov**, např. *The ant walked to home; He thanked to the dove* (Quigley a Paul, 1984, s. 148) a **porušení pevného slovosledu**. Porušování pevného slovosledu se v získaném materiálu Taylorové (1969) objevovalo velmi zřídka (Quigley a Paul, 1984, s. 149). Macurová (1998, s. 183) shledává totožné dva typy chyb (výpustky, přidání) i v psané češtině českých neslyšících, ovšem dodává, že v psané češtině českých neslyšících nebude tolik chyb ve slovosledu, ale více chyb z oblasti formální morfologie.²⁷ V psané češtině českých neslyšících se častěji objevuje **nahrazování** slov, např. *hluboké a nízké vody; já jsem pracovala cukroví*, dále **výpustky**, např. *Tomáš 0 domů; Prezident 0 choval 0* a **přidání**, např. *Já jsem byla v minulý čas šla spala tři dni u babičky* (Macurová, 1998a, s. 183).

Mezi specifika psané češtiny českých neslyšících, která také vznikla (patně) vlivem nevhodné výuky českého jazyka, řadí Hudáková (2002, s. 128) **neznalost antonym**²⁸, **absenci koheze**²⁹ a **koherence**³⁰, např. *Helena je hodná. Nechce hada. Nemám radost manžel. Důvod něco. Pitoma manžel dvakrát kopec a bije tobě Helena* (Strnadová, 1998, In Hudáková, 2002, s. 125), **komolení slov** (často podle toho, co lze odezřít³¹ – *ulákat, ubovat*, dále **chyby v interpunkci** – *mam rádot; vidím*, **přehazování či vynechávání písmen či celých slabik** – *jesli*³²; *koloč*³³). Komorná (2008, s. 43) dále uvádí **nevhodný výběr slov**

²⁶ Specifické typy chyb jsem záměrně zvýraznila pro lepší orientaci v textu.

²⁷ Angličtina totiž patří mezi jazyky izolační, v nichž se gramatické funkce vyjadřují pomocí pevného slovosledu. Čeština patří mezi jazyky flektivní, má volný slovosled, pomocí které se nevyjadřují gramatické funkce. Gramatické funkce se vyjadřují pomocí flexe, tj. skloňováním a časováním (srov. Čermák, 2004, s. 238). Proto mají čeští neslyšící větší obtíže s morfologií českého jazyka a nemají problémy se slovosledem.

²⁸ Antonymum (opozitum), slovo nebo výraz pojmenovávající denotát (tj. skupinu objektů), který má ve srovnání s jiným slovem opačný význam (např. *rychlý : pomalý*) (Čermák, 2004, s. 226).

²⁹ Syntakticko-sémantická souvislost, provázanost části textu a konstrukcí (Čermák, 2004, s. 253).

³⁰ Celková funkční souvislost, spojitost, resp. soudržnost a identita textu (Čermák, 2004, s. 253).

³¹ Místo artikulace hlásky „h“ je v hrtanu, tzn. tuto hlásku nelze odezřít. Proto se objevují zkomolená slova **Ůlákat, Ůbovat** (hulákat, hubovat) (Hudáková, 2002, s. 128).

³² Jestli – vynechané písmeno (Hudáková, 2002, s. 128).

³³ Kolotoč – vynechaná slabika (Hudáková, 2002, s. 128).

(např. *životní prostředky; na poslední času*), **chyby ve valenci sloves** (např. *musím ho důvěřovat*), **problémy s gramatickým rodem** – v souvislosti s tím i se shodou podstatných jmen a přídavných jmen (např. *obývánk leží na velkým garážem*) a ve shodě podmětu s přísudkem (např. *Německo chtěl oslabili Anglickém letadlem bombardováním*) (Macurová, 1998a, s. 188).

4.3 Chyby v užívání předložek v produkci psaných textů amerických neslyšících žáků

Taylorová (1969, In Quigley a Paul, 1984, s. 148) analyzovala psané materiály třiceti pěti neslyšících dětí, které sledovaly osmiminutovou videonahrávku Ezopovy bajky „*Mravenec a holoubek*“ a následně o ní napsaly spontánní vypravování.

Taylorová (1969) zjistila, že v rámci skupiny chyb „vypuštění“ neslyšící děti ve svých psaných projevech nejčastěji vypouštěly determinizující výrazy v platnosti členu (např. *The ant saw 0 grasshopper*), předložky (např. *The ant slept 0 the bed*), přímé objekty (např. *A girl threw 0 in the water*) a sponová slovesa (např. *The bird 0 away*) (Quigley a Paul, 1984, s. 148). Vzhledem k zaměření této bakalářské práce se nadále soustředím pouze na chyby v užívání předložek.

Taylorová (1969) uvádí, že nejčastější chybou v užívání předložek bylo jejich vypouštění, např. *The ant slept 0 the bed* a zároveň jejich nadbytečné užívání, např. *The ant walked to home; He thanked to the dove* (Quigley a Paul, 1984, s. 148). Taylorová (1969) konstatovala, že děti chybovaly v předložkách do té doby, než se naučily pravidla pro jejich užívání a následně se zvýšil počet správného použití předložek. Tato zjištění potvrdili Wilburová, Power, Montanelli a Steinkapm 1976, In Quigley a Paul, 1984, s. 148.

Hudáková (2002, s. 128) se ve svých zjištěních o chybování v užívání předložek shoduje s Taylorovou (1969, In Quigley a Paul, 1984, s. 148). Žáci s vadou sluchu předložky nadbytečně používají, zároveň je také často vypouštějí (Hudáková, 2002, s. 184). Šebková (2008, s. 57) uvádí příklady nadbytečného použití předložek, např. *Napsal, že má s 450 klienti a jsou spokojeni* a příklady vypuštění potřebných předložek, např. *To je 0 pořádku; Příště pořádně koukej 0 televize* (Šebková, 2008, s. 59).

Na výše zmíněných příkladech Taylorové (1969, In Quigley a Paul, 1984, s. 148), Hudákové (2004, s. 128) a Šebkové (2008, s. 57 a 59) je evidentní, že zásady užívání předložek a pravidla tvoření podstatných jmen následujících po předložkách (pouze v českém prostředí) nejsou žákům s vadou sluchu zcela zřejmá.

Na základě poznatků o zlepšující se úrovni užívání předložek v závislosti na zvyšujícím se věku informantů jsem se rozhodla, že do svého výzkumu zařadím žáky sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích, abych mohla zjištění Taylorové (1969, In Quigley a Paul, 1984, s. 148) ve svém vzorku žáků potvrdit či vyvrátit.

5. POJETÍ VÝKLADU PŘEDLOŽEK V UČEBNICÍCH ČEŠTINY JAKO CIZÍHO JAZYKA

V této kapitole se zaměřím na pojetí výkladu předložek v učebnicích českého jazyka pro cizince a v učebnicích českého jazyka pro žáky s vadou sluchu. Situace slyšících cizinců, kteří se učí češtinu jako druhý (třetí) jazyk se částečně podobá situaci českých neslyšících, kteří se také učí češtinu jako druhý jazyk.³⁴ Komorná (2007, s. 16) k tomu dodává, že se neslyšící děti učí většinovému jazyku (češtině) stejným způsobem jako slyšící Češi, namísto toho, aby byl při výuce zohledněn fakt, že je čeština je neslyšící druhým, cizím jazykem (srov. např. Macurová, 1998a, s. 186; Macurová, 2003, s. 97; Macurová, 2007, s. 178). Na základě těchto faktů o češtině jako o druhém jazyku jsem se rozhodla porovnat výklad předložek v učebnicích pro cizince a v učebnicích pro žáky s vadou sluchu. Zajímalo mě, zda se v učebnicích pro žáky s vadou sluchu zohledňuje skutečnost, že je pro ně čeština druhým jazykem.

Budu se věnovat učebnicích pro cizince – **Basic Czech I** (Adamovičová a Ivanovová, 2006) a **Čeština pro středně a více pokročilé** (Bischofová a kol., 2008). V těchto učebnicích se zaměřím na pojetí tématu předložek a jejich rozdělení. Existují dvě možná dělení – rozdělení podle významu (např. kapitoly o předložkách s místním významem, předložkách s významem časovým napříč všemi paradigmaty podstatných jmen, tzn. vertikální pojetí), nebo rozdělení podle pádů (např. kapitola o akuzativu se všemi předložkami, které se s akuzativem pojí, tzn. horizontální pojetí). Následně se zaměřím na učebnice českého jazyka pro žáky s vadou sluchu **Učíme se češtinu I** (Lacinová, 2000), **Učíme se češtinu II** (Lacinová, 2001), **Učíme se češtinu III** (Lacinová, 2001) a **Rozumíme česky** (Hudáková a Macurová, 2003). Porovnáám, jak je v těchto typech učebnic pojednáno o tématu předložek. Cílem kapitoly rozhodně není výše zmíněné učebnice hodnotit, jen se soustředím na výklad předložek a jeho pojetí.

Co se týče zpracování mluvnice českého jazyka v učebních materiálech češtiny jako cizího jazyka v posledních zhruba čtyřech desetiletích, Hrdlička (2000, s. 20) ve své studii uvádí, že je možné vyčlenit dvě výrazně odlišné koncepce. Liší se od sebe především v pojetí české deklinace. Při porovnávání výkladu tématu předložek ve výše zmíněných učebnicích budu vycházet z těchto Hrdličkových (2000, s. 20) koncepcí – vertikální a horizontální.

³⁴ Za předpokladu, že si neslyšící jako svůj první jazyk osvojili český znakový jazyk, mají „jazykový základ“ prvního jazyka, na němž je zvládnutí druhého jazyka založeno (srov. Macurová, 2007, s. 178).

První přístup k české deklinaci Hrdlička (2000, s. 20) označuje jako *vertikální*. Česká deklinace, resp. paradigmata jsou zde probírána podle jednotlivých typů, tj. komplexně. Hrdlička (2000, s. 20) dodává, že „... z důvodu částečného omezení rozsahu látky dochází k rozlišování a oddělenému probírání (v rámci nové lekce) tvrdých a měkkých vzorů substantiv a adjektiv; oddělována rovněž bývají paradigmata v singuláru a plurálu...“ Tento způsob výkladu spočívá v tom, že se žáci nejprve naučí jeden deklinační vzor (např. *pán*) a k němu všechny pády singuláru (např. 1. pád *pán*, 2. pád *pán-a*, 3. pád *pán-ovi*, 4. pád *pán-a*, 5. pád *pan-e*, 6. pád *pán-ovi*, 7. pád *pán-em*) a plurálu (např. *pán-ové*, *pán-ů*, *pán-ům*, *pán-y*, *pán-ové*, *pán-ech*, *pán-y*). Následně se přejde k dalším deklinačním vzorům.

Druhý přístup Hrdlička (2000, s. 21) označuje jako *horizontální*. Podle něho je horizontální přístup hojně zastoupený v učebnicích pro cizince a od prvního přístupu se liší tím, že skloňování probírá postupně, po jednotlivých pádech. „Rovněž v tomto pojetí dochází k oddělování jednotného a množného čísla, tvrdé a měkké vzory se však naopak uvádějí zpravidla společně, v rámci jedné lekce“ (Hrdlička, 2000, s. 21). Lekce v takovýchto učebnicích například obsahují přehled základních předložek pojících se s genitivem i další případy užití genitivu v češtině (Hrdlička, 2000, s. 21 a 22). Tvary genitivu jsou žákům/studentům předloženy ve všech paradigmatech vzorů singuláru i plurálu, např. (bez) *muž-e*, *pán-a*, *hrad-u*, *měst-a*, *moř-e*, *kuře-te*, *stavení*, *žen-y*, *růž-e*, *kost-i*, *písn-ě*. Následně se přejde k výkladu dalšího pádu ve všech paradigmatech.

V následujících podkapitolách obě koncepce blíže analyzuji, shrnu výhody a nevýhody jejich pojetí předložek a nastíním, která koncepce je vhodnější pro výuku češtiny jako cizího jazyka.

5.1 Vertikální koncepce

Ve vertikální koncepci jsou předložky žákům předloženy podle významu (a užití), podle zařazení do určitého významového okruhu (např. předložky s významem místním). Rozhodujícím faktorem pro zařazení předložek do tématu vyučovací hodiny není jejich forma a příslušnost k jistému, v dané lekci probíranému pádu. Ze své vlastní zkušenosti považuje Hrdlička (2000, s. 20) tuto koncepci za nejvhodnější, jelikož přispívá k efektivnějšímu osvojení předložek českého jazyka.

Hrdlička (2000, s. 21) uvádí, že výhodou vertikální koncepce (díky jejímu „komplexnímu“ zpracování české deklinace) je možnost pracovat se skutečnými texty „ze života“, vytvářet nebo přejímat autentické textové materiály (např. internetové a novinové

články), které mohou od počátku učení se češtině obsahovat všechny pády, tzn. učební texty nemusí být úzce orientovány pouze na vybrané slovesné vazby, na určité předložky spojované s určitým významem. Textové materiály je možné podle potřeby částečně upravovat.

Podle stejné koncepce byly vytvořeny učebnice češtiny pro cizince **Basic Czech I** (Adamovičová a Ivanovová, 2006), **Čeština pro středně a více pokročilé** (Bischofová a kol., 2008), učebnice pro neslyšící³⁵ **Rozumíme česky** (Hudáková a Macurová, 2003) a částečně učebnice češtiny pro žáky s vadou sluchu **Učíme se češtinu I** (Lacinová, 2000), **Učíme se češtinu II** (Lacinová, 2001a) a **Učíme se češtinu III** (Lacinová, 2001b).

Pojednání o předložkách se nachází v učebnici **Basic Czech I** (Adamovičová a Ivanovová, 2006) pouze v páté kapitole (s. 134). Autorky dělí předložky podle významu na předložky pohybu, času a umístění. V učebnici je obecně velmi málo textů a cvičení. Cvičení jsou zaměřená pouze na doplňování předložek do vět, nikoliv na tvoření tvarů podstatných jmen následujících po předložkách.

Učebnice **Čeština pro středně a více pokročilé** (Bischofová a kol., 2008) má v jedné kapitole (s. 34) sepsaný přehled všech předložek, které se budou v učebnici používat. Jejich dělení je zde rozlišeno také podle významu (časové, účelové, místní, způsobové, atd.). K jednotlivým předložkám jsou také uvedené pády, které se s konkrétními předložkami pojí. Přestože je v učebnici zmínka o spojitelnosti předložek s jednotlivými pády, primární je dělení předložek podle významu. Cvičení se v celé učebnici vyskytují zřídka.

Ráda bych poukázala na učebnici **Rozumíme česky** (Hudáková a Macurová, 2003). Tato učebnice je určena pro neslyšící a převyšuje výše zmíněné učebnice pro žáky s vadou sluchu v několika ohledech. Například učební texty nejsou uměle vytvořené, jsou převzaté z médií – například Listy Neratovické radnice (s. 13), Přehled kulturních programů Praha (s. 31) nebo článek z internetového serveru www.rodina.cz (s. 21). Tento přístup dokonale koresponduje s Hrdličkovým (2000, s. 17) názorem na způsob tvorby učebních textů. Domnívám se, že tento postup při tvorbě textů je opravdu přínosný, jelikož žáci mají pocit, že je čeština užitečná, protože se mohou jejím prostřednictvím dozvědět zajímavé a potřebné informace.

Předložky jsou v učebnici rozdělené podle pádů (jako v horizontálním pojetí, např. předložky s genitivem, s. 18), ale také podle významu (podle vertikální koncepce, např. situace, kdy předložka **za** nevyjadřuje význam prostorový, ale význam časový, s. 36). Význam předložek je vždy znázorněn na obrázku, např. předložky **v, na, z, k, do, za, po, u, od, před, nad, pod, přes, o, s, pro, bez** jsou zobrazeny pomocí ilustrace, na které jsou lidé a

³⁵ Samy autorky v dodatku učebnice uvádějí, že „je určená pro české neslyšící“ (Hudáková a Macurová, 2003, s. 169). V ostatních učebnicích je napsáno, že jsou „pro 7. ročník základních škol pro sluchově postižené“ (Lacinová, 2000; Lacinová, 2001a; Lacinová, 2001b).

dům (s. 17). Člověk stojící **před domem** znázorňuje předložku **před**, člověk stojící **na balkoně** znázorňuje předložku **na** a ptáci letící **nad domem** znázorňují předložku **nad** (s. 17).

Cvičení zaměřená na předložky jsou velmi nápaditá. V učebnici jsou cvičení nejen na porozumění významu předložek (např. cvičení *Nakreslete obrázek podle textu*, s. 19), ale také na vytvoření odpovídajícího tvaru podstatného jména následujícího po jednotlivých předložkách (např. cvičení *Spojte v předložkový výraz*, s. 20). Cvičení tohoto typu jsou vhodná, jelikož učitel může snadno zjistit, zda dělá žákům větší potíže přiřadit význam k jednotlivým předložkám, nebo zda mají větší obtíže při vytváření tvarů podstatných jmen následujících po předložkách a může tomuto faktu přizpůsobit výuku.

Učebnice **Rozumíme česky** (Hudáková a Macurová, 2003) svým cílem a celkovým pojetím (důrazem na porozumění textu a spojitost textů s praktickým životem) naprosto splňuje podmínky vertikální koncepce.

Učebnice **Učíme se češtinu I** (Lacinová, 2000), **Učíme se češtinu II** (Lacinová, 2001a) a **Učíme se češtinu III** (Lacinová, 2001b) jsou primárně určené pro 7. ročník základních škol pro sluchově postižené. Učební texty jsou ve všech třech dílech této učebnice velmi krátké a převážně se v nich používají jednoduché věty. Občas se vyskytují věty s tematikou neslyšících, např. někdo nosí sluchadla (Lacinová, 2000, s. 31), někdo se dívá na Televizní klub neslyšících, vypráví film ve znakové řeči³⁶ nebo jde do kina na film s titulky (Lacinová, 2000, s. 32).

V prvním díle učebnice (Lacinová, 2000) se pojednání o předložkách vůbec nevyskytuje³⁷, ve druhém díle učebnice (Lacinová, 2001a) je celá jedna kapitola věnovaná předložkám, např. těm, které se pojí s genitivem (s. 37), s akuzativem (s. 39), s dativem (s. 40), s lokálem (s. 41) a s instrumentálem (s. 42). Uvedený výklad je typický pro horizontální koncepci. Ve cvičeních se testuje jak znalost sémantiky jednotlivých předložek, tak vytváření tvarů podstatných jmen následujících po předložkách. Ve třetím díle učebnice (Lacinová, 2001b) je jedna strana (s. 18) věnovaná „opakování“ předložek **v**, **na** a **do**.

Domnívám se, že učebnice **Učíme se češtinu** jsou z poloviny vytvořené podle horizontální koncepce a z poloviny podle vertikální. Například deklinační vzory jsou sice probírány komplexně, podle vertikální koncepce (Lacinová, 2000, s. 8), ale učebnice celkově svým pojetím neodpovídají požadavkům vertikální koncepce (neobsahují texty „ze života“) a hlavně nerespektují češtinu (obsahově ani didakticky) jako cizí jazyk (srov. Macurová, 2007,

³⁶ Domnívám se, že kdyby autorka učebnice respektovala kulturu a komunitu Neslyšících, použila by pojem „český znakový jazyk“.

³⁷ Na začátku prvního dílu učebnice, při opakování znalostí z 6. ročníku, se objevila nepatrná zmínka o předložkách – „... předložky jsou neohebný slovní druh a stojí před jmény...“ (Lacinová, 2000, s. 6).

s. 178) – v prvním díle (Lacinová, 2000, s. 7) si například žáci osvojují jmenné rody pomocí ukazování „ten“, „ta“, „to“ – stejně, jako se jmenné rody učí slyšící žáci (podle zvukové nápodoby, např. „ta kočka“, „to město“).

5.2 Horizontální koncepce

Základní nedostatek v učebnicích vytvořených podle horizontální koncepce spatřuje Hrdlička (2000, s. 22) v tom, že cizinci (přestože se naučí například aplikovat pravidlo, že po předložce **do** následuje podstatné jméno vytvořené ve tvaru genitivu) mnohdy neví, kdy a proč příslušnou předložku použít. Pojetí horizontální koncepce je příliš „roztříštěné“ a nesystematické (Hrdlička, 2002, s. 23) a cizincům tak unikají významy, které se spojením podstatného jména a předložky vyjadřují, a také jim nejsou zcela jasné ani předložky s podobným či opačným významem (Hrdlička, 2000, s. 22).

Podle horizontální koncepce jsou částečně vytvořeny učebnice **Učíme se češtinu I – III** (Lacinová, 2000; Lacinová, 2001a; Lacinová, 2001b) a částečně **Rozumíme česky** (Hudáková a Macurová, 2003) (viz s. 31).

5.3 Učebnice češtiny pro žáky s vadou sluchu vs. učebnice češtiny pro cizince

Podle Komorné (2008, s. 43) mají neslyšící žáci problémy s užíváním českého jazyka vlivem jeho nevhodné výuky – a proto by bylo vhodné, aby i neslyšícím byla během výuky česká gramatika (tedy i předložky) vyložena jako cizincům, pro něž je čeština druhým (třetím), cizím jazykem (Komorná, 2007, s. 16). Učebnice češtiny pro žáky s vadou sluchu **Učíme se češtinu I – III** (Lacinová, 2000; Lacinová, 2001a; Lacinová, 2001b) jsou sice částečně vytvořené podle vertikální koncepce a částečně podle horizontální koncepce, ale přesto se domnívám, že výše uvedený požadavek Komorné (2007, s. 16) na výuku češtiny pro neslyšící nesplňují (srov. Hrdlička, 2000, s. 23). Učebnice češtiny pro neslyšící **Rozumíme česky** (Hudáková a Macurová, 2003) je částečně vytvořená podle horizontální a částečně podle vertikální koncepce, nicméně svým obsahem a náplní přesně koresponduje s požadavkem Hrdličky (2000, s. 23) a Komorné (2007, s. 16).

Nyní se můžeme zamyslet nad příčinou neuspokojivé znalosti českého jazyka žáků s vadou sluchu. Značným důvodem bude nevhodná výuka českého jazyka, například právě výše zmíněné používání nevhodných učebnic, nekvalifikovaní pedagogové odmítající český

znakový jazyk či pozdní, resp. nedostatečné osvojení mateřského jazyka neslyšících žáků (srov. např. Macurová, 1998a, s. 186; Macurová, 2007, s. 178).

Pod pojmem „nevhodná výuka“ si můžeme představit pedagogy, kteří nepoužívají český znakový jazyk, nerespektují kulturu neslyšících a nepřizpůsobují výuku žákům s vadou sluchu (např. nedostatečná vizualizace, nedodržení nutných podmínek pro komunikaci s žákem s vadou sluchu, apod.). Pedagogové, kteří vyučují žáky z mého pilotního výzkumu, jsou vzdělaní v oboru surdopedie, akceptují neslyšící jako kulturní i jazykovou menšinu, perfektně ovládají český znakový jazyk a k výuce českého jazyka přistupují bilingválně (tzn. slyšící a neslyšící učitel se společně podílejí na výuce českého jazyka). Z těchto poznatků vyplývá, že příčinou neuspokojivé znalosti žáků z mé pilotáže zřejmě nebudou současní pedagogové (ovšem nevím, jací pedagogové vyučovali žáky v dřívějších ročnících, jak k výuce přistupovali, na jaké úrovni ovládali český znakový jazyk, atd.).

Dalším důvodem nízké znalosti českého jazyka u žáků s vadou sluchu může být jejich nedokonalé osvojení mateřského jazyka. Podle Macurové (1998, s. 185 a 186) a Komorné (2007, s. 17) je důležitým předpokladem pro efektivní a úspěšné učení dostatečně objemný znalostně zkušenostní základ o světě a také metajazykové znalosti, které může žák úspěšně využít při učení se druhému, cizímu jazyku. Žáci z mého pilotního vzorku nemusí mít dostatečně rozvinutý tento znalostně zkušenostní základ, jelikož mohou pocházet ze slyšící rodiny či výchovně-vzdělávacího zařízení, kde se znakový jazyk nepoužíval, tudíž neměli přístup k jazyku, který by jim byl smyslově přístupný, a díky kterému by mohli poznávat svět (srov. např. Macurová, 1998a, s. 185). K těmto velice osobním informacím jsem neměla přístup, proto si v této oblasti nedovoluji uvádět nějaké konkrétní závěry.

6. ZADÁVÁNÍ SLOVNÍHO A OBRÁZKOVÉHO TESTU

Slovní test se zaměřoval na znalost jednotlivých předložek ve spojení s danými pády a ověřoval znalost vytváření tvarů podstatných jmen podle odpovídajících deklinačních vzorů, tj. tvoření gramaticky správných předložkových spojení.

Na test jsem měla v každé třídě vyčleněnou jednu vyučovací hodinu (45 minut). V úvodu hodiny jsme se se žáky navzájem představili, abychom se poznali, a poté jsem jim vysvětlila, co budeme během následující hodiny dělat. Na tabuli jsem napsala větu *Pod (ŽIDLE) spí kočka* a požádala jsem žáky, zda by mohli větu přeložit do českého znakového jazyka. Žáci dokázali větu bez výjimky přeložit. Následně mě zajímalo, zda umí vytvořit odpovídající tvar podstatného jména v závorce. Žáci se shodli na správném tvaru *židli*. Průběh testování jsem žákům vysvětlila v českém znakovém jazyce.

Nechtěla jsem žákům zadávat pouze strohý, jednoduše vtištěný test na papíře. Měla jsem připravené věty, nastříhané na papírcích, které byly rozmístěny na čtyřech různých stanovištích, z nichž si žáci papírky brali. Každý žák měl „svou“ barvu a ze stejnobarevného stanoviště si bral papírky s větami. Následně v lavici vyplnili správné odpovědi a papírky odevzdali do ošatky. Mým záměrem bylo, aby žáci nebyli stresováni samotným testem, ale aby testování proběhlo formou hry. Po vyplnění všech vět následovala sladká odměna. Na základě rozdělení žáků podle barev, nikoliv podle jmen, bylo testování anonymní.

Do průběhu testování jsem nezasahovala, jelikož jsem chtěla, aby byl výzkum skutečně autentický. Svým zasahováním bych ovlivňovala průběh testování a mohla bych dospět k nějakým smyšleným výsledkům a tím by byl celý výzkum bezpředmětný.

Ve slovním testu bylo použito celkem šest předložek (**vedle, na, pod, nad, před, mezi**) z třídy lokalizace, konkrétně podtřídy určení polohy (Čermák, 1996, s. 39).

Předložka **vedle** se pojí s genitivem, kterým vyjadřujeme umístění „v těsné boční blízkosti něčeho nebo někoho nebo směřování do ní“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 185).

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (2007) rozlišuje užívání předložky **na** s akuzativem a s lokálem. Akuzativem se vyjadřuje „směřování na povrch, na vyvýšené místo nebo k nějakému cíli“. Lokálem se vyjadřuje „poloha, umístění na povrchu nebo na vyvýšeném místě“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 192).

Podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost (2007) se předložka **pod** pojí s akuzativem a vyjadřuje „směřování něčeho níže pod něco“ a tatáž předložka spojená s instrumentálem vyjadřuje „polohu níže než něco“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 278).

Použitím předložky **nad** spojené s akuzativem se vyjadřujeme „směřování výše než něco“ a spojením této předložky s instrumentálem se vyjadřuje „poloha výše než něco“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 194).

Akuzativem se u předložky **před** vyjadřuje „směřování vně přední strany“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 321) a instrumentálem vyjadřujeme „polohu na přední straně nebo zepředu“ (tamtéž).

U předložky **mezi** se akuzativem vyjadřuje „směřování do prostoru, který je vymezený ze dvou nebo více stran“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 178) a instrumentálem se vyjadřuje „umístění v prostoru vymezeném ze dvou nebo více stran“ (Daneš a Filipec, 2007S, s. 178).

Výše zmíněné předložky se mohou pojít s jedním nebo s více pády. Předložka **vedle** se pojí pouze s jedním pádem, zbylé předložky se dvěma pády. Pro účely této bakalářské práce jsem do slovního testu zařadila jen takové věty, ve kterých bylo zapotřebí po předložce **na** vytvořit tvar lokálu a po předložkách **před**, **mezi**, **pod** a **nad** pouze tvary instrumentálu – předložky pojící se genitivem, lokálem a instrumentálem totiž vyjadřují konkrétní umístění v nějakém prostoru (ptáme se otázkou *kde?*). Tyto předložky jsem zvolila zejména kvůli dobré znázornitelnosti na obrázcích v obrázkovém testu, jelikož konkrétní umístění věci (např. *Polštář je na posteli* – v tomto případě následuje po předložce **na** vytvořený tvar lokálu) je mnohem lépe znázornitelné než záměr mluvčího o umístění věci (např. *Dám polštář na postel* – v tomto případě po předložce **na** následuje vytvořený tvar akuzativu).

V českém znakovém jazyce se prostor vyjadřuje odlišnými jazykovými prostředky než v českém jazyce. V českém znakovém jazyce se při popisu prostoru nepoužívají znaky pro předložky, ale používají se znaky pro věci, které jsou v prostoru zastoupeny. Díky použití znaků pro konkrétní věci, o kterých hovoříme, klasifikátorů pro tyto znaky a vzájemného postavením rukou můžeme v českém znakovém jazyce bez problémů popsat umístění věci v prostoru (viz s. 16–19).

Ve **slovním testu** žáci dostali napsanou větu, ve které už byla konkrétní předložka použita³⁸, např. *Vedle (KNIHA) ležela tužka*. Mým cílem bylo zjistit, zda žáci umí vytvořit tvary podstatných jmen, které následují po předložkách – zda umí podstatná jména přiřadit k odpovídajícím jmenným rodům, náležitým deklinačním vzorům a jestli umí použít náležité pádové sufixy. Jednotlivá slova, která měli použít, byla napsána přímo v testované větě. Byla však uvedena v nominativu singuláru a šlo tedy pouze o doplnění správného tvaru.

V obrázkovém testu nebyla žádná slova, test byl založený pouze na obrázcích. Cílem **obrázkového testu** bylo zjistit, zda žáci rozumí sémantice předložek a díky její znalosti umí

³⁸ Zvýraznila H. B.

předložky vhodně zvolit v ohledu na jednotlivé situace znázorněné na obrázcích.³⁹ Z toho plyne, že když žáci při popisu obrázku zvolí nenáležitou předložku, je zřejmé, že neznají její význam (např. na obrázku je slunce **nad** školou a žáci zvolí předložku **pod**).

V obrázkovém testu bylo použito stejných šest předložek jako ve slovním testu – **vedle, na, nad, pod, před** a **mezi**. Použití těchto předložek jsem zvolila opět z důvodu dobré znázornitelnosti na obrázcích. Žákům nebyly předem sděleny předložky, které by měli ve svých odpovědích používat. Předložky žáci používali podle svého uvážení.

Obrázkový test se skládal ze dvanácti fotek či obrázků, které jsem vybírala z internetu. Celkem byla zkoumána znalost sémantiky šesti předložek, každá předložka byla testována ve dvou větách. Obrázky jsem se snažila zvolit jednoznačné, aby nedošlo k problémům v porozumění. Jak jsem sama zjistila, některé obrázky pro žáky tak jednoznačné nebyly (viz s. 62). Na obrázcích byly vždy dva až tři předměty, které byly ve vzájemném prostorovém vztahu. K obrázku, na který se měli žáci zaměřit, vedla červená šipka pro snadnější orientaci, např. na obrázku byla znázorněná *skříň* a *kolo* a k obrázku *kola* vedla červená šipka. Žáci se měli zaměřit na *kolo* a popsat jeho polohu v prostoru, tzn. *Kolo je vedle skříně*. Tento postup jsem žákům vysvětlila v českém znakovém jazyce na dvou netestových příkladech před zahájením samotného testování. V obrázkovém testu jsem se nezaměřovala na správnost tvarů podstatných jmen následujících po předložkách, ale pouze na znalost sémantiky jednotlivých předložek.

6.1 Hypotézy slovního testu a obrázkového testu

Informanty pro slovní test jsem si vybrala ze tří různých tříd jedné základní školy (sedmá, osmá a devátá třída základní školy pro sluchově postižené žáky, Praha-Radlice).

Vzhledem k tomu, že se prostorové vztahy předmětů v českém jazyce a českém znakovém jazyce vyjadřují odlišně, domnívala jsem, že se tento fakt bude negativně odrážet v psané produkci žáků s vadou sluchu. Hypotézou slovního testu byla domněnka, že žáci budou chybovat ve vytváření předložkových spojení, jelikož ve znakovém jazyce se při popisu umístění věcí v prostoru předložky nepoužívají a znaky nepodléhají flexi. Čeština používá k vyjádření prostorových vztahů předložky a jednotlivé tvary podstatných jmen.

Studiem zahraniční literatury jsem zjistila, že Quigley a Paul (1984, s. 148) ve své studii uvedli výsledky výzkumu Taylorové (1969), která z produkce psaného textu třiceti pěti neslyšících žáků vypožorovala zlepšení v užívání předložek v závislosti na jejich zvyšujícím

³⁹ Zvýraznila H. B.

se věku. Jako hypotéza posloužil právě tento výsledek – zajímalo mě, zda vzorek mých informantů výsledek výše zmíněného výzkumu Taylorové potvrdí, či vyvrátí.

7. INFORMANTÉ SLOVNÍHO A OBRÁZKOVÉHO TESTU

Testování proběhlo u žáků sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích. Slovního testu se zúčastnilo čtrnáct žáků, obrázkové testu se zúčastnilo třináct žáků.⁴⁰

Je důležité zmínit, jakou sluchovou vadu měli žáci⁴¹, kteří se testování zúčastnili

7.1 Informanté slovního testu

Situace v 7. třídě:

1. žák – těžká sluchová vada⁴²
2. žák – těžká sluchová vada a dysfázie
3. žák – těžká sluchová vada a lehká mentální retardace
4. žák – zbytky sluchu

Situace v 8. třídě:

1. žák – těžká sluchová vada
2. žák – těžká sluchová vada
3. žák – těžká nedoslýchavost a dysfázie
4. žák – těžká nedoslýchavost a autistické rysy
5. žák – zbytky sluchu

Situace v 9. třídě:

1. žák – praktická hluchota
2. žák – praktická hluchota
3. žák – velké zbytky sluchu
4. žák – střední nedoslýchavost
5. žák – nedoslýchavost a dysfázie

⁴⁰ Ne ve všech třídách se obou testů zúčastnili stejní žáci. Jeden žák deváté třídy byl v době zadávání obrázkového testu nemocný.

⁴¹ Důvěrné osobní informace o žácích poskytly zástupkyně pro ZŠ v Radlicích Mgr. Alice Krňanská a ředitelka MŠ, ZŠ a SŠ v Radlicích Mgr. Věra Pavličková.

⁴² Definice těžké sluchové vady – ztráta sluchu 71 až 90dB (Hrubý, 1998, s. 55).

Definice středně těžké sluchové vady – ztráta sluchu 56 až 70dB (Hrubý, 1998, s. 55).

Definice praktické hluchoty – ztráta sluchu na lepším uchu větší než 70 dB (Hrubý, 1999, s. 43).

Definice střední nedoslýchavosti – ztráta sluchu 41 až 55dB (Hrubý, 1998, s. 55).

7.2 Informanté obrázkového testu

Během obrázkového testu byli v sedmé a osmé třídě přítomní stejní žáci, jako během slovního testu. Pouze v deváté třídě místo pěti žáků byli přítomni pouze čtyři. Chyběl jeden nedoslýchavý žák s dysfázií.

Přestože se počet žáků v obou testech liší, nedomnívám se, že by tento fakt měl zásadní vliv na rozdílné výsledky testování.

Jsem si vědoma malého počtu informantů svého výzkumu. Výsledky výzkumu si nedovoluji vztáhnout na široké spektrum žáků s vadou sluchu v České republice. Jedná se pouze o pilotní studii, která byla provedena na informantech druhého stupně základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích.

7.3 Faktory ovlivňující úspěšnost a motivaci

Domnívala jsem se, že nejdůležitějším faktorem, který bude ovlivňovat úspěšnost žáků, bude velikost sluchové ztráty a věk.

Žáci s vadou sluchu, kteří (ani s pomůckami) nemohou a nikdy nemohli vnímat fonémy mluveného jazyka, si osvojovali a vnímali mluvený jazyk odlišným způsobem než žáci, kterým při osvojování jazyka pomáhala sluchadla nebo jiné kompenzační pomůcky (Komorná, 2007, s. 15). Tento fakt je jistě důležitý, nicméně existuje řada dalších faktorů, které mohou ovlivňovat proces vzdělávání.

Jedním z faktorů, který má obecně vliv na studijní úspěšnost žáků, je kvalita jejich rodinného zázemí a ochota, resp. neochota rodičů používat znakový jazyk v každodenní komunikaci. Stupeň osvojení a užívání znakového jazyka je u neslyšících velmi individuální, stejně individuální bude i užívání českého jazyka. Pochází-li dítě z neslyšící rodiny, kde se znakový jazyk užívá naprosto samozřejmě ve všech komunikačních situacích, má větší předpoklad ke snazšímu naučení se druhému jazyku, v tomto případě českému jazyku (tento jev jsem pozorovala zejm. v odpovědích žáků v obrázkovém testu, např. *Hruška je vedle včelí svíčky x u huška*).⁴³ Takové dítě má již na základě své mateřštiny (českého znakového jazyka) vybudovanou systematičnost jednoho jazyka a snáze pochopí fungování druhého jazyka. Tento stav by byl více než ideální. Častěji se stává, že dítě pochází ze slyšící rodiny, až 87% neslyšících dětí se rodí slyšícím rodičům (Hrubý, 1999, s. 53). V tomto případě rodiče nemusí chtít s dítětem komunikovat českým znakovým jazykem, proto se snaží na dítě mluvit a chtějí,

⁴³ Příklady odpovědí dvou spolužáků s velmi těžkou ztrátou sluchu – autor první věty je neslyšící třetí generace, autor druhé věty má slyšící rodiče.

aby odezíralo. Odezíráním se však nedají naučit nová slova, jelikož slovo, které dítě nezná, nemůže odezřít (Strnadová, 1998, s. 163) Kvůli tomuto přístupu dítě nemá dostatečně vybudované základy jazyka a nemá rozvinutý komplex zkušeností a znalostí o světě. Může mít během učení se druhého jazyka větší problémy než dítě, které pochází z neslyšící rodiny a český znakový jazyk si osvojovalo přirozenou cestou od svých rodičů (srov. např. Macurová, 1998a, s. 186).

Dalším faktorem, který se podílí na úspěšnosti žáků, je obecná motivace k učení. Bývá-li žák v testech či během zkoušení úspěšný, dostaví se pocit upokojení. Žák se setkal s pochvalou učitele a s oceněním vrstevníků, je spokojený sám se sebou. Díky pocitu úspěšnosti roste žákova motivace a spolu s vytrvalostí a snahou se jeho studijní práce zlepšuje – a znova se dostaví úspěch a koloběh „úspěch – pochvala – motivace“ se opakuje (Petty, 2008, s. 44). Jestliže ale žák prožije neúspěch, setká se s kritikou a učitel ho nepovzbudí, žák může začít pociťovat vlastní nespokojenost. Tím pádem klesá jeho sebedůvěra a žák má pocit, že selhal. Jeho sebevědomí i sebehodnocení se snižuje. To má za důsledek klesající motivaci a zhoršující se studijní výsledky – znova se dostaví neúspěch a žák se ocitá v „bludném kruhu“ neúspěchu (Petty, 2008, s. 44). Jestliže má žák kvůli předchozím neúspěchům ve výuce českého jazyka (nebo jakéhokoli jiného předmětu) negativní postoj ke škole, tak samozřejmě test, který se pojí s probranou učební látkou, ho nikterak neosloví a nebude se snažit.

Zanedbatelný není ani fakt, jaké učitel používá pomůcky (zda pracuje pouze s jednou učebnicí nebo používá více učebních materiálů, zda hodiny připravuje zábavnou formou), zda umí žáky k učivu „přitáhnout“ a svým přístupem jim ukazuje správnou cestu ve vzdělávání. Z toho důvodu jsem celý proces získávání materiálu pojala formou hry.

Učitel má samozřejmě svou důležitou a nenahraditelnou roli ve vyučování. Ale bohužel málo zmůže se žáky, kteří mají negativní přístup k výuce a odmítají si připustit, že ke svému vzdělávání potřebují český jazyk, přestože žijí ve společnosti, ve které jsou obklopeni českým jazykem a jedině díky jeho prostřednictvím mohou získat potřebné informace (srov. např. Macurová, 1998a, s. 182; Macurová, 2007, s. 178).

Z těchto poznatků vyplývá, že nejen věk a ztráta sluchu se významně podílejí na úspěšnosti žáků. Na žáky působí také spousta vnějších vlivů, které je více či méně ovlivňují jak pozitivně, tak negativně.

8. ROZBOR ODPOVĚDÍ SLOVNÍHO TESTU

K vytvoření gramaticky správného tvaru podstatného jména, tj. tvaru vytvořeného podle náležitého deklinačního vzoru s odpovídajícím pádovým sufixem, je zapotřebí znalost rodů (ženského, mužského a středního), jejich deklinačních vzorů, znalost systému pádů a pádových sufixů. Žáci musí přiřadit podstatné jméno ke správnému jmennému rodu a deklinačnímu vzoru a podle jednotlivých předložek zvolit vhodné pádové sufixy. Proces vytvoření gramaticky správného tvaru podstatného jména následujícího po předložce je opravdu složitý. Ve větách ve slovním testu byly předložky již použité, úkolem žáků bylo vytvořit gramaticky správný tvar podstatného jména, který po určité předložce následuje.

Během rozboru odpovědí žáků jsem zjistila, že v sedmé, osmé i deváté třídě se objevovaly podobné typy chyb, které jsem zařadila do následujících skupin: *tvary podstatných jmen s nenáležitým pádovým sufixem* (např. **vedle** květináči, **na** topení), *tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních typů mající náležité pádové sufixy* (např. **vedle** otecu, **na** postelu), *tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů mající nenáležité pádové sufixy* (např. **pod** počítaču, **před** náměstě), *tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi* (např. **mezi** třešení, **pod** Pavelem).

8.1 Předložková spojení s předložkou *vedle*

Důležitým předpokladem úspěchu ve vytváření předložkových spojení je znalost spojitelnosti předložky **vedle** s genitivem, kterým vyjadřujeme význam „umístění v těsné boční blízkosti něčeho nebo někoho nebo směřování do ní“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 185).

8.1.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáleitými pádovými sufixy

Tato chyba se v pracích žáků vyskytovala nejčastěji. Žáci často vytvořili podstatné jméno podle náležitého deklinačního vzoru, tzn. žáci přiřadili podstatné jméno k odpovídajícímu jmennému rodu a jeho deklinačnímu vzoru (např. *plot* přiřadili k mužskému rodu, vzoru *hrad*). Po předložce **vedle** bylo potřeba vytvořit tvar genitivu (analogicky podle **vedle** *hradu* – **vedle** *plotu*), avšak žáci častěji vytvořili tvar instrumentálu, např. **vedle** *plotem* – jako např. **nad/pod** *hradem*.

Přestože se předložka **vedle** pojí s již zmíněným genitivem, žáci sedmé třídy nejčastěji po této předložce používali tvary instrumentálu (např. **vedle tatínkem**) a tvary lokálu či dativu (např. **vedle květináči**), žáci osmé třídy nejčastěji tvořili tvary podstatných jmen nominativu (např. **vedle otec**), instrumentálu (např. **vedle plotem**), lokálu, akuzativu či dativu (např. **vedle tabuli**). Mezi žáky deváté třídy se nejčastěji objevily tvary podstatných jmen lokálu či dativu (např. **vedle garáži**) nebo instrumentálu (např. **vedle plotem**).

V některých případech se může jednat o „petrifikované“⁴⁴ tvary podstatných jmen. Jsou to tvary, které mají neslyšící nějak zafixované v paměti jako neměnné a neproměnitelné jednotky, nemají povědomí o možnosti skloňování či časování tvaru a vnímají je jako hotový nerozložitelný celek. Žáci si tyto tvary podstatných jmen osvojili v průběhu svého studia a nyní je nepatříčně vkládají do vět. Jedná se o takové tvary, které žáci nejčastěji vizuálně vnímají (srov. např. Macurová, 1998b, cit. 11. 7. 2010).

V sedmé třídě se „petrifikované“ tvary podstatných jmen objevily ve spojení **vedle umyvadle** (mohou znát spojení *v umyvadle*), **vedle kuře** (mohou znát z výpovědi *K obědu máme kuře*), **vedle hřišti** (mohou znát spojení *na hřišti*) a **vedle garáži** (mohou znát ze spojení *v garáži*). V osmé třídě se vyskytla spojení **vedle tabuli** (žáci tento tvar mohou znát ze spojení *na tabuli*), **vedle tatínkem** (tvar znají ze spojení *s tatínkem*), **vedle garáži** a **vedle hřišti**. Žáci deváté třídy tvořili spojení **vedle tabuli**, **vedle garáži** a **vedle hřišti**.

Je zajímavé, že v sedmé, osmé i deváté třídě žáci používali stejné „petrifikované“ tvary podstatných jmen *tabuli*, *garáži* a *hřišti*. Všechny tři uvedené tvary jsou tvary dativu či lokálu.

Na základě těchto zjištění se domnívám, že v této skupině chyb je hlavním důvodem nesprávného tvoření tvarů podstatných jmen neznalost spojitelnosti předložky **vedle** s genitivem. Je ale také možné, že žáci teoreticky vědí, že se předložka **vedle** pojí s genitivem, nicméně tvar genitivu zkrátka neumí vytvořit.

8.1.2 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy

Do této skupiny patří tvary podstatných jmen, které mají patřičný pádový sufix (ale nenáležitého deklinačního vzoru), např. **vedle oselu** – v tomto případě není podstatné jméno vytvořené podle správného vzoru *pán*, ale podle vzoru *hrad*.

Tato skupina svědčí o znalosti spojitelnosti předložky **vedle** s genitivem.

⁴⁴ Posouzení „petrifikovaných“ tvarů je velice subjektivní.

Zaměříme se nyní na fakt, proč informanté často vytvářejí podstatná jména podle nepatřičných deklinačních vzorů. Hlavní příčinou těchto chyb může být neschopnost přiřadit podstatné jméno k náležitému jmennému rodu, který v tomto případě sehrává zásadní roli.

V českém jazyce, stejně jako v ostatních slovanských jazycích, existují tři rody – mužský (maskulinum), ženský (femininum) a střední (neutrum). V rámci mužského rodu vyčleňujeme ještě tzv. podkategorie životnosti a neživotnosti. Jmenný rod je vlastností podstatných jmen a slouží k bližšímu členění podstatných jmen, zvl. pro účely flexe (Čermák, 1994, s. 103). Podle Wagnerové (2008, s. 18) slouží jmenný rod jako klasifikační kritérium pro zařazení podstatných jmen ke konkrétním deklinačním vzorům. Každý deklinační vzor má svůj určitý soubor skloňovacích sufixů, díky nimž vyjadřuje nejen gramatické významy pádu, ale i čísla. Wagnerová (2008, s. 18 a 19) ve své diplomové práci dokládá důležitost jmenného rodu na příkladu jedné věty⁴⁵ a detailně popisuje jednotlivé kroky, kterými postupujeme při vytváření tvarů podstatných jmen podle konkrétních deklinačních vzorů. Když chci realizovat tento obsah – *v ložnici je komoda a v blízkosti její levé strany stojí dřevěný stůl* – musím znát spoustu věcí. Je důležité vědět, že při realizaci výše uvedeného obsahu mohu použít předložky **u** či **vedle**, protože obě mají význam „v blízkosti“ (vyberu si předložku **vedle**). Předložka **vedle** se pojí s genitivem, takže potřebuji vytvořit podstatné jméno *komoda* v genitivu. Podle rodového zakončení podstatného jména *komoda*, přiřadím toto slovo k ženskému rodu. Ženský rod má následující deklinační vzory: *žena, růže, píseň, kost*. Podstatné jméno *komoda* patří k deklinačnímu vzoru *žena*, tzn., že se v systému pádů budu řídit podle patřičných deklinačních paradigmat vzoru *žena*. Podstatné jméno *žena* má v genitivu sufix *-y* (*ženy*), proto správný tvar podstatného jména *komoda* bude v genitivu *komody*. Obsah výše zmíněné věty mohu zapsat následovně: *V ložnici stojí vedle komody dřevěný stůl*.

Z příkladu vyplývá, že „(...) gramatická kategorie jmenného rodu v češtině je velmi úzce provázána s gramatickou kategorií pádu...“ (Wagnerová, 2008, s. 18 a 19). Proto se v odpovědích informantů často objevují chyby v přiřazování podstatného jména k nenáležitému jmennému rodu a deklinačním vzorům.

V sedmé třídě se vyskytlo spojení **vedle otecu**, ve kterém je evidentně zaměněný rod mužský životný, vzoru *muž* za rod mužský neživotný, vzoru *hrad*, jehož sufix je v genitivu *-u*. Dále se objevilo předložkové spojení **vedle zedě**, ve kterém je podstatné jméno vytvořené podle nenáležitého deklinačního vzoru, který má sufix genitivu *-e*. Dalším případem

⁴⁵ Pro účely této bakalářské práce jsem se rozhodla demonstrační větu autorky Wagnerové pozměnit. Původní věta obsahovala předložku *s*, která nepatří do skupiny mnou zkoumaných předložek třídy lokalizace.

vytvoření podstatného jména s náležitým pádovým sufixem podle nenáležitého deklinačního vzoru je předložkové spojení **vedle oselu**, ve kterém je podstatné jméno vytvořené podle nepatřičného deklinačního vzoru, jehož sufix genitivu je *-u*.

V odpovědích žáků osmé třídy se vyskytla předložková spojení **vedle oteca** a **vedle otca**. V obou případech je zřejmá záměna mužského rodu, vzoru *muž* za vzor *pán*. Dále se vyskytlo spojení **vedle ploti**, o kterém se domnívám, že je vytvořené podle vzoru *kost* (*kost – kosti* a podle toho *plot – ploti*). V odpovědích se také objevilo předložkové spojení **vedle plota**. O tomto tvaru můžeme říci, že je zde zaměněný mužský rod, vzoru *hrad* za rod střední, vzoru *město* či rod mužský, vzoru *pán*. Následovala předložková spojení **vedle zed'e** a **vedle zed'em**. Ve tvaru podstatného jména *zed'e* je zaměněný ženský rod, vzoru *kost* za vzor *růže* nebo *píseň*, jelikož sufix genitivu je u obou vzorů *-e*. Je také možné, že se v tomto případě jedná o záměnu ženského rodu za rod mužský (vzor *muž* nebo *stroj*) nebo rod střední (vzor *moře*), jelikož všechny zmíněné vzory mají sufix genitivu *-e*.

V deváté třídě se objevila předložková spojení **vedle oselu** a **vedle plote**. V prvním případě je možné, že je tvar podstatného jména vytvořený podle vzoru *hrad*, jelikož jeho sufix genitivu je *-u*. Ve druhém případě se může jednat o vytvoření podstatného jména podle vzoru *stroj*, jelikož jeho sufix genitivu je *-e*.

Přestože žáci ve všech testovaných třídách opětovně vytvářejí podstatná jména podle nenáležitých deklinačních vzorů, z výsledků výzkumu vyplývá, že takto vytvořená podstatná jména mají častěji náležité pádové sufixy.

8.1.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy

Do této podskupiny jsem zařadila tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené nejen podle nenáležitých deklinačních vzorů, ale také mají nenáležité pádové sufixy (než potřebné sufixy genitivu). Tato skupina svědčí o neznalosti spojitelnosti předložky **vedle** s genitivem.

V sedmé třídě se objevilo spojení **vedle květináčovi**, ve kterém je podstatné jméno vytvořené podle mužského rodu (životného), vzoru *pán*. Namísto náležitého tvaru genitivu je použitý tvar dativu či lokálu. Druhým případem této chyby je spojení **vedle tabulě**, ve kterém má podstatné jméno pádový sufix *-ě*. Tentýž sufix má tvar lokálu vzoru *žena* (např. *o ženě*, *o řepě*). Posledním případem vytvoření této chyby v sedmé třídě je spojení **vedle zed'em**, ve kterém je podstatné jméno vytvořené podle některého ze vzorů mužského či středního rodu, jejichž tvar instrumentálu má sufix *-em*.

V osmé třídě se také objevilo předložkové spojení *vedle zed'em*, ve kterém je tvar podstatného jména vytvořený podle některého ze vzorů, jehož tvar instrumentálu má sufix -em.

V deváté třídě se vyskytla předložková spojení *vedle otecovi* a *vedle kuři*. V prvním případě je podstatné jméno vytvořené podle rodu mužského, podle vzoru *pán* namísto vzoru *muž*. Podstatné jméno má nesprávný tvar dativu či lokálu. Dále se objevilo spojení *vedle kuři*, které je vytvořené podle nenáležitého deklinačního vzoru a má také nevhodný pádový sufix.

8.1.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi

V odpovědích žáků se mnohdy objevovaly tvary s nevytvořenou hláskovou alternací, ale ne všechny jsou zařazeny v této skupině.

Do této skupiny patří takové tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů, které mají patřičné pádové sufixy, ale nemají vytvořené hláskové alternace.⁴⁶

Proto např. tvar *vedle zed'em*, ve kterém není vytvořená zániková alternace, není uvedený v této skupině. Tvar podstatného jména *zed'em* je totiž vytvořený podle nenáležitého deklinačního vzoru a má nepatřičný sufix instrumentálu (takové tvary jsou zařazené ve skupině *Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy*, viz s. 43).

Důvodem těchto chybných užití může být fakt, že žáci nejsou ještě na takové jazykové úrovni, aby byli schopni alternace vytvářet. Zaměřila jsem se proto na porovnání vytváření hláskových alternací u žáků sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích, jelikož jsem chtěla zjistit, jestli se postupem času jejich jazykové kompetence v užívání tohoto jevu zlepšují.

Hláskové alternace bylo potřeba vytvořit ve větách *Vedle zdi stojí pracovní stůl*, *Vedle tatínka šla maminka*, *Vedle osla stála kráva* a *Vedle otce seděla matka*.

V sedmé třídě se objevila předložková spojení *vedle otece* a *vedle osela*. V obou případech je správně použitý genitivní sufix, ale není zde vytvořená zániková alternace.

V osmé třídě se vyskytly totožné chyby jako v sedmé třídě. Byla vytvořena předložková spojení *vedle osela* a *vedle otece*.

⁴⁶ Hlásková alternace je slovo tvorný postup, při kterém dochází k obměňování slovních základů či prefixů. Alternace se mohou týkat jak vokálů, tak konsonantů. Zvláštní případ představují tzv. vznikové a zánikové alternace, prakticky střídání e : 0 (pes → ps-i) a 0 : e, 0 : é (tepló → tepel-ný; jádro → jáder-ko). K vznikové alternaci dochází hlavně tam, kde by v důsledku připojení sufixu vznikla skupina tří (nebo více) konsonantů (Příruční mluvnice češtiny, 2003, s. 110).

V deváté třídě se objevila předložková spojení *vedle zedí* a *vedle otece*, ve kterých jsou použité správné pádové sufixy genitivu, ale nejsou vytvořené zánikové alternace.

Z výsledků pilotní skupiny žáků mého výzkumu vyplývá, že jejich schopnost vytvářet hláskové alternace se s postupem času skutečně zlepšuje. Například žáci sedmé třídy alternovali hlásku v 31,25 % případů, v osmé třídě v 50 % a v deváté třídě dokonce v 65 % případů.

8.2 Předložková spojení s předložkou *na*

Během vytváření předložkových spojení s předložkou **na** musíme mít na zřeteli zásadní znalost její spojitelnosti se dvěma pády.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost rozlišuje užívání předložky **na** s akuzativem a s lokálem. Pro účely této práce jsem vybrala spojitelnost předložky **na** s lokálem (viz s. 34). Lokálem se vyjadřuje významy „poloha, umístění na povrchu nebo na vyvýšeném místě“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 192).

8.2.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy

Tato skupina chyb se v odpovědích žáků sedmé, osmé i deváté třídy vyskytovala nejčastěji. V sedmé třídě se objevila v 33,5 % případů, v osmé třídě ve 27,2 % případů a v odpovědích žáků deváté třídy se vyskytla v 62,6 % případů.

Přestože se v testu vyskytovaly pouze případy spojování předložky **na** s lokálem, žáci sedmé třídy nejčastěji pojili tuto předložku s nominativem (např. *na otec*), genitivem nebo akuzativem (např. *na koberce*)⁴⁷ či instrumentálem (např. *na topením*). V osmé třídě byla nejčastěji předložka **na** spojována s nominativem (např. *na auto*), vokativem (např. *na otče*) a instrumentálem (např. *na autem*). V deváté třídě žáci předložku **na** nejčastěji spojovali s instrumentálem (např. *na stromem*), nominativem (např. *na hlava*), akuzativem (např. *na hlavu*) a vokativem (např. *na otče*).

Je možné, že žáci pojí předložku **na** s instrumentálem, protože jim vizuálně připomíná předložku **nad** (např. *na topením*, *na stromem*, aj.). Časté spojování předložky **na** s nominativem mohlo být zapříčiněno neznalostí žáků používat předložku **na** s lokálem, a když viděli ve větě podstatné jméno tvaru nominativu, např. *Na (POSTEL) je polštář*, tentýž tvar automaticky „okopírovali“ do své odpovědi.

⁴⁷ V tomto případě se také může jednat o vytvořený tvar nominativu plurálu.

Považuji za důležité zmínit, že součástí této skupiny mohou být i tzv. „petrifikované tvary“ (viz s. 41). Posouzení správnosti, resp. nesprávnosti těchto tvarů je velice subjektivní, samozřejmě netvrdím, že můj pohled na konkrétní tvary je jediný a správný.

V sedmé třídě se objevila předložková spojení, ve kterých, si myslím, žáci použili „petrifikované“ tvary podstatných jmen. Jedná se o spojení *na postel* (místo *na posteli*), *na hlavu* (místo *na hlavě*) a *na autem* (místo *na autě*).

V osmé třídě se takovéto spojení vyskytlo pouze jednou. Jednalo se o předložkové spojení *na autem* (místo *na autě*).

Také v deváté třídě se objevily „petrifikované“ tvary podstatných jmen, například *na hlavu* (místo *na hlavě*), *na kuře* (místo *na kuřeti*) a *na autem* (místo *na autě*).

Je zajímavé, že informanté v testovaných třídách uvedli ve 21,4 % případů shodně spojení *na autem*. Žáci mohou tento tvar podstatného jména znát ze spojení *Jet autem*. Četný výskyt tohoto tvaru potvrdil mou domněnku, že se skutečně jedná o „petrifikovaný“ tvar podstatného jména, který žáci znají z dřívějších učebních materiálů a nyní tento naučený tvar použili v uvedené větě.

8.2.2. Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy

V této skupině jsou zařazeny tvary podstatných jmen vytvořené podle neodpovídajících deklinačních vzorů, které mají náležité sufixy lokálu.

V sedmé třídě se objevila předložková spojení *na topenu*, *na koberecu* a *na postelu*. Všechny uvedené tvary podstatných jmen jsou vytvořené podle deklinačního vzoru, jehož sufix lokálu je *-u*. Dále se vyskytla předložková spojení *na kuři* a *na polě*. Tvar podstatného jména *kuři* je vytvořený podle vzoru, jehož sufix lokálu je *-i*. Tvar podstatného jména *polě* je vytvořený buď podle vzoru *hrad*, nebo *žena*, jelikož oba mohou mít sufix lokálu *-ě*.

V osmé třídě se také objevilo předložkové spojení *na kuři*. Tentýž tvar podstatného jména se objevil i v odpovědích žáků sedmé třídy. Dále se objevilo spojení *na postelu*, které není vytvořené podle vzoru *píseň*, ale podle nějakého jiného deklinačního vzoru, jehož sufix lokálu je *-u*, např. podle vzoru *hrad*.

V deváté třídě se tento typ chyby vyskytl pouze jednou. Místo správného předložkového spojení *na poli* se objevilo spojení *na polech*. V tomto případě se může jednat o záměnu rodu středního, vzoru *moře* za vzor *město* nebo záměnu za rod ženský, vzoru *kost* či rod mužský, vzoru *pán* či *hrad*. Všechny tyto uvedené vzory mají sufix plurálu lokálu *-ech*.

Stejně tak se může jednat o záměnu sufixu singuláru za sufix plurálu, jelikož vzory *pán*, *hrad* a vzor *město* mají ve tvaru lokálu plurálu sufix *-em*.

Přestože informanté mé pilotáže vytvářeli tvary podstatných jmen podle nenáležitých deklinačních vzorů, na základě výzkumu mohu konstatovat, že ve tvarech podstatných jmen častěji používali náležité pádové sufixy.

8.2.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy

Do této podskupiny jsem zařadila tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené podle nenáležitého deklinačního vzoru a nemají pádový sufix lokálu.

V sedmé třídě se objevilo předložkové spojení *na postelem*. V této větě není tvar podstatného jména vytvořený podle vzoru *píseň*, ale podle některé ze vzorů, jehož sufix instrumentálu je *-em*.

V osmé třídě se tento typ chyby vyskytoval častěji. Objevila se předložková spojení *na sukny*, *na sukňou*, *na postela* a *na otca*. Všechny tvary podstatných jmen jsou vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů a mají nevhodné pádové sufixy.

V deváté třídě se tato chyba objevila pouze jednou a to v předložkovém spojení *na koberci*.⁴⁸ Ani v tomto případě není tvar podstatného jména vytvořený podle vzoru *stroj* a nemá náležitý pádový sufix.

Obecně by se dalo říci, že se v odpovědích žáků tento typ chyby příliš nevyskytoval. Přestože žáci vytvářejí tvary podstatných jmen podle nenáležitých deklinačních vzorů, můžeme konstatovat, že neodpovídající pádový sufix použijí málokdy.

8.2.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi

Do této skupiny se řadí takové tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů, mají odpovídající pádové sufixy, ale nejsou v nich vytvořené hláskové alternace. Kdyby v těchto tvarech byly vytvořené hláskové alternace, byly by zcela gramaticky správně.

Princip zařazení tvarů, ve kterých není vytvořena hlásková alternace a tvar podstatného jména má nenáležitý pádový sufix, je stejný jako u předložky **vedle** (viz s. 45).

⁴⁸ V tomto případě se také může jednat o nadbytečné dloužení samohlásky (srov. Hudáková, 2002, s. 128).

V odpovědích žáků sedmé třídy se objevila předložková spojení *na oteci* a *na kobereci*. V osmé třídě se vyskytlo spojení *na kobereci*. V deváté třídě se žádné takové spojení nevyskytlo.

Výsledek výzkumu je shodný s výsledkem užívání předložky **vedle**. V mnou zkoumaném vzorku žáků se postupem času zlepšuje jazyková znalost vytváření hláskových alternací.

8.3 Předložková spojení s předložkami *pod* a *nad*

Předpokladem pro vytvoření korektních předložkových spojení je znalost spojitelnosti těchto předložek s náležitými pády – akuzativem či instrumentálem.

Pro účely slovního testu jsem zvolila spojitelnost předložek **pod** a **nad** pouze s instrumentálem (viz s. 34). Podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost (Daneš a Filipce, 2007, s. 278) předložka **pod** spojená s instrumentálem vyjadřuje „polohu níže než něco“. Použitím předložky **nad** spojené s instrumentálem se vyjadřuje „poloha výše než něco“ (Daneš a Filipce, 2007, s. 194).

8.3.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy

Tato skupina chyb se v odpovědích žáků vyskytovala nejčastěji. Žáci sedmé třídy nejčastěji vytvářeli tvary lokálu či dativu (např. *cestovateli*, *letišti*) nebo genitivu (např. *postele*)⁴⁹. V odpovědích žáků osmé třídy se nejčastěji objevily vytvořené tvary dativu či lokálu (např. *počítači*, *letišti*), nominativu (např. *dům*) nebo genitivu či akuzativu (např. *zrcadla*)¹². Žáci deváté třídy nejčastěji vytvářeli tvary lokálu či dativu (např. *posteli*), genitivu (např. *hory*)¹² nebo vokativu (např. *Pavle*).

Výsledky pilotáže ukazují, že žáci sedmé, osmé i deváté třídy tvořili nejčastěji po předložkách **nad** a **pod** tvary dativu či lokálu. Žáci sedmé třídy vytvořili tvary dativu či lokálu v 57,1 % případů, žáci osmé třídy dokonce v 75 % případů a žáci deváté třídy v 62 % případů.

Z výsledků pilotní skupiny žáků vyplývá, že zřejmě neznají spojitelnost předložek **nad** a **pod** s instrumentálem.

Ve velké míře se ale na těchto výsledcích podílel výskyt tzv. „petrifikovaných“ tvarů podstatných jmen (např. *pod tabuli* – *na tabuli*, *pod posteli* – *v posteli*, *pod televizi* – *na/v*

⁴⁹ V těchto případech se také může jednat o vytvoření tvaru podstatného jména v nominativu plurálu.

televizi, **nad letišti** – **na letišti**) (viz s. 41). Mezi další případy užití „petrifikovaných“ tvarů podstatných jmen bych v sedmé třídě zařadila předložková spojení **nad hory** a **nad horách**. Domnívám se, že uvedené tvary podstatných jmen mohou žáci znát ze spojení **na hory** nebo **na horách**. V osmé třídě se objevila totožná předložková spojení jako v sedmé třídě – **nad hory** (žáci mohou znát tvar podstatného jména ze spojení **na hory**), **pod televizi** (žáci mohou znát tvar podstatného jména ze spojení **na/v televizi**), **pod posteli** (tento tvar podstatného jména mohou znát ze spojení **v/na posteli**) a **nad letišti** (tento tvar si mohou pamatovat ze spojení **na letišti**). V deváté třídě se vyskytla totožná předložková spojení jako v osmé a sedmé třídě – **nad hory**, **nad horách**, **pod televizi**, **pod posteli** a **nad letišti**. Dále se v odpovědích žáků deváté třídy objevila spojení **nad počítači** a **pod kuře**. Myslím si, že žáci mohou znát tvar podstatného jména **počítači** z kontextů, kdy někdo pracuje nebo hraje hru **na počítači**. Tvar podstatného jména **kuře** mohou žáci znát buď z dřívějších učebních materiálů, kdy se učili o jídle, anebo ze své osobní zkušenosti (např. z jídelního lístku, kdy se dočetli, že k obědu bude **kuře**).

Výsledky výzkumu potvrdily mou domněnku, že žáci sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích skutečně používali „petrifikované“ tvary podstatných jmen. Shodně totiž použili tvary *televizi* (64 %), *posteli* (57 %), *letišti* (36 %), *hory* (27 %) a *horách* (7 %).

8.3.2 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy

Do této podskupiny jsem zařadila tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů, ale mají odpovídající sufixy instrumentálu.

Žáci sedmé třídy tvořili předložková spojení **pod postelem**, **nad letišti**, **pod zeďem** a **pod televizem**.

Žáci osmé třídy vytvořili předložková spojení **pod postelou**, **pod topenem**, **pod zrcadlou**, **pod zeďou** a **pod kuřou**.

V odpovědích žáků deváté třídy se objevila předložková spojení **pod postelem** a **pod zrcadlou**.

Na základě výsledků svého výzkumu jsem zjistila, že žáci sedmé a osmé třídy z mého vzorku vytvářeli více chybných tvarů, které lze zařadit do této skupiny, než žáci deváté třídy.

8.3.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy

Do této podskupiny patří tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů a nemají patřičné sufixy instrumentálu.

Žáci sedmé třídy vytvořili předložkové spojení *pod zedě*. Vícekrát se tento typ chyby v odpovědích žáků sedmé třídy, během vytváření předložkových spojení s předložkami **nad** a **pod**, nevyskytl.

V odpovědích žáků osmé třídy se objevila předložková spojení *pod televizu*, *pod Pavela*, *nad cestovatela* a *pod kuřích*. Všechny výše uvedené tvary podstatných jmen jsou vytvořené v jiném pádu, než v potřebném instrumentálu.

Žáci deváté třídy vytvořili předložkové spojení *pod počítaču*. Tvar podstatného jména je v tomto případě také vytvořený s nenáležitým pádovým sufixem.

Výsledky pilotní skupiny žáků ukazují, že žáci deváté třídy během užívání předložek **pod** a **nad** nevytvářeli tolik chybných spojení, které by se daly zařadit do této podskupiny, jako jejich mladší spolužáci. Tento fakt svědčí o tom, že s přibývajícím věkem se u zkoumaného vzorku žáků zlepšuje schopnost vytvářet tvary podstatných jmen následujících po předložkách **pod** a **nad**.

8.3.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi

Stejně jako u předložek **na** a **vedle** jsem do této skupiny chyb zařadila pouze takové tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené podle patřičných deklinačních vzorů, mají odpovídající pádové sufixy instrumentálu, ale nejsou v nich vytvořené hláskové alternace (viz s. 44 a s. 47).

Z odpovědí žáků sedmé třídy do této skupiny patří pouze předložková spojení *pod Pavelem*. Dále se objevovala spojení např. *pod zed'em* nebo *pod zed'ě*, ale v těchto případech nejsou tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů a nemají patřičné pádové sufixy. Tudíž jsou tyto tvary zařazeny do jiné skupiny.

V odpovědích žáků osmé třídy se neobjevilo žádné předložkové spojení, které by se dalo do této skupiny zařadit.

Žáci deváté třídy téměř ve všech případech vytvářeli hláskové alternace. V jejich odpovědích se opět nevyskytlo žádné předložkové spojení, které odpovídalo popisu této skupiny.

Z výsledků mého výzkumu opět vyplývá, že schopnost vytvářet hláskové alternace se u žáků s postupem času zlepšuje. Totožný výsledek jsem zaznamenala ve vytváření předložkových spojení s předložkami **na** i **vedle**.

8.4 Předložková spojení s předložkami *mezi* a *před*

Jedním z důležitých předpokladů pro vytvoření gramaticky správného předložkového spojení s předložkami **mezi** a **před** je znalost jejich spojitelnosti se dvěma pády, akuzativem a instrumentálem.

Pro účely slovního testu jsem zvolila spojitelnost předložek **mezi** a **před** pouze s instrumentálem (viz s. 34). Tyto předložky jsem zařadila do jedné skupiny díky jejich dobré znázornitelnosti na obrázcích.

Instrumentálem předložka **před** vyjadřuje „polohu na přední straně nebo zepředu“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 321). Předložka **mezi** vyjadřuje instrumentálem „umístění v prostoru vymezeném ze dvou nebo více stran“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 178).

8.4.1 Tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy

Tato skupina chyb se v odpovědích žáků napříč ročníky objevovala nejčastěji.

Žáci sedmé třídy vytvářeli nejčastěji tvary genitivu (např. *maminky*)⁵⁰, lokálu či dativu (např. *parkovišti*), akuzativu (např. *maminku*) a nominativu (např. *třešeň*).

V odpovědích žáků osmé třídy se nejčastěji objevily vytvořené tvary nominativu (např. *pošta*), genitivu (např. *kola*)⁵¹ a lokálu či dativu (např. *dítěti*).

Žáci deváté třídy nejčastěji vytvářeli tvary lokálu (např. *kole*), genitivu (např. *myši*)⁵², nominativu či akuzativu (např. *myš*, *poštu*).

Z výsledků mého výzkumu vyplývá, že žáci nejčastěji vytvářeli po předložkách **mezi** a **před** tvary lokálu a genitivu. Je možné, že mají zmíněné předložky zafixované s těmito pády.

Do této skupiny patří také případy užití „petrifikovaných“ tvarů podstatných jmen. Jedná se o takové tvary, které žáci nejčastěji vizuálně vnímají, jejichž formu pocítují jako neměnnou a tvary podstatných jmen užívají ve větách, aniž by je potřebně skloňovali (srov. např. Macurová, 1998b, cit. 11. 7. 2010).

⁵⁰ V tomto případě se může jednat o vytvořený tvar nominativu či akuzativu plurálu.

⁵¹ V tomto případě se může jednat o vytvořený tvar nominativu či akuzativu plurálu.

⁵² V tomto případě se také může jednat o vytvořený tvar nominativu plurálu.

V sedmé třídě se vyskytly tvary podstatných jmen *poštu* (místo poštu), *parkovišti* (místo parkovištěm), *náměstí* (místo náměstím) a *lednici* (místo lednicí). Domnívám se, že žáci mohou znát tyto tvary podstatných jmen z předložkových spojení (jít) *na poštu*, (být) *na parkovišti*, *na náměstí*, *v lednici*.

V osmé třídě se objevily téměř stejné případy „petrifikovaných“ tvarů podstatných jmen jako v sedmé třídě, jedná se o tvary *lednici*, *parkovišti* a *náměstí*.

Žáci deváté třídy vytvářeli tvary *lednici*, *parkovišti*, *náměstí*. Vytvořené tvary podstatných jmen jsou totožné jako u předchozích dvou ročníků.

Vzhledem k tomu, že se v sedmé, osmé i deváté třídě objevily shodné tvary podstatných jmen, domnívám se, že tento fakt skutečně svědčí o užívání „petrifikovaných“ tvarů podstatných jmen. Žáci mohou znát tyto tvary například z učebních materiálů, které jim jsou předkládány ve vyučovacích hodinách.

Ze všech chyb, které patří do této skupiny, se tvar podstatného jména *lednici* objevuje v 62,5 % případů, tvar podstatného jména *parkovišti* ve 100 % případů a tvar podstatného jména *náměstí* ve 100 % případů v odpovědích žáků sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích.

8.4.2 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy

V této podskupině jsou zařazené tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitě deklinačního vzoru mající náležitý sufix instrumentálu.

V odpovědích žáků sedmé třídy se objevila předložková spojení *před parkovišti*, *mezi kolobežkem* a *před myšem*. Ve všech zmíněných tvarech podstatných jmen jsou náležité sufixy instrumentálu.

Žáci osmé třídy vytvářeli předložková spojení *mezi třešňou a jabloňou*, *mezi tresenem a jablonem* a *před myšou*.

V deváté třídě se objevila předložková spojení *mezi vlkami*⁵³ a *před myšem*.

Z výsledků zkoumání vyplývá, že informanté ze sedmé i deváté třídy vytvářeli spojení *před myší* podle nenáležitě deklinačního vzoru. Pádový sufix instrumentálu byl ve všech případech použitý správně.

Ve dvou případech žáci vytvořili spojení *před myšem*. Je možné, že tvar podstatného jména *myš* (končící na měkkou souhlásku), žákům vizuálně připomíná podstatné jméno *muž*,

⁵³ Tvar podstatného jména *vlkami* má sice sufix instrumentálu, ale nepatříčně v plurálu.

kteřé také končí na měkkou souhlásku. Žáci mohli vytvářet tvary podstatného jména analogicky podle vzoru *muž – mužem*, tedy *myš – myšem*.

8.4.3 Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležítých deklinačních vzorů s nenáležítými pádovými sufixy

Do této podskupiny patří tvary podstatných jmen, které byly vytvořené podle nenáležítých deklinačních vzorů a nemají požadované sufixy instrumentálu.

V odpovědích žáků sedmé třídy se objevila předložková spojení *mezi díti*, *před náměstě*, *před stoli* a *před myša*. Ani jedno z uvedených spojení nemá odpovídající pádový sufix instrumentálu a podstatná jména jsou vytvořené podle nenáležítých deklinačních vzorů.

Žáci osmé třídy vytvořili pouze jedno předložkové spojení, které lze zařadit to této skupiny. Jedná se o spojení *před papeža*.

V odpovědích žáků deváté třídy se vyskytla předložková spojení *před pošti*, *mezi medvědu* a *vlku*.

Přestože informanté často vytvářejí podstatná jména podle nenáležítých deklinačních vzorů, z výsledků výzkumu opět vyplývá, že častěji k takto vytvořeným podstatným jménům přidávají náležité pádové sufixy. Tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležítých deklinačních vzorů s nenáležítými pádovými sufixy se vyskytují méně.

8.4.4 Tvary podstatných jmen s nevytvořenými hláskovými alternacemi

Do této skupiny patří tvary podstatných jmen, které jsou vytvořené podle náležítých deklinačních vzorů, mají odpovídající pádové sufixy, ale nejsou v nich vytvořené hláskové alternace.

Žáci sedmé třídy vytvořili předložková spojení *před důmem* a *mezi lednicí a stulem*. V obou případech jsou tvary podstatných jmen vytvořené podle patřičných deklinačních vzorů a mají odpovídající pádové sufixy.

V odpovědích žáků osmé třídy se objevilo pouze jedno předložkové spojení, které odpovídá popisu této skupiny. Jedná se o spojení *mezi stůlem*. Žáci dále vytvářeli tvary podstatných jmen s náležítými pádovými sufixy instrumentálu, ve kterých ale nebyly vytvořené hláskové alternace (např. *mezi tresenem*, *mezi třešeňou*). Tyto tvary však byly vytvořené podle nenáležítých deklinačních vzorů, proto nejsou zařazené v této skupině.

Žáci deváté třídy vytvořili pouze jedno předložkové spojení, které lze zařadit to této skupiny. Jedná se o spojení *mezi třešení*.

Z výsledků výzkumu opět vyplývá, že se schopnost žáků vytvářet hláskové alternace postupem času zlepšuje.

9. ANALÝZA CHYB SLOVNÍHO TESTU

V této kapitole pojednám o tom, se kterou předložkou měli při vytváření předložkových spojení informanté největší obtíže, o možné příčiny vzniku těchto chyb a podám komplexní procentuelní přehled úspěšnosti žáků sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích.

Předem bych ráda podotkla, že na vzniklé chyby jsem nahlížela ze svého úhlu pohledu a je samozřejmě možné, že jiný pozorovatel by mohl chyby interpretovat odlišným způsobem.

Chyby, které se v odpovědích žáků objevily, jsem rozdělila do skupin a jednotlivé skupiny jsem pro snazší orientaci v tabulce označila kapitálkou. Do skupiny „A“ jsem zařadila pouze gramaticky správné tvary podstatných jmen, tzn. tvary, vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů mající patřičné pádové sufixy (např. *vedle knihy*). Do skupiny chyb „B“ patří tvary podstatných jmen vytvořené podle nenáležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy (např. *před myšem* místo *před myš*), ve skupině chyb „C“ jsou zařazené tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s nevhodnými pádovými sufixy (např. *na stromem* místo *na stromě*), do skupiny chyb „D“ patří vytvořené tvary podstatných jmen podle nenáležitých deklinačních vzorů s nenáležitými pádovými sufixy (např. *před papeža* místo *před papežem*). V poslední skupině, označené písmenem „E“, jsou tvary podstatných jmen vytvořené podle náležitých deklinačních vzorů s náležitými pádovými sufixy, ve kterých nejsou vytvořené hláskové alternace (např. *před důmem* místo *před domem*). Ve skupině „nevhodné tvary“ jsou zařazeny některé odpovědi žáků osmé a deváté třídy, které buď byl vytvořený jiný slovní druh, nebo jejich použití neodpovídalo situaci (např. *doma* – příslovce, *letuška* – namísto *letišťe*). Do skupiny „žádný tvar“ jsem zahrnula odpovědi, které žáci osmé třídy nestihli vyplnit.

Tab. 1 Slovní test – detailní analýza chyb

VYHODNOCENÍ	7. třída	%	8. třída	%	9. třída	%
počet správných tvarů A	92	45	79	31	63	25
počet chyb B	21	10	21	8,2	8	3,1
počet chyb C	66	32	69	27	165	65
počet chyb D	13	6,4	17	6,7	10	3,9
počet chyb E	12	5,9	8	3,1	6	2,4
nevhodný tvar	0	0	2	0,8	3	1,2
žádný tvar	0	0	59	23	0	0
počet možných tvarů	204	100	255	100	255	100

9.1 Nejproblematictější jevy zkoumaného vzorku žáků

V tomto oddílu jsou zařazeny jevy, se kterými měli informanté největší obtíže. Jedná se o vytváření tvarů podstatných jmen následujících po jednotlivých předložkách a o nejčastěji se vyskytující typ chyby.

9.2 Vytváření tvarů podstatných jmen následujících po předložkách

Co se týče obtížnosti vytváření korektních tvarů podstatných jmen, pro žáky sedmé třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích bylo nejtěžší tvořit tvary podstatných jmen následující po předložce **na**. Žáci vytvořili správný tvar pouze ve 25 % případů. Následovaly předložky **pod** a **nad**, ve kterých se správný tvar objevil v 39,6 % případů. Předložková spojení s předložkami **mezi** a **před** vytvořilo náležitým způsobem 45,3 % žáků a předložková spojení s předložkou **vedle** vytvořilo správně 50 % žáků sedmé třídy.

V osmé třídě základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích žáci vytvořili patřičné tvary podstatných jmen po předložkách **mezi** a **před** pouze ve 23,8 % případů, po předložkách **na**, **pod** a **nad** shodně ve 30 % případů a po předložce **vedle** ve 44,6 % případů.

Žáci deváté třídy vytvořili náležité tvary podstatných jmen následující po předložkách **mezi** a **před** pouze ve 3,8 % případů, po předložkách **pod** a **nad** v 13,3 % případů, po předložce **vedle** ve 37 % případů a po předložce **na** ve 48 % případů.

Tab. 2 Slovní test – procentuelní přehled úspěšnosti napříč ročníky

PŘEDLOŽKY	7. třída	8. třída	9. třída	TENDENCE
vedle	50 %	44,60 %	37 %	↓
na	25 %	30 %	48 %	↑
nad, pod	39,6 %	30 %	13,30 %	↓
mezi, před	45,30 %	23,80 %	3,80 %	↓

Zdá se, že se testovaní žáci postupem času zhoršují ve vytváření předložkových spojení s předložkami **vedle**, **mezi**, **před**, **pod** a **nad**. Úspěšnost vytváření předložkových spojení s těmito předložkami má sestupnou tendenci (↓).

Úspěšnost vytváření předložkových spojení s předložkou **na** má vzestupnou tendenci (↑). Testovaní žáci se postupem času zlepšují ve vytváření předložkových spojení s touto předložkou.

9.3 Nejčastější typ chyby

Z tabulky č. 1 můžeme vidět, že se v odpovědích žáků sedmé, osmé i deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích shodně nejčastěji objevila chyba typu „C“, ve které žáci tvar podstatného jména vytvořili podle příslušného jmenného rodu a deklinačního vzoru, ale zvolili nepatřičný pádový sufix (např. *vedle tabuli*, *na stromem*, *před pošta*). Tento výsledek svědčí o tom, že žáci nevědí, s jakou předložkou se pojí jaký pád.

V závislosti na výsledcích výzkumu můžeme konstatovat, že žáci sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích obecně nejčastěji chybují ve vytváření tvarů podstatných jmen, ve kterých figurují předložky pojící se s instrumentálem. Důvodem může být za prvé neznalost, že se tyto předložky mohou pojit také s instrumentálem a za druhé, žáci mohou chybovat ve vytváření těchto předložkových spojení kvůli neschopnosti přiřadit podstatné jméno k patřičnému jmennému rodu a deklinačnímu vzoru. Přiřazování podstatného jména žáky zaměstná natolik, že poté již nejsou schopni tvar instrumentálu vytvořit. Proto je druhou nejčastější chybou vytváření tvarů podstatných jmen podle nenáležitých deklinačních vzorů (skupina chyb „B“ a „D“, viz s. 55).

9.4 Potvrzení hypotézy

Vzhledem k tomu, že se umístění věcí v prostoru vyjadřuje v českém jazyce a v českém znakovém jazyce odlišným způsobem (viz s. 16–19), domnívala jsem se, že se tento fakt bude velmi znatelně projevovat v produkci psaného textu žáků s vadou sluchu. Předpokládala jsem, že když se v českém znakovém jazyce nepoužívají předložky při popisu umístění věcí v prostoru, ani znaky znakového jazyka nepodléhají flexi, jako podstatná jména v českém jazyce, budou mít žáci potíže při vytváření předložkových spojení v psané češtině.

Z výsledků zkoumaného vzorku žáků vyplynulo, že tato domněnka byla správná. Celková úspěšnost žáků sedmé třídy byla 43,4 %, osmé třídy 30,2 % a deváté třídy pouze 24,2 %. Ani v jedné třídě úspěšnost žáků nepřesáhla hranici 50 %, tzn., že ve všech testovaných třídách žáci vytvářeli více než polovinu tvarů podstatných jmen následujících po předložkách nenáležitým způsobem.

9.5 Shrnutí slovního testu

Pilotní vzorek žáků mého výzkumu měl zejména problém s vytvářením tvarů podstatných jmen s patřičným pádovým sufixem a s přiřazováním podstatných jmen k příslušným jmenným rodům a následnou flexí podle odpovídajících deklinačních vzorů.

Díky hlubší analýze jsem zjistila, že úspěšnost žáků má sestupnou tendenci ve vytváření tvarů podstatných jmen následujících po předložkách **vedle, nad, pod, mezi a před** v závislosti na věku, tzn., že starší žáci vytvářeli více chybných tvarů podstatných jmen než mladší žáci. Vytváření tvarů podstatných jmen následujících po předložce **na** má zlepšující se tendenci, žáci deváté třídy vytvořili více správných tvarů podstatných jmen než žáci sedmé třídy.

Příčinou snižující se úspěšnosti žáků v závislosti na věku může být fakt, že v sedmé třídě se věnuje výuce předložek více času než v deváté třídě nebo se úspěšnost žáků může zkrátka odvíjet od složení šikovných a snaživých dětí ve třídě – žáci sedmé třídy se mohli více snažit než žáci poslední ročníku základní školy, kteří za pár měsíců budou již studenty jiné střední školy nebo učiliště...

Existuje nemálo faktorů, které mohou ovlivňovat úspěšnost žáků. Domnívala jsem se, že mezi nejdůležitější bude patřit věk a vada sluchu. Zjistila jsem, že věk ale není rozhodujícím faktorem, mladší žáci dosahovali lepších výsledků než starší žáci. Stav sluchu je samozřejmě důležitým faktorem, ale vzhledem k tomu, že složení žáků ve třídách bylo heterogenní, tzn. ve třídách byli žáci s různou sluchovou ztrátou, ani stav sluchu neměl zcela zásadní vliv na úspěšnost jednotlivých tříd v porovnání mezi sebou.

Vzhledem k tomu, že znatelně nevyniká žádný testovaný ročník, nemyslím si, že by stav sluchu měl rozhodující vliv na rozdílnou úspěšnost žáků.

Přestože výzkum nebyl zaměřený na pozorování vytváření hláskových alternací, objevily se zajímavé výsledky, které považuji za důležité zmínit. Z výsledků jasně vyplývá, že schopnost vytvářet hláskové alternace se u žáků postupem věku zlepšuje, tzn., že žáci sedmé třídy jsou ve vytváření hláskových alternací méně úspěšní než jejich starší spolužáci.

Ale schopnost vytvářet náležité tvary podstatných jmen následujících po předložkách se obecně v závislosti na věku nezlepšuje.

10. ROZBOR ODPOVĚDÍ OBRÁZKOVÉHO TESTU

Vzhledem k tomu, že obrázkový test byl zaměřený na znalost sémantiky výše zmíněných předložek (**vedle, na, nad, pod, mezi a před**), zaměřila jsem se pouze na vyhodnocení přiřazování vhodných či nevhodných předložek k jednotlivým obrázkům.

Vytvořila jsem tři skupiny, do kterých jsem zařadila odpovědi žáků sedmé, osmé a deváté třídy základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích podle toho, zda použili náležitou či nenáležitou předložku, kterou vyžadovala situace znázorněná na obrázku. Objevily se také případy, ve kterých bylo možné použít více předložek, jelikož obrázek nebyl zcela jednoznačný. Takovéto případy jsou zařazené ve třetí skupině.

Jelikož se v odpovědích informantů objevily různé specifické případy tvoření vět, rozhodla jsem se, že některé příklady uvedu na konci této kapitoly.

10.1 Případy použití náležité předložky

V naprosté většině případů žáci použili náležitě předložky, které přesně vyjadřovali prostorové umístění věcí na obrázcích.

Následující obrázek, při jehož popisu žáci používali náležitě předložky, bychom mohli popsat jako *Bota je **pod** židlí*.

V tomto případě všichni žáci testovaných ročníků ve 100 % případů použili náležitou předložku **pod**.

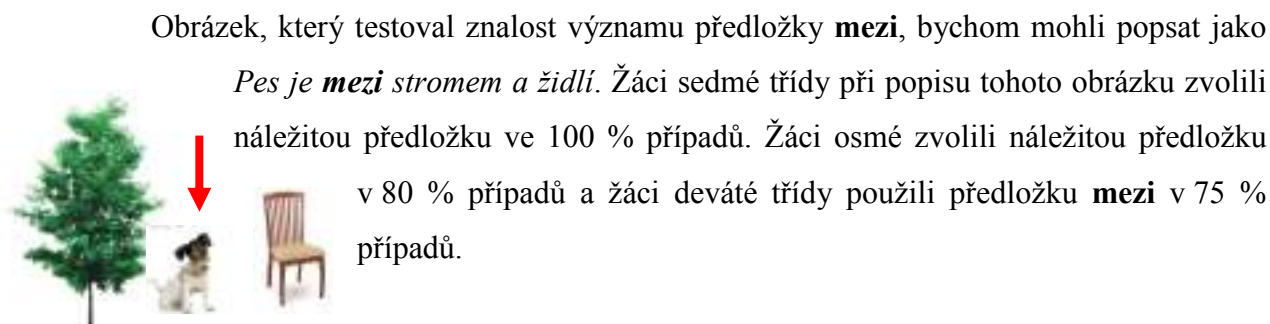

Další obrázek bychom mohli popsat jako *Mrak je **nad** stromem*. V této větě žáci sedmé třídy použili v 50% případů náležitou předložku **nad**. Žáci osmé a deváté třídy ve 100 % případů použili předložku **nad**.

Dalším obrázkem, ve kterém se testovala znalost významu předložky **nad**, byl obrázek *Slunce je **nad** školou*. Pro jednoznačné porozumění obrázku *škola* jsem zvolila skutečnou fotografii školy v Radlicích, kterou žáci navštěvují.

V tomto případě žáci sedmé třídy v 75 % případů použili náležitou předložku **nad**, žáci osmé a deváté třídy použili náležitou předložku ve 100 % případů.

Tento obrázek bychom mohli popsat jako *Hruška je **mezi** jablkem a jahodou*. Žáci sedmé třídy použili předložku **mezi** ve 100 % případů, v odpovědích žáků osmé třídy se předložka **mezi** objevila v 80 % případů a žáci deváté třídy použili náležitou předložku v 75 % odpovědí.

Další obrázek znázorňuje *kočku sedící **na** skříni*. V tomto případě měli žáci použít předložku **na**. V odpovědích žáků sedmé třídy se náležitá předložka objevila v 50 % případů, žáci osmé třídy použili náležitou předložku pouze ve 25 % případů a žáci deváté třídy použili předložku **na** v 75 % odpovědích.

Na následujícím obrázku je znázorněn *polštář položený **na** posteli*. Z žáků sedmé třídy použilo náležitou předložku **na** 50 %, žáci osmé třídy používali předložku **na** ve 100 % odpovědí a v odpovědích žáků deváté třídy se náležitá předložka objevila v 50 % odpovědí.

Na tomto obrázku je *míč* umístěný **před** *postelí*. V odpovědích žáků sedmé třídy se náležitá předložka **před** neobjevila ani jednou. Žáci osmé třídy použili náležitou předložku ve 100 % případů a žáci deváté třídy použili předložku **před** v 50 % případů.

10.2 Případy použití nenáležité předložky

Do této skupiny patří takové typy chyb, které vznikly neznalostí sémantiky předložek. Informanté použili nepatřičné předložky, které neodpovídaly umístění věcí na obrázku.

Při popisu obrázku *Míč je před postelí* používali žáci sedmé a deváté třídy, namísto náležité předložky **před**, s významem „poloha na přední straně nebo zepředu“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 321), nejčastěji předložku **pod**, která má význam „níže než něco“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 278). Význam použité předložky neodpovídá umístění věci na obrázku. Kdyby byl *míč* skutečně umístěný **pod** *postelí*, nebyl by na tomto obrázku vidět. Z tohoto důvodu jsem hodnotila použití předložky **pod** jako nenáležité. V osmé třídě žáci používali správnou předložku **před**.

U obrázku *Míč je pod stromem* žáci sedmé třídy použili předložky **na** a **v**. Každý člověk si může vytvořit odlišnou interpretaci tohoto obrázku, nicméně použití zmíněných předložek je skutečně nenáležité. Žáci osmé třídy v jednom případě použili předložku **před**, která neodpovídá umístění *míče* na obrázku. Žáci deváté třídy používali náležité předložky.

Při popisu obrázku *Hruška je mezi jablkem a jahodou* se v osmé třídě jednou objevila nenáležitá předložka **na**. V deváté třídě jeden žák vytvořil spojení, ve kterém v jedné větě použil dvě nenáležité předložky **uprostřed** a **naproti**. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost (2007, s. 472) definuje význam předložky **uprostřed** jako „umístění ve středu prostoru“. Předložka **naproti** má význam „proti něčemu nebo někomu“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 204). Na základě bližší specifikace významu obou předložek mohu konstatovat, že předložka **uprostřed** mohla být klasifikována jako náležitě použitá, kdyby žák současně nepoužil ještě druhou předložku **naproti**. V sedmé třídě žáci v tomto případě vždy použili náležitou předložku.

Ve větě *Pes je mezi stromem a židlí* žáci osmé a deváté třídy použili předložku **vedle**, která je v tomto případě nevhodná. Bylo potřeba použít pouze předložku **mezi**, která vyjadřuje „umístění v prostoru vymezeném ze dvou nebo více stran“ (Daneš a Filipec, 2007,

s. 178). V tomto případě byl prostor vymezen ze dvou stran, stromem a židlí. Žáci sedmé třídy s touto větou neměli problém a používali pouze náležitou předložku.

Při popisu obrázku *Kočka je **na** skříní* žáci sedmé, osmé i deváté třídy použili předložku **nad**. Vzhledem k tomu, že předložka **nad** má význam „výše než něco“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 194), je v tomto případě použitá nevhodně.

Stejný případ použití nenáležité předložky se objevil při popisu obrázku *Polštář je **na** posteli*, ve kterém žáci také používali předložku **nad**. V obou případech (*Kočka je **na** skříní* i *Polštář je **na** posteli*) měla být náležitě použitá pouze předložka **na** s významem „umístění na povrchu“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 192). Tento výsledek potvrzuje předpoklad slovního testu, že si žáci pletou předložku **na** a **nad**. Předložky si nejsou významově blízké, ale vizuálně podobné.

10.3 Případy použití ne/náležitých předložek vlivem nejednoznačnosti obrázku

Přestože jsem se domnívala, že jsou všechny obrázky zcela jednoznačné, ne vždy tento názor potvrdily odpovědi informantů.

Například u následujícího obrázku jsem si myslela, že jediná možná použitelná předložka je **před**. V tomto případě žáci nejčastěji používali předložky **pod**, **u** a **vedle**. Podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost předložka **před** vyjadřuje „polohu na přední straně nebo zepředu“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 321). Podle mé interpretace na tomto obrázku *leží míč **před** autem*, resp. zepředu auta.

Žáci nepatříčně použili předložku **pod**, jejíž definice je podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost „níže než něco“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 278). Kdyby byl míč na tomto obrázku skutečně umístěn pod autem, nebyl by vidět. Použití předložky **pod** jsem hodnotila jako nenáležité.

Dále byla použita předložka **vedle**, která podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost vyjadřuje „umístění v těsné boční blízkosti nebo směřování do ní“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 185). Vzhledem k tomu, že na obrázek můžeme nahlížet více způsoby (míč může být umístěn před autem, ale také v jeho těsné boční blízkosti, jelikož dveře jsou po technické stránce vozu umístěny na boku), hodnotila jsem použití předložky **vedle** jako náležité.

Žáci dále používali předložku **u**, která vyjadřuje „prostorový vztah blízkosti“, přesněji „hned vedle“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 462).

Podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost (Daneš a Filipec, 2007) si předložky **vedle** a **u** nejsou významově blízké s předložkou **před**. Ale vzhledem k možnosti více interpretací tohoto obrázku, jsem předložky **vedle** a **u** hodnotila jako patřičně použité.

Žáci sedmé třídy většinou používali náležité předložky, ovšem objevily se také případy, kdy použili jinou předložku, než jejich starší spolužáci (např. se jednalo o větu *Kolo je vedle skříně*, ve které žáci použili předložku **u**).

Vzhledem k tomu, že Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost definuje předložku **vedle** jako prostorovou, s významem „umístění v těsné boční blízkosti“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 485) a **u** jako předložku místní, s významem „v blízkosti“ nebo „hned vedle“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 462), jsou si obě předložky významově blízké, a proto považuji v tomto případě předložku **u** za jednu z možností.

Stejný případ se objevil ve větě *Svíčka je vedle hrušky*. V této větě někteří žáci sedmé třídy použili předložku **u**. Vzhledem k tomu, že obě předložky jsou si významově blízké, považovala jsem i tuto možnost za správnou.

Dalším případem, ve kterém se objevily dvě různé předložky, byl tento obrázek.

Předpokládala jsem, že jedinou správnou odpovědí bude předložka **pod**, která vyjadřuje podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost „umístění níže než něco“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 278). V tomto případě je míč skutečně **pod stromem**. Předložka **pod** se v odpovědích žáků sedmé, osmé a deváté třídy objevila celkem v 54 % případů.

Žáci dále při popisu tohoto obrázku používali předložky **vedle** a **u**. Předložka **vedle** se celkově objevila v 8 % případů a předložka **u** se vyskytla v 15 % případů. Vzhledem k tomu, že předložka **vedle** podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost vyjadřuje umístění „v těsné boční blízkosti nebo směřování do ní“ (Daneš a Filipec, 2007, s. 185), hodnotila jsem její použití jako náležité – míč může být také umístěný **vedle stromu**. Podle Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost (Daneš a Filipec, 2007, s. 462) předložka **u** vyjadřuje význam „v blízkosti“, tudíž i použití této předložky odpovídá umístění míče na obrázku, *míč* může být také **u stromu**.

10.4 Potvrzení hypotézy

Výsledky mého testování potvrzují závěry studie Taylorové (1969, In Quigley a Paul, 1984, s. 148), která zjistila, že se žáci postupem času v užívání předložek zlepšují (v případě obrázkového testu se u žáků zlepšuje znalost sémantiky předložek). Dříve zmíněná hypotéza se v tomto případě potvrdila. Z výsledků výzkumu, provedeného v sedmé, osmé a deváté třídě základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích vyplývá, že znalost sémantiky jednotlivých předložek a schopnost používat náležitě předložky, které vyžaduje daná situace, se zvyšuje s přibývajícím věkem.

Výsledek obrázkového testu by se mohl zdát celkem uspokojivý. Ukázalo se, že žáci ve většině případů umí použít náležitou předložku. Nicméně je důležité poznamenat, že přestože se náležitá předložka objevila ve většině případů, vytvořený patričný tvar podstatného jména následujícího po předložce se vyskytl skutečně minimálně.

Tímto zjištěním se potvrdil výsledek slovního testu, který ukázal, že se u žáků s přibývajícím věkem nezlepšuje schopnost vytváření gramaticky správných tvarů podstatných jmen následujících po předložkách.

10.5 Shrnutí obrázkového testu

Žáci sedmé třídy použili náležitou předložku v 67 % případů. Žáci osmé třídy použili náležitou předložku v 73 % případů a žáci deváté třídy vytvořili věty s náležitou předložkou v 85 % případů.

Používání předložek **pod**, **nad** a **mezi** nečinilo žákům velké obtíže, žáci znali jejich význam. Žáci neměli větší problémy při používání předložek **vedle** a **před** (kvůli nejednoznačnosti obrázku používali i jiné předložky, jejichž význam ale odpovídal umístění věcí na obrázcích).

Předložku **na** žáci nejčastěji zaměňovali s předložkou **nad**. Nesprávné použití předložky **nad** namísto patričné předložky **na** se objevilo v odpovědích celkem ve 31 % případů. Nemyslím si, že by tento fakt byl zapříčinen nejednoznačností obrázků. Je skutečně možné, že si žáci tyto dvě předložky pletou, přestože si nejsou sémanticky blízké, ale jsou si vizuálně podobné.

Tab. 3 Obrázkový test – procentuelní přehled úspěšnosti

VYHODNOCENÍ	7. třída	%	8. třída	%	9. třída	%
použitá náležitá předložka	31	65	44	73	39	81
použitá nenáležitá předložka	17	35	16	27	9	19
celkový počet použití	48	100	60	100	48	100

11. SPECIFICKÉ PŘÍPADY TVOŘENÍ VĚT V OBRÁZKOVÉM TESTU

Přestože byl obrázkový test zaměřený pouze na použití náležitých předložek v konkrétních situacích, v odpovědích žáků se objevily zvláštní případy tvoření vět, které hodnotím jako zajímavé, proto je zde zmiňuji.

Například žáci sedmé třídy zaměňovali slova (např. použili podstatné jméno *stůl* namísto podstatného jména *postel*) nebo místo vytvoření celé věty použili pouze předložku (např. použili pouze náležitou předložku **pod** místo celé věty *Bota je pod židlí*).

V osmé třídě žáci namísto užívání podstatných jmen malovali obrázky nebo emotikony (např. napsali *Hruška vedle* a namalovali obrázek svíčky nebo napsali pouze *jahoda ☺*), používali tvary podstatných jmen v jejich citátové formě a psali je kapitálkami nad obrázky (např. nad obrázkem *psa* napsali slovo **PES**), tzn., nepsali slova souvisle do vět, ani je neskloňovali. Dále pak podstatná jména zkracovali pouze na počáteční písmeno (např. místo věty *Hruška je vedle svíčky* vytvořili „větu“ s nenáležitou předložkou **H** mezi **Š**) nebo velmi často tvořili věty bez slovesa *být* (např. *slunce nad školu* nebo *míč před postel*).

V deváté třídě se objevily (konkrétně u jedné neslyšící žákyně) detailní popisky jednotlivých obrázků (např. *Dívčí kolo stojí vedle dřevné skříně*, *Hruška je vedle včelí svíčky* či *Stromeček a židle mezi sedí roztomilé štěně*) a dále žáci deváté třídy ve svých popisech nadužívali předložky (např. *Nad je kočka ve skříně* nebo *Uprostřed hruša naproti jablko a jahoda*).

Mezi žáky zkoumaných ročníků se také vyskytly značné rozdíly v používání kapitálek na začátku věty a v užívání interpunkčních znamének. V sedmé třídě měla necelá polovina vytvořených vět na začátku věty vždy velké písmeno a na konci tečku. Je zajímavé, že žádný z žáků osmé třídy nevytvořil větu s velkým písmenem na začátku a na konci nepoužil interpunkční znaménko. V deváté třídě většina žáků tato pravidla tvoření věty dodržovala.

Vzhledem k zaměření bakalářské práce jsem se detailnějšímu zkoumání výše zmíněných specifických případů vytváření vět nevěnovala. Tyto jevy by se jistě daly podrobit hlubší analýze, a proto veškerý autentický jazykový materiál uvádím v příloze práce.

12. ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zaměřila na problematiku předložek, která je v českém jazyce značně rozsáhlá a detailně propracovaná. Konkrétně jsem se soustředila na předložky s významem umístění v prostoru. V českém znakovém jazyce se prostorové vztahy předmětů vyjadřují odlišným způsobem než v češtině. Vzhledem k těmto odlišnostem je pro žáky s vadou sluchu problematické vyjadřovat polohu umístění věcí v prostoru v češtině, konkrétně v psaném projevu.

To ukazují výsledky pilotní výzkumu, který byl provedený v sedmé, osmé a deváté třídě základní školy pro sluchově postižené v Praze-Radlicích. Ve slovním testu jsem získala jazykový materiál od čtrnácti žáků a v obrázkovém testu od třinácti žáků. Uvědomuji si, že je můj vzorek informantů příliš malý na to, abych mohla výsledky výzkumu plošně vztáhnout na široké spektrum studentů s vadou sluchu.

Výsledky slovního testu ukázaly, že informanté měli největší obtíže s vytvořením tvaru podstatných jmen s náležitým pádovým sufixem – v 7. třídě se tento problém objevil v 33,5 % případů, v 8. třídě v 27,2 % případů a v 9. třídě dokonce v 62,6 % případů. Informanté tedy často nevědí, jaká předložka se pojí s jakým pádem. Tento fakt potvrdily i výsledky obrázkového testu, ve kterých se po předložkách téměř nevyskytoval tvar podstatného jména s náležitým pádovým sufixem. Informanté dále chybovali ve vytváření podstatných jmen podle nenáležitých deklinačních vzorů. Tyto problémy se objevily v 7. třídě v 16,4 % případů, v 8. třídě v 15% případů a v 9. třídě v 7 % případů.

Výsledky obrázkového testu potvrdily zjištění Taylorové (1969, In Quigley a Paul, 1984, s. 184). Informanté se s přibývajícím věkem zlepšovali v používání náležitých předložek, které vyžadovala situace znázorněná na obrázcích.

Přestože se u žáků postupem času zlepšovala znalost sémantiky předložek, používání gramaticky správných tvarů podstatných jmen se v závislosti na přibývajícím věku nezlepšovalo.

Příčinou této jazykové neznalosti může být nevhodný způsob předkládání tématu předložek v učebnicích českého jazyka nebo negativní vliv výuky neodborných pedagogů.

Kvůli nevhodnému přístupu ve výuce českého jazyka mají žáci značné mezery v základním učivu (např. neznalost jmenných rodů) a nyní mají problém na těchto nepevných základech stavět složitější jazykové struktury (např. flexe podstatných jmen). Pravděpodobně

se žáci doposud setkávali s učebnicemi, které nerespektovaly (obsahově ani didakticky) češtinu jako cizí jazyk (srov. Macurová, 2007, s. 178).

Pedagogové, kteří vyučují žáky z mého pilotního vzorku český jazyk, jsou vzděláni v oblasti surdopedie, perfektně ovládají český znakový jazyk, respektují kulturu a komunitu neslyšících a k výuce českého jazyka přistupují bilingválním způsobem, tzn. slyšící a neslyšící učitel se společně podílí na přípravě i samotné výuce společně. Na základě výše zmíněných důvodů se domnívám, že v tomto případě nebudou příčinou neodborní pedagogové. Současní kvalifikovaní pedagogové ale informanty nevzdělávali od nástupu do základní školy a tak byli v předchozích letech žáci patrně vzdělávání jinými, více či méně odbornými pedagogy.

Zásadní otázkou je také komunikační prostředek používaný v dětství informantů. Jestliže žáci neměli v dětství k dispozici smyslově přístupný jazykový prostředek (v případě žáků s velmi těžkou ztrátou sluchu mám na mysli český znakový jazyk), díky kterému mohli poznávat svět kolem sebe, komunikovat a rozvíjet se, může mít tento fakt fatální důsledky v podobě nezvládnutí češtiny jako druhého jazyka. Tento stav mohl být zapříčiněn rodinou, která se odmítla kvůli dítěti učit znakový jazyk, nebo se rodina po diagnostice sluchového postižení, popř. přidruženého sluchového postižení, rozhodla umístit dítě do dětského domova. Dítě zde nepřišlo do kontaktu se znakovým jazykem a učilo se ho až po nástupu do základní školy. Od narození do věku šesti až sedmi let nemělo možnost osvojovat si mateřský jazyk přirozeným způsobem od svých rodičů. Během tohoto tzv. kritického období dítě nemělo jazyk – prostředek ke komunikaci, sociální interakci, poznávání a učení (srov. Macurová, 1998a, s. 186). Tato skutečnost může mít podstatný vliv na úspěšnost ve studijních výsledcích žáků, jelikož to, co se promešká v tzv. kritickém období, už se nedá nikdy vrátit zpět (Hrubý, 1998, s. 46). Proto si myslím, že je stále potřeba upozorňovat na důležitost českého znakového jazyka v životě dětí s těžkou sluchovou ztrátou.

I přesto, že byl výzkum provedený na malém vzorku informantů, získané výsledky poskytly cennou informaci o současném stavu češtiny žáků s vadou sluchu.

13. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Primární literatura

a) Tištěná literatura

ADAMOVIČOVÁ, A.; IVANOVÁ, D. *Basic Czech I*. 1. vyd., Praha : Karolinum, 2006. 164 s. ISBN 978-80-246-1713-8.

BÍMOVÁ, P. *Ve světě sluchového postižení*. Praha : FRPSP, 2005. Znakový jazyk jako základní atribut komunity Neslyšících, s. 15–19. ISBN 80-86792-27-7.

BISCHOFOVÁ, J. a kol. *Čeština pro středně a více pokročilé*. 2. vyd., Praha : Karolinum, 2008. 246 s. ISBN 978-80-7184-921-6.

ČERMÁK, F. *Jazyk a jazykověda*. 3. doplněné vyd., Praha : Karolinum, 2004. 340 s. ISBN 80-246-0154-0.

DANEŠ, F.; FILIPEC, J. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd., Praha : Academia, 2007. 647 s. ISBN 978-80-200-1347-7.

HRDLÍČKA, M. *Předločky ve výuce češtiny jako cizího jazyka*. 1. vyd., Praha : Karolinum, 2000. 142 s. ISBN 80-246-0031-5.

HRONOVÁ, A. *Ve světě sluchového postižení*. Praha : FRPSP, 2005. Znakovaná čeština, s. 20–21. ISBN 80-86792-27-7.

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu, 2. díl*. 1. vyd., Praha : SEPTIMA, 1998. 321 s. ISBN 80-7216-075-3.

HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu, 1. díl*. 2. přepracované, rozšířené vyd., Praha : SEPTIMA, 1999. 395 s. ISBN 80-7216-096-6.

HUDÁKOVÁ, A.; MACUROVÁ, A. *Rozumíme česky*. 1. vyd., Praha : Divus, 2003. 168 s. ISBN 80-86450-24-4.

kol. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. opravené vyd., Brno : Lidové noviny, 2003. 799 s. ISBN 80-7106-134-4.

- KOMORNÁ, M. *Psaná čeština českých neslyšících – čeština jako cizí jazyk*. 2. opravené vyd., Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. 77 s. ISBN 978-80-87218-29-7.
- LACINOVÁ, A. *Učíme se češtinu I*. 1. vyd., Praha : SEPTIMA, 2000. 60 s. ISBN 80-7216-143-1.
- LACINOVÁ, A. *Učíme se češtinu II*. 1. vyd., Praha : SEPTIMA, 2001a. 60 s. ISBN 80-7216-142-3.
- LACINOVÁ, A. *Učíme se češtinu III*. 1. vyd., Praha : SEPTIMA, 2001b. 60 s. ISBN 80-7216-144-X.
- MACUROVÁ, A. *Dějiny výzkumu znakového jazyka u nás a v zahraničí*. 2. opravené vyd., Praha : Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, 2008. 93 s. ISBN 978-87218-00-6.
- MOTEJZÍKOVÁ, J. *Simultánnost v českém znakovém jazyce*. Praha, 2007. 97 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Alena Macurová, CSc.
- NEBESKÁ, I. *Úvod do psycholingvistiky*. 1. vyd., Praha : H&H, 1992. 127 s. ISBN 80-85467-75-5.
- PETTY, G. *Moderní vyučování*. 5. vyd., Praha : Portál, 2008. 380 s. ISBN 978-80-7367-427-4.
- QUIGLEY, S. P.; PAUL, P. V. *Language and Deafness*. San Diego : College Hill Press, 1984. Written language, s. 141–163. ISBN 0-7099-2103-9.
- STRNADOVÁ, V. *Současné problémy komunity neslyšících I. Hluchota a jazyková komunikace*. Praha : Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1998. ISBN 80-85899-45-0.
- ŠEBKOVÁ, H. *Psaná čeština českých neslyšících v internetové komunikaci*. Praha, 2008. 136 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Alena Macurová, CSc.
- TRÁVNÍČEK, F. *Mluvnice spisovné češtiny: 2. díl*. Praha : Slovanské nakladatelství, 1951. 341 s.

WAGNEROVÁ, J. *Kategorie rodu v češtině českých neslyšících*. Praha, 2008. 203 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Alena Macurová, CSc.

b) Články z odborných časopisů

BÍMOVÁ, P. Jazyk znakový – jazyk přirozený. *Čeština doma a ve světě* 10. 2002, č. 2–3, s. 100–103. ISSN 1210-9339.

ČERMÁK, F. Systém, funkce, forma a sémantika českých předložek. *Slovo a slovesnost* 57. 1996, s. 30–46. ISSN 0037-7031.

HUDÁKOVÁ, A. Helena nechce hada. *Čeština doma a ve světě* 10. 2002, č. 2–3, s. 125–130. ISSN 1210-9339.

KOMORNÁ, M. Psaná čeština a čeští neslyšící. *INFO-zpravodaj* 15. 2007, č. 3, s. 15–17.

MACUROVÁ, A. Jazyk a hluchota. *Slovo a slovesnost* 62. 2001, s. 92–104. ISSN 0037-7031.

MACUROVÁ, A. Naše řeč?. *Naše řeč* 81. 1998a, č. 4, s. 179–188. ISSN 0027-8203.

MACUROVÁ, A. Výuka čeština pro neslyšící : Inspirace odjinud. *Speciální pedagogika* 17. 2007, č. 3, s. 179–182. ISSN 1211-2720.

MACUROVÁ, A.; VYSUČEK, P. Poznáváme český znakový jazyk : Klasifikátorové tvary ruky. *Speciální pedagogika* 15. 2005, č. 4, s. 262–275. ISSN 1211-2720.

POLÁKOVÁ, M. Čtení s porozuměním a čeští neslyšící. *Speciální pedagogika* 11. 2001, č. 4, s. 207–219. ISSN 1211-2720.

ZÝKOVÁ, M. Sloveso v psané češtině neslyšící mládeže. *Speciální pedagogika* 7. 1997, č. 3, s. 16–25. ISSN 1211-2720.

c) elektronické zdroje

HOLUBOVÁ, M. Prostor v českém znakovém jazyce. [online]. [cit. 2010-06-24]. Dostupný z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/42-prostor-v-ceskem-znakovem-jazyce>>.

MACUROVÁ, A. Nová slova já neznám. *Čeština doma a ve světě* 6 [online]. 1998b, č. 2, [cit. 2010-07-11]. Dostupný z WWW:

<http://ucjtk.ff.cuni.cz/cnes/wiki/index.php?title=Nov%C3%A1_slova_j%C3%A1_nezn%C3%A1m&redirect=no>.

MACUROVÁ, A. Proč a jak zapisovat znaky českého znakového jazyka. *Speciální pedagogika* 6 [online]. 1996, č. 1, [cit. 2010-07-19]. Dostupný z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/15-proc-a-jak-zapisovat-znaky-ceskeho-znakoveho-jazyka>>.

d) Multimediální zdroje

PETRÁŇOVÁ, R. CD-ROM *Čeština pro neslyšící v českém znakovém jazyce : Předložky 3. pád.* Praha : Pevnost, 2004a.

PETRÁŇOVÁ, R. CD-ROM *Čeština pro neslyšící v českém znakovém jazyce : Předložky 4. pád.* Praha : Pevnost, 2004b.

PETRÁŇOVÁ, R. CD-ROM *Čeština pro neslyšící v českém znakovém jazyce : Předložky 7. pád.* Praha : Pevnost, 2007.

2) SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

BĚLIČOVÁ, H. K podílu předložek na konstituování sémantické struktury věty. *Slavia* 53. 1984, s. 225–243.

HAVRÁNEK, B.; JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. 4. vyd., Praha : SPN, 1981, 584 s.

HEIDER, F.; HEIDER, G. A comparison of sentence structure of deaf and hearing. *Psychological Monographs* 52. 1940, s. 42–103.

HORÁK, E. Predložkový systém spisovnej slovenčiny. *Slovenská reč* 37. 1972, s. 341–354.

KONEČNÁ, D. O významech českých pravých předložek. *Slovo a slovesnost* 35. 1974, s. 261–264.

KOŘENSKÝ, J. *Komplexní popis výrazové struktury pádu substantiva v češtině*. 1. vyd., Praha : Academia, 1972, 98 s.

KROUPOVÁ, L. K diskuzi o slovnědruhově povaze předložek a jejich klasifikaci. *Slovo a slovesnost* 35. 1974, s. 265–268.

KROUPOVÁ, L. *Sekundární předložky v současné spisovné češtině*. 1. vyd., Praha : Ústav pro jazyk český ČSAV, Linguistica XIII, 1985, 155 s.

- MIKO, F. Povaha predložkového systému v slovenčine. In: *Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Šafarikanae Prešovensis*. Jazykovedný zborník, 2. vyd., Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1969, s. 151–171.
- Mluvnice češtiny, 2. Tvarosloví. Praha : Academia, 1986, 536 s.
- MYKLEBUST, H. *The psychology of deafness*. 2. vyd., New York : Grune and Stratton, 1964.
- ORAVEC, J. *Sloveské predložky v praxi*. 1. vyd., Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986a, 224 s.
- ORAVEC, J. *Väzba slovíes v slovenčine*. 1. vyd., Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1967, 392 s.
- QUIGLEY, S.; WILBUR, R.; POWER, D.; MONTANELLI, D.; STEINKAMP, M. *Syntactic structures in the language of deaf children* (Final Report). Urbana, IL : University of Illinois, Institute of Child Behavior and Development, 1976.
- SGALL, P. *Generativní popis jazyka a české deklinace*. Studie a práce lingvistické 6, 1. vyd., Praha : Academia, 1967, 240 s.
- ŠMILAUER, V. *Novočeská skladba*. 3. vyd., Praha : SPN, 1966, 574 s.
- TAYLOR, L. *A language analysis of the writing of deaf children*. 1969. Tallahassee : Florida State University, 1969. (nepublikovaná disertační práce).
- ULIČNÝ, O. *Instrumentál ve struktuře české věty*. 1. vyd., Praha : Ústřední knihovna OBIS, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1984, 269 s.
- van UDEN, A. *A world of language for deaf children*. Lisse, The Netherlands : Swets and Zeitlinger, 1977.

14. PŘÍLOHY

Příloha 1 – Použité věty ve slovním testu a odpovědi informantů

Příloha 2 – Autentický jazykový materiál (slovní test) – 7. třída

Příloha 3 – Autentický jazykový materiál (slovní test) – 8. třída

Příloha 4 – Autentický jazykový materiál (slovní test) – 9. třída

Příloha 5 – Slovní test – detailní analýza chyb

Příloha 6 – Slovní test – procentuelní přehled úspěšnosti napříč ročníky

Příloha 7 – Odpovědi informantů na obrázkový test

Příloha 8 – Autentický jazykový materiál (obrázkový test) – 7. třída

Příloha 9 – Autentický jazykový materiál (obrázkový test) – 8. třída

Příloha 10 – Autentický jazykový materiál (obrázkový test) – 9. třída

Příloha 11 – Obrázkový test – procentuelní přehled úspěšnosti napříč ročníky

Příloha 12 – Tvary ruky v českém znakovém jazyce

Příloha 1 – Použité věty ve slovním testu a odpovědi informantů

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležité tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT	
VEDLE	Vedle (KNIHA) ležela tužka.	7. třída – 4	knihy	3	knihě	C	1	
		8. třída – 5		3	knihá	C	1	
					žádný tvar	–	1	
		9. třída – 5		2	knihám	C	1	
					knihu	C	1	
					knihě	C	1	
	Ve třídě je vedle (TABULE) umyvadlo.	7. třída – 4	tabule	3	tabulě	D	1	
		8. třída – 5		1	tabuli	C	1	
					žádný tvar	–	3	
		9. třída – 5		1	tabuli	C	4	
		Vedle (GARÁŽ) stálo zaparkované auto.	7. třída – 4	garáže	2	garáži	C	1
						garaži	C	1
	8. třída – 5			0	garázy	D	1	
					garáži	C	1	
					garáž	C	1	
					garaze	C	1	
					žádný tvar	–	1	
	9. třída – 5			0	garáži	C	4	
				garáž	C	1		
	Vedle (ZEDĚ) stojí pracovní stůl.	7. třída – 4	zdi	0	zed'e	B	2	
					zedí	C	1	
					zed'em	D	1	
		8. třída – 5		0	zd'i	E	1	
				zed'	C	1		

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
VEDLE					zeďem	D	1
					zeďe	B	1
		8. třída – 5			žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		2	zeďi	E	1
					zda	není pod. j.	1
					zdí	C	1
	Vedle (OSEL) stála kráva.	7. třída – 4	osla	0	oselu	B	1
					osel	C	1
					osela	E	1
					osle	C	1
		8. třída – 5		2	osela	E	1
					oselem	C	1
					oslem	C	1
		9. třída – 5		1	oseli	C	1
					osli	C	2
					oselu	B	1
	Vedle (TATÍNEK) šla maminka.	7. třída – 4	tatínka	3	tatínkem	C	1
		8. třída – 5		1	tatínek	C	1
					tatínkem	C	1
					žádný tvar	–	2
		9. třída – 5		1	tatínek	C	3
					tatínkem	C	1
	Vedle (PLOT) stálo opřené kolo.	7. třída – 4	plotu	3	ploty	C	1
		8. třída – 5		1	plotem	C	1
					ploti	B	1
					plota	D	1

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
VEDLE					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		2	plote	D	1
					plot	C	1
					plotem	C	1
	Vedle (KVĚTINÁČ) stojí svíčka.	7. třída – 4	květináče	2	květináči	C	1
					květináčovi	D	1
		8. třída – 5		2	květináčem	C	1
					žádný tvar	–	2
		9. třída – 5		0	květináči	C	3
					květináč	C	1
					květináčí	B	1
	Vedle (OTEC) seděla matka.	7. třída – 4	otce	0	otecu	B	1
					otece	E	2
					otců	C	1
		8. třída – 5		1	oteca	B	1
					otece	E	1
					otec	C	1
					otca	B	1
		9. třída – 5		1	oteci	C	1
					otece	E	1
					otcoví	D	1
					otče	C	1
	Vedle (UMYVADLO) je zrcadlo.	7. třída – 4	umyvadla	3	umyvadle	C	1
		8. třída – 5		3	žádný tvar	–	2
		9. třída – 5		3	umyvadle	C	1
					umyvadlě	D	1

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT	
VEDLE	Vedle (HŘIŠTĚ) je plavecký bazén.	7. třída – 4	hřiště	3	hřišti	C	1	
		8. třída – 5		1	hřišti	C	3	
					hřišti	B	1	
	Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE).	9. třída – 5			3	hřišti	C	2
		7. třída – 4	kuřete	3	kuře	C	1	
		8. třída – 5		0	kuře	C	1	
					kuří	B	1	
					kuřata	C	1	
					žádný tvar		2	
		9. třída – 5		3	kuří	D	1	
					kuřeti	C	1	
		Na poli byla vedle (OBILÍ) vyseta kukuřice.	7. třída – 4	obilí	4	–	A	4
	8. třída – 5			2	obilíka	není pod.j.	1	
					žádný tvar	–	2	
	9. třída – 5			5	–	A	5	
NA	Na (HLAVA) mám klobouk.	7. třída – 4	hlavě	1	hlavy	C	2	
					hlavu	C	1	
		8. třída – 5		1	hlavy	C	2	
					hlava	C	1	
					žádný tvar	–	1	
		9. třída – 5		1	hlava	C	1	
					hlavu	C	3	
		Na (SUKNĚ) mám díru.	7. třída – 4	sukni	3	sukně	C	1
			8. třída – 5		1	sukňou	D	1
				suknu	D	1		

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
NA					sukny	D	1
					sukně	C	1
		9. třída – 5		3	sukně	C	2
	Na (POSTEL) je polštář.	7. třída – 4	posteli	1	postelem	D	1
					postelu	B	1
					postel	C	1
		8. třída – 5		2	postelě	B	1
					postela	D	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		4	postelí	C	1
	Na (STROM) rostou jablka.	7. třídě – 4	stromě/u	1	strom	C	2
					stromy	C	1
		8. třída – 5		2	stromy	C	2
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		4	stromem	C	1
	Na (OTEC) seděla kočka a on ji hladil po hřbetě.	7. třída – 4	otci	1	otec	C	1
					oteci	E	2
		8. třída – 5		1	otece	C	1
					otca	D	1
					žádný tvar	–	2
		9. třída – 5		2	otec	C	2
					otče	C	1
	Na (KOBEREC) spí kočka.	7. třída – 4	koberci	0	kobereci	E	1
					kobere	nemá sufix	1
					koberecu	B	1

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
NA					koberce	C	1
		8. třída – 5		2	kobereci	E	2
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		3	koberci	D	1
					koberece	C	1
	Na (AUTO)sedí pták.	7. třída – 4	autě	1	auto	C	1
					auta	C	1
					autem	C	1
		8. třída – 5		0	auto	C	1
					auta	C	2
					autem	C	1
					žádná tvar	–	1
		9. třída – 5		1	aute	C	1
					auta	C	2
					autem	C	1
	Traktor zastavil na (POLE) vedle silnice.	7. třída – 4	poli	2	polě	B	1
					pole	C	1
		8. třída – 5		3	poly	D	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		4	polech	B	1
	Na horkém upečeném (KUŘE) se roztékalo máslo.	7. třída – 4	kuřeti	3	kuři	B	1
		8. třída – 5		2	kuři	B	1
					kuří	D	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		1	kuřete	C	2

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
NA					kuře	C	2
	Na (TOPENÍ) se suší boty.	7. třída – 4	topení	2	topenu	B	1
					topením	C	1
		8. třída – 5		3	topením	C	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		4	topením	C	1
POD + NAD	Nad (HORA) zapadá slunce.	7. třída – 4	horou	4	–	A	4
		8. třída – 5		2	hory	C	2
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		0	horu	C	1
					horách	C	1
					hore	D	1
					hory	C	2
	Pod (TELEVIZE) je malý stůl.	7. třída – 4	televizi	1	televizem	B	1
					televizi	C	2
		8. třída – 5		0	televizu	D	1
					televizi	C	3
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		1	televizi	C	4
	Pod (POSTEL) je krabice s hračkami.	7. třída – 4	postelí	0	postelem	B	1
					posteli	C	2
					postele	C	1
		8. třída – 5		0	posteli	C	2
				postel	C	1	
				postelou	B	1	
				žádný tvar	–	1	

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
POD + NAD		9. třída – 5		0	posteli	C	4
					postelem	B	1
	Na zemi pod cihlovou (ZEĎ) rostly červené růže.	7. třída – 4	zdí	0	zed'e	D	1
					zed'em	B	3
		8. třída – 5		0	zed'i	C	2
					zed'ou	B	1
					zd'i	E	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		1	zedi	C	1
					zda	není pod. j.	1
					zdi	C	2
	Pod (PAVEL) byla kaluž vody.	7. třída – 4	Pavlem	0	Pavelem	E	2
					Pavelou	B	1
					Pavly	D	1
		8. třída – 5		2	Pavela	D	1
					žádný tvar	–	2
		9. třída – 5		1	Pavla	C	3
					Pavle	C	1
	Nad (DŮM) letělo letadlo.	7. třída – 4	domem	0	důmem	E	1
					dumem	E	1
					domečky	C	1
					domy	C	1
		8. třída – 5		3	dům	C	2
		9. třída – 5		0	domě	C	3
					dům	C	1
					domy	C	1

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
POD + NAD	Nad (CESTOVATEL) visela mapa a on na ní ukazoval státy, které navštívil.	7. třída – 4	cestovatelem	3	cestovateli	C	1
		8. třída – 5		3	cestovatele	D	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		1	cestovateli	C	3
					cestovatele	C	1
	Nad (POČÍTAČ) je polička s knihami.	7. třída – 4	počítačem	3	počítače	C	1
		8. třída – 5		1	počítači	C	2
					žádný tvar	–	2
		9. třída – 5	počítačem	1	počítači	C	3
					počítaču	D	1
	V koupelně je pod (ZRCADLO) umyvadlo.	7. třída – 4	zrcadlem	3	zrcadlo	C	1
		8. třída – 5		3	zrcadla	C	1
					zrcadlou	B	1
		9. třída – 5		1	zrcadli	D	1
					zrcadla	C	1
					zrcadlu	C	1
					zrcadlou	B	1
	Nad (LETIŠTĚ) kroužil vrtulník.	7. třída – 4	letišťem	1	letišti	C	2
					letišti	B	1
		8. třída – 5		2	letišti	C	1
					žádný tvar	–	2
		9. třída – 5		1	letišti	C	2
					letišťe	C	1
					letuška	nevhodné	1

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
POD + NAD	Pod (KUŘE) se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.	7. třída – 4	kuřetem	1	kuřetech	C	1
					kuře	C	1
					kuři	D	1
		8. třída – 5		1	kuřou	B	1
					kuřích	D	1
					kuře	C	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		0	kuře	C	2
					kuřete	C	3
	Nad (TOPENÍ) je okno.	7. třída – 4	topením	3	topení	C	1
		8. třída – 5		1	topení	C	2
					topenem	B	1
					žádný tvar	–	1
			9. třída – 5		1	topení	C
MEZI + PŘED	Před (POŠTA) stojí poštovní auto.	7. třída – 4	poštou	1	pošty	C	1
					poštu	C	2
		8. třída – 5		2	pošta	C	1
					žádný tvar	–	2
		9. třída – 5		0	pošty	C	2
					poštu	C	1
					poštami	C	1
					pošti	D	1
	Mezi (DÍTĚ) a (MAMINKA) stála židle.	7. třída – 4	maminkou	2	maminku	C	1
					maminky	C	1

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT	
MEZI + PŘED		7. třída – 4	dítětem	0	dítě	C	2	
					díti	D	1	
					dítěch	B	1	
		8. třída – 5	maminkou	2	maminka	C	1	
					žádný tvar	–	2	
			dítětem	0	dítěti	C	1	
					dítěm	B	1	
					dítěmu	D	1	
					žádný tvar	–	2	
		9. třída – 5	maminkou	0	maminka	C	2	
					maminky	C	3	
			dítětem	0	dítě	C	4	
					dítěte	C	1	
		Před (PARKOVIŠTĚ) stál hlídač a kontroloval auta.	7. třída – 4	parkovištěm	1	parkovišti	C	2
						parkoviští	B	1
			8. třída – 5		2	parkovišti	C	2
						žádný tvar	–	1
			9. třída – 5		0	parkovišti	C	4
						parkoviště	C	1
		Mezi (KOLO) a (KOLOBĚŽKA) stály bratrovy lyže.	7. třída – 4	kolem	3	kola	C	1
				koloběžkou	3	koloběžkem	B	1
			8. třída – 5	kolem	2	kola	C	1
						žádný tvar	–	2
				koloběžkou	2	koloběžkí	D	1
						žádný tvar	–	2

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT	
MEZI + PŘED		9. třída – 5	kolem	0	kole	C	3	
					kola	C	1	
					kolech	C	1	
				koloběžkou	0	koloběžky	C	5
	Před (NÁMĚSTÍ) stál gotický kostel.	7. třída – 4	náměstím	1	náměstí	C	2	
					náměstě	D	1	
		8. třída – 5		2	náměstí	C	2	
					žádný tvar	–	1	
		9. třída – 5		1	náměstí	C	3	
					namestem	B	1	
	Před (PAPEŽ) si lidé klekli na kolena a modlili se.	7. třída – 4	papežem	3	papež	C	1	
		8. třída – 5		3	papeža	D	1	
					žádný tvar	–	1	
		9. třída – 5		1	papeži	C	3	
					papež	C	1	
	Před (DŮM) stojí tátovo auto.	7. třída – 4	domem	0	důmem	E	1	
					doma	není pod. j.	1	
					domečky	C	1	
					domy	C	1	
		8. třída – 5		2	dům	C	1	
					dome	C	1	
					žádný tvar	–	1	
		9. třída – 5		0	domě	C	3	
					dům	C	1	
					domu	C	1	

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT
MEZI + PŘED	Mezi (LEDNICE) a (STŮL) stála stará skříň.	7. třída – 4	lednicí	2	lednici	C	2
			stolem	2	stoli	D	1
					stulem	E	1
		8. třída – 5	lednicí	0	lednici	C	3
					žádný tvar	–	2
			stolem	0	stůlem	E	1
					štolem	není pod. j.	1
					žádný tvar	–	2
					stůl	C	1
		9. třída – 5	lednicí	0	lednici	C	5
			stolem	0	stole	C	5
	Před (MYŠ) běžela kočka.	7. třída – 4	myší	0	myšem	B	2
					myša	D	1
					myše	D	1
		8. třída – 5	myší	1	myši	C	1
			myškou	1	myšou	B	1
					žádný tvar	–	1
		9. třída – 5		0	myši	C	3
					myšem	B	1
					myš	C	1
	Mezi (MEDVĚD) a (VLK) běhal zajíc.	7. třída – 4	medvědem	4	–	A	4
			vlkem	4	–	A	4
		8. třída – 5	medvědem	3	medvědi	C	1
					medvěda	C	1
			vlkem	3	vlki	C	1
					vlka	C	1

Použitá předložka	Věta	Třída – počet žáků	Správný tvar (ST)	Kolikrát se vyskytl ST	Nenáležitě tvary, které se objevily (NT)	Typ chyby	Počet výskytu NT	
MEZI + PŘED		9. třída – 5	medvědem	1	medvedi	C	1	
					medvěda	C	1	
					medvědi	C	1	
					medvědu	D	1	
				vlkem	0	vlci	C	1
						vlky	C	1
						vlkami	B	1
						vlku	C	1
						vlka	C	1
	Mezi (TŘEŠEŇ) a (JABLOŇ) je záhon mrkve.	7. třída – 4	třešní	2	třešeň	C	1	
						třešně	C	1
				jabloní	1	jabloň	C	2
						jabloni	C	1
		8. třída – 5	třešní	1	třešeňou	B	2	
						třešeni	E	1
						tresenem	B	1
				jabloní	1	jabloňou	B	2
						jabloně	C	1
						jablonem	B	1
		9. třída – 5	třešní	0	třešeni	E	4	
						třešeň	C	1
				jabloní	0	jabloni	C	1
						jabloňi	C	3
					jabloň	C	1	

Příloha 2 – Autentický jazykový materiál (slovní test) – 7. třída

7.

Před (DŮM)

domy

stojí tátovo auto.

7.

Před (DŮM)

domem

stojí tátovo auto.

7.

Před (DŮM)

DO MA

stojí tátovo auto.

7.

Před (DŮM)

doměny

stojí tátovo auto.

7.

Před (PAPEŽ)

PAPEŠTĚM

si lidé klekli na kolena a modlili se.

7.

Před (PAPEŽ)

papežem

si lidé klekli na kolena a modlili se.

7.

Před (PAPEŽ)

papeš

si lidé klekli na kolena a modlili se.

7.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstí

je gotický kostel.

7.

Před (NÁMĚSTÍ)

NÁMĚSTĚ

je gotický kostel.

7.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměsí

je gotický kostel.

7.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměsí

je gotický kostel.

Mezi (KOLO) kolem a (KOLOBĚŽKA) koloběžkou stály bratrovy lyže. 7.

Mezi (KOLO) a (KOLOBĚŽKA) KOLOBĚŽKEM KOLA stály bratrovy lyže. 7.

Před (PARKOVIŠTĚ) PARICOVIŠTI stál hlídač a kontroloval auta. 7.

Před (PARKOVIŠTĚ) parkovištěm stál hlídač a kontroloval auta. 7.

Před (PARKOVIŠTĚ) parkovišti stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ) parkovišti stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PAPEŽ) papežem si lidé klekli na kolena a modlili se. 7.

Mezi (MEDVĚD) medvědů a (VLK) vlků

běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvěda (VLK) vlkem

běhal zajíc.

Mezi (LEDNICE) lednicí

a (STŮL)

~~stolem~~
stolem

stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) lednicí

a (STŮL)

stolem

stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE)

lednicí

a (STŮL)

stoli

stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE)

LEDNICE

a (STŮL)

STULEM

stála stará skříň.

Mezi (KOLO)

kolem

a (KOLOBĚŽKA)

koloběžkou

stály bratry lyže.

Mezi (KOLO)

kolem

a (KOLOBĚŽKA)

koloběžkou

stály bratry lyže.

Před (MYŠ)

myš

běžela kočka.

7

Před (MYŠ)

myšem

běžela kočka.

7

Před (POŠTA)

POŠTA

stálo poštovní auto.

Před (POŠTA)

poštu

stálo poštovní auto.

7

Před (POŠTA)

poštou

stálo poštovní auto.

7

Před (POŠTA)

poštou

stálo poštovní auto.

7

Mezi (MEDVĚD)

medvědem a (VLK)

vlkem

běhal zajíc

Vedle (KNIHA)

KNIHĚ

ležela tužka.

7

Mezi (DÍTĚ)

maminke

a (MAMINKA)

clotě

stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ)

MAMINKOU

a (MAMINKA)

DÍTĚ

stála dřevěné židle.

Mezi (TRĚŠEŇ)

všimí

a (JABLOŇ)

je záhon cibule a mrkve.

~~sabloně~~ jabloní

Mezi (TRĚŠEŇ)

tršeň

a (JABLOŇ)

jabloní

je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TRĚŠEŇ)

tršeň

a (JABLOŇ)

jabloní

je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TRĚŠEŇ)

tršeň

a (JABLOŇ)

jabloní

je záhon cibule a mrkve.

Před (MYŠ)

před myšce

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myšce

běžela kočka.

Nad (POČÍTAČ)

POČÍTAČE je polička s knihami.

7

Nad (LETIŠTĚ)

letištím

kroužil vrtulník.

7

Nad (LETIŠTĚ)

LETIŠTI

kroužil vrtulník.

7

Nad (LETIŠTĚ)

lesím

kroužil vrtulník.

7

Nad (LETIŠTĚ)

letištím

kroužil vrtulník.

7

Mezi (DÍTĚ)

maminky

a (MAMINKA)

dítěch

stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ)

mamy
přítelkou

a (MAMINKA)

dítě

stála dřevěné židle.

Pod (KUŘE)

kuřička

se plazila žízala – tak ji kuře hned snědlo.

Pod (POSTEL)

podle

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

POSTELI

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

postelem

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

postele

je krabice a hračkami.

Nad (POČÍTAC)

počítačem

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAC)

počítačem

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAC)

počítačem

je polička s knihami.

V koupelně je pod (ZRCADLO)

Zrcadlem

7
umyvadlo.

Pod (PAVEL)

Pavelem byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

PAVELOU byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Parly byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Pavelem byla kaluž vody.

Pod (KUŘE)

KUŘE

7
se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuři

7
se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuřím

7
se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Nad (DŮM) DŮMEM letělo letadlo.

Nad (CESTOVATEL) visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

cestovatelem

Nad (CESTOVATEL) visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

cestovatelem

Nad (CESTOVATEL) visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

cestovatelem

Nad (CESTOVATEL) visela mapa a on na ní ukazoval státy, které navštívil.

CESTOVATELEM

V koupelně je pod (ZRCADLO)

~~zrcadlo~~ zrcadlem,

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) ZRCADLEM

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO)

Zrcadlo

umyvadlo.

Nad (HORA)

domu

zapadá slunce.

7.

Nad (TOPENÍ)

okna

je okno.

7.

Nad (TOPENÍ)

TOPENÍM

je okno.

Nad (TOPENÍ)

topením

je okno.

7.

Nad (TOPENÍ)

topením

je okno.

7.

Nad (DŮM)

důmem

letělo letadlo.

7.

Nad (DŮM)

~~domem~~
domem

letělo letadlo.

7.

Nad (DŮM)

domy

letělo letadlo.

7.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

ZEDĚM

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

Zedě

rostly červené r

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedem

rostly červené růže

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedem

rostly červené růže.

Nad (HORA)

Horou

zapadá slunce.

Nad (HORA)

horou

zapadá slunce.

Nad (HORA)

horou

zapadá slunce.

Na (TOPENÍ)

TOPENÍ

se suší boty.

Na (KOBEREČ)

KOBEREČI

spí kočka.

Na (KOBEREČ)

kobercen

spí kočka.

Na (KOBEREČ)

koberce

spí kočka.

Na (KOBEREČ)

koberce

spí kočka.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

TELEVIZI

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizem

je malý stolek.

Na (AUTO) *avě*

7
sedi pták.

Na (AUTO) *AUTA*

7
sedi pták.

Na (AUTO) *auto*

7
sedi pták.

Na (AUTO) *autem*

7
sedi pták.

Na (TOPENÍ) *topení*

7
se suší boty.

Na (TOPENÍ) *topení*

7
se suší boty.

Na (TOPENÍ) *topení*

7
se suší boty.

Na (HLAVA)

hlavy

mám klobouk.

7.

Na (HLAVA)

hlavn

mám klobouk.

7.

Na (HLAVA)

hlavy

mám klobouk.

7.

Na (HLAVA)

HLAVĚ

mám klobouk.

7.

Na (SUKNĚ)

sukně

mám díru.

7.

Na (SUKNĚ)

sukni

mám díru.

7.

Na (SUKNĚ)

sukni

mám díru.

7.

Na (SUKNĚ)

sukně*

mám díru.

7.

Na horkém upečeném (KUŘE)

sněží

se roztékalo máslo.

7.

Na horkém upečeném (KUŘE)

kuří

se roztékalo máslo.

7.

Na horkém upečeném (KUŘE)

kuřeti

se roztékalo máslo.

Na horkém upečeném (KUŘE)

KUŘETI

se roztékalo máslo.

Na (STROM)

strom

rostou jablka.

7.

Na (STROM)

STROM

rostou jablka.

7.

Na (STROM)

stromy

rostou jablka.

7.

Na (STROM)

stromu

rostou jablka.

7.

Na (POSTEL) *postel* je polštář.

Traktor zastavil na (POLE) *poli* vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE) *polě* vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE) *poli* vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE) *poli* vedle silnice.

Na (OTEC) *otec* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEC) *otci* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEC) *OTECI* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEC) *otci* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Vedle (KVĚTINÁČ)

svěčinnice

stojí svíčka.

7.

Vedle (PLOT)

PLOTU

stálo opěné kolo.

7.

Vedle (PLOT)

plotu

je opěné kolo.

7.

Vedle (PLOT)

ploty

je opěné kolo.

7.

Vedle (PLOT)

plotu

je opěné kolo.

7.

Na (POSTEL)

roneli

je polštář.

7.

Na (POSTEL)

POSTELU

je polštář.

7.

Na (POSTEL)

posteleu

je polštář.

7.

Vedle (ZEĎ)

ZEĎÍ

stoji pracovní stůl.

7.

Vedle (ZEĎ)

Zeďem

stoji pracovní stůl.

7.

Vedle (ZEĎ)

sedě

stoji pracovní stůl.

7.

Vedle (ZEĎ)

sedě

stoji pracovní stůl.

7.

Vedle (KVĚTINÁČ)

květináč

stoji svíčka.

7.

Vedle (KVĚTINÁČ)

květináče

stoji svíčka.

7.

Vedle (KVĚTINÁČ)

květináčovi

stoji svíčka.

Vedle (UMYVADLO)

umyvadla

7.
je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

UMYVADLOE

7.
je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

umyvadla

7.
je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

umyvadla

7.
je zrcadlo.

Vedle (OTEC)

OTEC

seděla matka.

Vedle (OTEC)

otecu

7.
seděla matka.

Vedle (OTEC)

otca otci otec

7.
seděla matka.

Vedle (OTEC)

otca

7.
seděla matka.

Na poli byla vedle (OBILÍ) *obilí*

vyseta kukuřice. 7.

Na poli byla vedle (OBILÍ) *obilí*

vyseta kukuřice. 7.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice. 7.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

OBILÍ

vyseta kukuřice.

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE).

kuře

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE).

kuře

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kuře

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

KUŘE

7.
Ve třídě je vedle (TABULE) TABULĚ umyvadlo.

7.
Ve třídě je vedle (TABULE) tabule umyvadlo.

7.
Ve třídě je vedle (TABULE) tabule umyvadlo.

7.
Ve třídě je vedle (TABULE) tabule umyvadlo.

Vedle (GARÁŽ) garáže stálo zaparkované auto.

7.
Vedle (GARÁŽ) GARÁŽI stálo zaparkované auto.

7.
Vedle (GARÁŽ) garáže stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ) garáže stálo zaparkované auto.

Vedle (HŘIŠTĚ)

HŘIŠTĚ

7
je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřístě

7
je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřístě

7
je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřísti

7
je plavecký bazén.

Vedle (OSEL)

osla

7
stála kráva.

Vedle (OSEL)

osle

7
stála kráva.

Vedle (OSEL)

oselu

7
stála kráva.

Vedle (OSEL)

OSEL

stála kráva.

Vedle (KNIHA) knihy

7.
ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

knihy

7.
ležela tužka.

Vedle (KNIHA) KNIHĚ ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

knihy

7.
ležela tužka.

Vedle (TATÍNEK)

TATÍNEKEM

7.
šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

tatínka

7.
šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

tatínka

7.
šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

tatínka

7.
šla maminka.

Příloha 3 – Autentický jazykový materiál (slovní test) – 8. třída

Vedle (ZEĎ)

sedí

stojí pracovní stůl.

Vedle (ZEĎ)

zdíží

stojí pracovní stůl.

Vedle (ZEĎ)

vedě

stojí pracovní stůl.

Vedle (ZEĎ)

stojí pracovní stůl.

Vedle (GARÁŽ)

GARÁŽ

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

garaze

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

stálo zaparkované auto.

Vedle (OSEL) *osla*

stála kráva.

Vedle (TATÍNEK)

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

Satínek

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

TATÍNKEM

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

Maminka

šla maminka.

Vedle (ZEĎ)

zedem

stojí pracovní stůl.

Vedle (PLOT)

PLOTU

je opřené kolo.

Vedle (PLOT)

mlafa

je opřené kolo.

Vedle (PLOT)

je opřené kolo.

Vedle (OSEL)

oselem

stála kráva.

Vedle (OSEL)

oslem

stála kráva.

Vedle (OSEL)

osela

stála kráva.

Vedle (OSEL)

osla

stála kráva.

Vedle (KVĚTINÁČ) květináče

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ) květináče

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ)

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ)

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ) květináčem

stojí svíčka.

Vedle (PLOT) plotem

je opřené kolo.

Vedle (PLOT) ploti

je opřené kolo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

tabule

umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

tabule

umyvadlo.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřiště

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřiště

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřiště

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

HŘIŠTĚ

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

Hřiště

je plavecký bazén.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

ležela tužka.

Ve třídě je vedle (TABULE)

umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

umyvadlo.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

vyseta kukuřice.

Vedle (OTEČ)

otec

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

otčina

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

Otec

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

otec

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

OTČA

seděla matka.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kočka

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kvě

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

vyseta kukuřice.

Vedle (UMYVADLO)

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO) *umyvadla*

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

Umyvadla

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

umyvadla

je zrcadlo.

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE) *kuř*

Nad (POČÍTAČ)

počítači

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ)

počítači

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ)

počítači

je polička s knihami.

Pod (POSTEL)

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

postelou

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

postelou

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

posteli

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

posteli

je krabice a hračkami.

Nad (CESTOVATEL)

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatel

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatelem

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatelem

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatelem

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (POČÍTAČ)

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ)

je polička s knihami.

Nad (DŮM) domem

letělo letadlo.

Nad (DŮM) dom^{em}~~em~~

letělo letadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadla

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadla

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadlem

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadlem

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadlem

umyvadlo.

Pod (KUŘE)

kuře

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuřidlo

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuřou

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuřilem

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Nad (DŮM)

dům

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

dímm

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

domem

letělo letadlo.

Nad (LETIŠTĚ)

letišti

kroužil vrtulník.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (KUŘE)

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Nad (HORA)

hory

zapadá slunce.

Nad (HORA)

hory

zapadá slunce.

Nad (HORA)

horou

zapadá slunce.

Nad (LETIŠTĚ)

~~letišťem~~

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

letišťem

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

letišťem

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

kroužil vrtulník.

Pod (PAVEL)

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Pavlem

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

~~scribble~~

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Pavla

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Pavlem

byla kaluž vody.

Nad (HORA)

ou
~~hota~~ *ou*

zapadá slunce.

Nad (HORA)

zapadá slunce.

Nad (TOPENÍ)

Topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

topení

je okno.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedou

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

sedi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

rostly červené růže.

Před (MYŠ)

běžela kočka.

Před (MYŠ)

mysou

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myši

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myšou

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myši

běžela kočka.

Nad (TOPENÍ)

je okno.

Nad (TOPENÍ)

čopenem

je okno.

Před (DŮM)

domc

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

domem

stojí tátovo auto.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkovištěm

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkoviště m

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkovišti

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkovišti

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PAPEŽ)

PAPEŽEM

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

Papěšem

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

Papěšá

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (DŮM)

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

dūm

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

domem

stojí tátovo auto.

Před (POŠTA)

stálo poštovní auto.

Před (NÁMĚSTÍ)

Náměstím

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstím

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstí

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstí

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

je gotický kostel.

Před (PAPEŽ)

Papežem

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Mezi (LEDNICE) lednici a (STŮL) stůl stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) lednici a (STŮL) stůlem stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) lednicí a (STŮL) stůlem stála stará skříň.

Před (POŠTA) pošta stálo poštovní auto.

Před (POŠTA) stálo poštovní auto.

Před (POŠTA) poštou stálo poštovní auto.

Před (POŠTA) poštu stálo poštovní auto.

Mezi (MEDVĚD) medvěda a (VLK) vlka běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvěde a (VLK) vlka běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědema (VLK) vlkem běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědem a (VLK) vlkem běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědem a (VLK) vlkem běhal zajíc.

Mezi (LEDNICE) a (STŮL) stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) a (STŮL) stála stará skříň.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešňová* a (JABLOŇ) *jablňová* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešňová* a (JABLOŇ) *jablňová* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (KOLO) *kolem* a (KOLOBĚŽKA) *koloběžková* stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) *kolem* a (KOLOBĚŽKA) *koloběžková* stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) *kola* a (KOLOBĚŽKA) *koloběžky* stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) a (KOLOBĚŽKA) stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) a (KOLOBĚŽKA) stály bratrovy lyže.

Mezi (DÍTĚ) *dítěm* a (MAMINKA) *maminkou* stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) *maminkou* a (MAMINKA) *dítěm* stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) a (MAMINKA) stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) a (MAMINKA) stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) *dítěmi* a (MAMINKA) *maminkou* stála dřevěné židle.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešeni* a (JABLOŇ) *jablone* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešerem* a (JABLOŇ) *jablonem* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešenou* a (JABLOŇ) *jablonou* je záhon cibule a mrkve.

Na horkém upečeném (KUŘE)

kuřívna

se roztékalo máslo

Na horkém upečeném (KUŘE)

kvii

se roztékalo máslo

Na horkém upečeném (KUŘE)

se roztékalo máslo

Na (SUKNĚ)

sukňou

mám díru.

Na (SUKNĚ)

suknu

mám díru.

Na (SUKNĚ)

sukny

mám díru.

Na (SUKNĚ)

sukně

mám díru.

Na (SUKNĚ)

sukni

mám díru.

Na (AUTO)

avsa

sedí pták.

Na (TOPENÍ)

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na horkém upečeném (KUŘE)

kvěsti

se roztékalo máslo

Na horkém upečeném (KUŘE)

kvěsti

se roztékalo máslo.

Na (OTEČ) *otce* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEČ) *otca* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEČ) seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEČ) *otci* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (AUTO) sedí pták.

Na (AUTO) *autem* sedí pták.

Na (AUTO) *autem* sedí pták.

Na (AUTO) *autu* sedí pták.

Na (STROM)

stromu

rostou jablka.

Na (STROM)

stromě

rostou jablka.

Na (HLAVA)

hlavy

mám klobouk.

Na (HLAVA)

hlavy

mám klobouk.

Na (HLAVA)

hlavě

mám klobouk.

Na (HLAVA)

hlava

mám klobouk.

Na (HLAVA)

mám klobouk.

Na (OTEC)

seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Traktor zastavil na (POLE)

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Na (STROM)

stromy

rostou jablka.

Na (STROM)

stromy

rostou jablka.

Na (STROM)

rostou jablka.

Na (POSTEL)

je polštář.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

spí kočka.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Vedle (GARÁŽ)

garáž

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

Garáž

stálo zaparkované auto.

Na (POSTEL)

posteli

je polštář.

Na (POSTEL)

posteli

je polštář.

Na (POSTEL)

postelě

je polštář.

Na (POSTEL)

postela

je polštář.

Na horkém upečeném (KUŘE)

kuřina

se roztékalo máslo

Na horkém upečeném (KUŘE)

kvii

se roztékalo máslo

Na horkém upečeném (KUŘE)

se roztékalo máslo

Na (SUKNĚ)

sukňou

mám díru.

Na (SUKNĚ)

suknu

mám díru.

Na (SUKNĚ)

sukny

mám díru.

Na (SUKNĚ)

sukně

mám díru.

Na (SUKNĚ)

sukni

mám díru.

Na (AUTO)

avsa

sedí pták.

Na (TOPENÍ)

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na horkém upečeném (KUŘE)

kvěsti

se roztékalo máslo

Na horkém upečeném (KUŘE)

kvěsti

se roztékalo máslo.

Na (OTEČ) *otce* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEČ) *otca* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEČ) seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEČ) *otci* seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (AUTO) sedí pták.

Na (AUTO) *autem* sedí pták.

Na (AUTO) *autem* sedí pták.

Na (AUTO) *autu* sedí pták.

Na (STROM)

stromu

rostou jablka.

Na (STROM)

stromě

rostou jablka.

Na (HLAVA)

hlavy

mám klobouk.

Na (HLAVA)

hlavy

mám klobouk.

Na (HLAVA)

hlavě

mám klobouk.

Na (HLAVA)

hlava

mám klobouk.

Na (HLAVA)

mám klobouk.

Na (OTEC)

seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Traktor zastavil na (POLE)

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Na (STROM)

stromy

rostou jablka.

Na (STROM)

stromy

rostou jablka.

Na (STROM)

rostou jablka.

Na (POSTEL)

je polštář.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

kobereci

spí kočka.

Na (KOBREK)

spí kočka.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Vedle (GARÁŽ)

garáž

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

Garáž

stálo zaparkované auto.

Na (POSTEL)

posteli

je polštář.

Na (POSTEL)

posteli

je polštář.

Na (POSTEL)

postelě

je polštář.

Na (POSTEL)

postela

je polštář.

Vedle (ZEĎ)

sedí

stojí pracovní stůl.

Vedle (ZEĎ)

zdíží

stojí pracovní stůl.

Vedle (ZEĎ)

vedě

stojí pracovní stůl.

Vedle (ZEĎ)

stojí pracovní stůl.

Vedle (GARÁŽ)

GARÁŽ

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

garaze

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

stálo zaparkované auto.

Vedle (OSEL) *osla*

stála kráva.

Vedle (TATÍNEK)

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

Sabínek

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

TATÍNKEM

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

Maminka

šla maminka.

Vedle (ZEĎ)

zeděm

stojí pracovní stůl.

Vedle (PLOT)

PLOTU

je opřené kolo.

Vedle (PLOT)

mlafa

je opřené kolo.

Vedle (PLOT)

je opřené kolo.

Vedle (OSEL)

oselem

stála kráva.

Vedle (OSEL)

oslem

stála kráva.

Vedle (OSEL)

osela

stála kráva.

Vedle (OSEL)

osla

stála kráva.

Vedle (KVĚTINÁČ) květináče

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ) květináče

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ)

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ)

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ) květináčem

stojí svíčka.

Vedle (PLOT) plotem

je opřené kolo.

Vedle (PLOT) pláči

je opřené kolo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

tabule

umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

tabule

umyvadlo.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřišti

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřišti

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

hřišti

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

HŘIŠTĚ

je plavecký bazén.

Vedle (HŘIŠTĚ)

Hřiště

je plavecký bazén.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

ležela tužka.

Ve třídě je vedle (TABULE)

umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE)

umyvadlo.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

vyseta kukuřice.

Vedle (OTEČ)

otec

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

otčina

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

Otec

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

otec

seděla matka.

Vedle (OTEČ)

OTČA

seděla matka.

Vedle (KNIHA)

knihy

ležela tužka.

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kočka

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kvě

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

vyseta kukuřice.

Vedle (UMYVADLO)

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO) *umyvadla*

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

Umyvadla

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

umyvadla

je zrcadlo.

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE) *kuř*

Nad (POČÍTAČ)

počítači

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ)

počítači

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ)

počítači

je polička s knihami.

Pod (POSTEL)

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

postelou

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

postelou

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

posteli

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

posteli

je krabice a hračkami.

Nad (CESTOVATEL)

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatel

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatelem

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatelem

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (CESTOVATEL)

cestovatelem

visela mapa a on na ní ukazoval, které státy navštívil.

Nad (POČÍTAČ)

je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ)

je polička s knihami.

Nad (DŮM) domem

letělo letadlo.

Nad (DŮM) dom^{em}~~em~~

letělo letadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadla

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadla

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadlem

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadlem

umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadlem

umyvadlo.

Pod (KUŘE)

kuře

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuřidlo

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuřou

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuřilem

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Nad (DŮM)

dlím

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

dím

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

domem

letělo letadlo.

Nad (LETIŠTĚ)

letišti

kroužil vrtulník.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (KUŘE)

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Nad (HORA)

hory

zapadá slunce.

Nad (HORA)

hory

zapadá slunce.

Nad (HORA)

horou

zapadá slunce.

Nad (LETIŠTĚ)

~~letišťem~~

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

letišťem

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

letišťem

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

kroužil vrtulník.

Pod (PAVEL)

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Pavlem

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

~~XXXXXXXXXX~~

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Pavla

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Pavlem

byla kaluž vody.

Nad (HORA)

ou
~~hota~~ *ou*

zapadá slunce.

Nad (HORA)

zapadá slunce.

Nad (TOPENÍ)

Topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

topení

je okno.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedou

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zedi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

sedi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

rostly červené růže.

Před (MYŠ)

běžela kočka.

Před (MYŠ)

mysou

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myši

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myšou

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myši

běžela kočka.

Nad (TOPENÍ)

je okno.

Nad (TOPENÍ)

čopenem

je okno.

Před (DŮM)

domc

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

domem

stojí tátovo auto.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkovištěm

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkoviště m

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkovišti

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkovišti

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PAPEŽ)

PAPEŽEM

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

Papěsem

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

Papěšá

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (DŮM)

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

dūm

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

domem

stojí tátovo auto.

Před (POŠTA)

stálo poštovní auto.

Před (NÁMĚSTÍ)

Náměstím

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstím

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstí

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstí

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

je gotický kostel.

Před (PAPEŽ)

Papežem

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Mezi (LEDNICE) lednici a (STŮL) stůl stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) lednici a (STŮL) stůlem stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) lednicí a (STŮL) stůlem stála stará skříň.

Před (POŠTA) pošta stálo poštovní auto.

Před (POŠTA) stálo poštovní auto.

Před (POŠTA) poštou stálo poštovní auto.

Před (POŠTA) poštu stálo poštovní auto.

Mezi (MEDVĚD) medvěda a (VLK) vlka běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědi a (VLK) vlci běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědema (VLK) vlkem běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědem a (VLK) vlkem běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědem a (VLK) vlkem běhal zajíc.

Mezi (LEDNICE) a (STŮL) stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) a (STŮL) stála stará skříň.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešňová* a (JABLOŇ) *jablňová* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešňová* a (JABLOŇ) *jablňová* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (KOLO) *kolem* a (KOLOBĚŽKA) *koloběžková* stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) *kolem* a (KOLOBĚŽKA) *koloběžková* stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) *kola* a (KOLOBĚŽKA) *koloběžka* stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) a (KOLOBĚŽKA) stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO) a (KOLOBĚŽKA) stály bratrovy lyže.

Mezi (DÍTĚ) *dítěm* a (MAMINKA) *maminkou* stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) *maminkou* a (MAMINKA) *dítěm* stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) a (MAMINKA) stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) a (MAMINKA) stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) *dítěm* a (MAMINKA) *maminkou* stála dřevěné židle.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešeni* a (JABLOŇ) *jablone* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešem* a (JABLOŇ) *jablone* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *třešinou* a (JABLOŇ) *jablo* je záhon cibule a mrkve.

Příloha 4 – Autentický jazykový materiál (slovní test) – 9. třída

Vedle (OSEL)

osela

stála kráva.

Vedle (TATÍNEK)

Tatínkem

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

TATÍNEK

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

Vedle Tatínka
Tatínkem

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

Tatínkem

šla maminka.

Vedle (TATÍNEK)

Vedle tatínek

šla maminka.

Vedle (PLOT)

Plotu

je ořené kolo.

Vedle (GARÁŽ)

Garáži

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

Garáže

stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ)

garáž

stálo zaparkované auto.

Vedle (OSEL)

vedle osla

stála kráva.

Vedle (OSEL)

vedle oseli

stála kráva.

Vedle (OSEL)

Oslu

stála kráva.

Vedle (OSEL)

OSLU

stála kráva.

Ve třídě je vedle (TABULE) vedle tabuli umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE) tabuli umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE) vedle tabuli umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE) TABULI umyvadlo.

Ve třídě je vedle (TABULE) tabuli umyvadlo.

Vedle (GARÁŽ) vedle GARÁŽI stálo zaparkované auto.

Vedle (GARÁŽ) GARÁŽI stálo zaparkované auto.

Vedle (KNIHA)

ležela tužka.

knihy

Vedle (KNIHA)

knihám

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

Vedle knihy

ležela tužka.

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kuřete

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kuřeti .

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

KUŘETE

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

KUŘETE

Naše kočka si na zahradě lehla vedle (KUŘE)

kuřeti

Pod (KUŘE)

Kuřese

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Nad (TOPENÍ)

topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

Nad topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

Topení

je okno.

Nad (TOPENÍ)

TOPENÍ

je okno.

Vedle (KNIHA)

kniha

ležela tužka.

Vedle (KNIHA)

KNIHU

ležela tužka.

Nad (LETIŠTĚ)

LETIŠTI

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

letišti

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

Nad letiště

kroužil vrtulník.

Nad (LETIŠTĚ)

Letiště

kroužil vrtulník.

Pod (KUŘE)

Pod kuře

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

Pod kuřek se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

KUŘE

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Pod (KUŘE)

kuře

se plazila žížala – tak jí kuře hned snědlo.

Nad (POČITAC) Nad počítači je polička s knihami.

V koupelně je pod (ZRCADLO) Zrcadlem umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) Pod zrcadli umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) Zrcadla umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) Zrcadlu umyvadlo.

V koupelně je pod (ZRCADLO) zrcadla umyvadlo.

Nad (LETIŠTĚ) letišťem kroužil vrtulník.

Nad (CESTOVATEL) *Cestovateľi* visela mapa a on na ni ukazoval, ktoré štáty navštívil.

Nad (CESTOVATEL) *CESTOVATELE* visela mapa a on na ni ukazoval, ktoré štáty navštívil.

Nad (CESTOVATEL) *Cestovateľ* visela mapa a on na ni ukazoval, ktoré štáty navštívil.

Nad (POČÍTAČ) *počítač* je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ) *počítaču* je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ) *POČÍTAČ* je polička s knihami.

Nad (POČÍTAČ) *počítači* je polička s knihami.

Nad (DŮM)

Nad DOME

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

domě

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

Domě

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

DOMY

letělo letadlo.

Nad (DŮM)

du

letělo letadlo.

Nad (CESTOVATEL)

visela mapa a on na ni ukazoval, které státy navštívil.

Nad cestovATELI

Nad (CESTOVATEL)

Nad
CestovATELI

visela mapa a on na ni ukazoval, které státy navštívil.

Pod (POSTEL)

POSTELI

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

posteli

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

Pod Posteli

je krabice a hračkami.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zdi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

Pod cihlivi zedi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zde

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zdi

rostly červené růže.

Na zemi pod cihlovou (ZED)

zdi

rostly červené růže.

Pod (TELEVIZE)

Televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

Pod televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

televizi

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

TELEVIZI

je malý stolek.

Pod (TELEVIZE)

Pod Televizi

je malý stolek.

Pod (POSTEL)

Poste postelem

je krabice a hračkami.

Pod (POSTEL)

Posteli

je krabice a hračkami.

Pod (PAVEL)

PAVLA

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

PAVLA

byla kaluž vody.

Nad (HORA)

HORÁČEK

zapadá slunce.

Nad (HORA)

NAD HORE

zapadá slunce.

Nad (HORA)

HORY

zapadá slunce.

Nad (HORA)

HOPY

zapadá slunce.

Nad (HORA)

HORN

zapadá slunce.

Na (TOPENÍ)

Topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

TOPENÍ

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

topení

se suší boty.

Na (TOPENÍ)

Na
TOPENÍ

se suší boty.

Pod (PAVEL)

Paola

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

PAVLEM

byla kaluž vody.

Pod (PAVEL)

Paola

byla kaluž vody.

Na (AUTO) autem

sedí pták.

Na horkém upečeném (KŮŘE)

KUŘETI

se roztékalo máslo.

Na horkém upečeném (KŮŘE) Na horkém upečeném kuře se roztékalo máslo.

Na horkém upečeném (KŮŘE)

se roztékalo máslo.

Na horkém upečeném kuře

Na horkém upečeném (KŮŘE)

kuře

se roztékalo máslo.

Na horkém upečeném (KŮŘE)

se roztékalo máslo.

kuře

Na (TOPENÍ)

Na topení

se suší boty.

Na (KOBBEREC)

koberci

spí kočka.

Na (KOBBEREC)

NA koberci

spí kočka.

Na (KOBBEREC)

~~KOBBEREC~~
KOBBERCI

spí kočka.

Na (KOBBEREC)

koberce

spí kočka.

Na (AUTO)

Autě

sedí pták.

Na (AUTO)

NA AUTĚ

sedí pták.

Na (AUTO)

autu

sedí pták.

Na (AUTO)

AUTA

sedí pták.

Na (SUKNĚ)

SUKNI

mám díru.

Na (POSTEL)

Na posteli

je polštář.

Na (POSTEL)

postel

je polštář.

Na (POSTEL)

POSTELI

je polštář.

Na (POSTEL)

posteli

je polštář.

Na (POSTEL)

Posteli

je polštář.

Na (KOBEREK)

Koberci

spí kočka.

Na (HLAVA)

mám klobouk.

hlava

Na (HLAVA)

hlavě

mám klobouk.

Na (HLAVA)

Na hlavě mám klobouk.

Na (HLAVA)

hlavě

mám klobouk.

Na (SUKNĚ)

mám díru.

sukně

Na (SUKNĚ)

Sukně mám díru.

Na (SUKNĚ)

na sukni

mám díru.

Na (SUKNĚ)

Na sukni mám díru.

Na (OTEC)

otci

seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

POLECH

vedle silnice.

Traktor zastavil na (POLE)

poli

vedle silnice.

Na (HLAVA)

HLAVU

mám klobouk.

Na (STROM)

Na STOMĚ rostou jablka.

Na (STROM)

Na STROMU rostou jablka.

Na (STROM)

Na STROME rostou jablka.

Na (OTEC)

Na OTCI seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEC)

Na OTČE seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEC)

Na OTEC seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Na (OTEC)

Na OBEK seděla kočka a on jí hladil po hřbetě.

Před (PAPEŽ)

Παπεςι

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

Παπεςι

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

ΠΑΠΕΣΙ

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

Παπεςι

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Před (PAPEŽ)

Παπεςι

si lidé klekli na kolena a modlili se.

Na (STROM)

Na Stromem

rostou jablka.

Na (STROM)

Stromě

rostou jablka.

Mezi (LEDNICE)

lednici

a (STŮL)

stole

stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE) lednici

a (STŮL)

stole

stála stará skříň.

Před (DŮM)

domě
~~domu~~

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

domě

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

Před domě

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

domu

stojí tátovo auto.

Před (DŮM)

domu

stojí tátovo auto.

Před (MYŠ)

MYŠI

běžela kočka.

Před (MYŠ)

Před myši

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myš

běžela kočka.

Před (MYŠ)

myšem

běžela kočka.

Mezi (LEDNICE)

lednici

a (STŮL)

stole

stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE)

lednici

a (STŮL)

stole

stála stará skříň.

Mezi (LEDNICE)

LEDNICI

a (STŮL)

STOLE

stála stará skříň.

Před (NÁMĚSTÍ) Před náměstem je gotický kostel.

Mezi (MEDVĚD) medvedí a (VLK) vlci běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědi a (VLK) vlky běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvědem a (VLK) vlkami běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) medvěda a (VLK) vlka běhal zajíc.

Mezi (MEDVĚD) MEDVĚDU a (VLK) VLKU běhal zajíc.

Před (MYS) myši běžela kočka.

Mezi (KOLO)

kola

a (KOLOBĚŽKA)

koloběžky

stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO)

kolech

a (KOLOBĚŽKA)

koloběžky

stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO)

Kole

a (KOLOBĚŽKA)

koloběžky

stály bratrovy lyže.

Před (NÁMĚSTÍ)

Náměstí

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

NÁMĚSTÍ

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

Náměstí

je gotický kostel.

Před (NÁMĚSTÍ)

náměstím

je gotický kostel.

Před (PARKOVIŠTĚ)

PARKOVIŠTI

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

parkovišti

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

Před parkovišti

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

Před parkovišti

stál hlídač a kontroloval auta.

Před (PARKOVIŠTĚ)

Parkoviště

stál hlídač a kontroloval auta.

Mezi (KOLO)

kole a (KOLOBĚŽKA)

koloběžky

stály bratrovy lyže.

Mezi (KOLO)

KOLE

a (KOLOBĚŽKA)

KOLOBĚŽKY

stály bratrovy lyže.

Mezi (DÍTĚ)

maminka

a (MAMINKA)

duš

stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ)

MAMINKA

a (MAMINKA)

DÍTĚ

stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ)

MAMINKA

a (MAMINKA)

DÍTĚ

stála dřevěné židle.

Před (POŠTA)

pošty

stálo poštovní auto.

Před (POŠTA)

pošty

stálo poštovní auto.

Před (POŠTA)

POŠTV

stálo poštovní auto.

Před (POŠTA)

poštami

stálo poštovní auto.

Před (POŠTA)

Před Pošti

stálo poštovní auto.

Mezi (TŘEŠEŇ) *Třešeni* a (JABLOŇ) *jabloňi* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *Třešeni* a (JABLOŇ) *jabloňi* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *Třešeni* a (JABLOŇ) *jabloňi* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *Třešeni* a (JABLOŇ) *jabloňi* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (TŘEŠEŇ) *Třešeni* a (JABLOŇ) *jabloňi* je záhon cibule a mrkve.

Mezi (DÍTĚ) *maminky* a (MAMINKA) *děse* stála dřevěné židle.

Mezi (DÍTĚ) *maminky* a (MAMINKA) *židle* stála dřevěné židle.

Vedle (ZED)

zdi

stoji pracovní stůl.

Vedle (ZED)

zda

stoji pracovní stůl.

Vedle (ZED)

Vedle zedí

stoji pracovní stůl.

Vedle (ZED)

ZDÍ

stoji pracovní stůl.

Vedle (HŘIŠTĚ)

HŘIŠTĚ

je plavecký bazén.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

vedle obilí vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

vyseta kukuřice.

obilí

Na poli byla vedle (OBILÍ)

OBILÍ

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Na poli byla vedle (OBILÍ)

obilí

vyseta kukuřice.

Vedle (ZEDĚ)

zede

stojí pracovní stůl.

Vedle (UMYVADLO) umyvadle

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

umyvadla

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO) vedle umyvadle je zrcadlo.

Vedle (HRISTE) vedle hrístě

je plavecký bazén.

Vedle (HRISTE)

hrístě

je plavecký bazén.

Vedle (HRISTE)

hrístě

je plavecký bazén.

Vedle (HRISTE)

hrístě

je plavecký bazén.

Vedle (KVĚTINÁČ)

KVĚTINÁČ

stojí svíčka.

Vedle (OTEC)

Vedle otce

seděla matka.

Vedle (OTEC)

vedle Otce

seděla matka.

Vedle (OTEC)

Otce

seděla matka.

Vedle (OTEC)

OTCOV

seděla matka.

Vedle (OTEC)

Otce

seděla matka.

Vedle (UMYVADLO)

umyvadla

je zrcadlo.

Vedle (UMYVADLO)

UMYVADLA

je zrcadlo.

Vedle (PLOT) *plotem*

je opřené kolo.

Vedle (PLOT)

PLOT

je opřené kolo.

Vedle (PLOT)

*vedle PLOT
PLOTě*

je opřené kolo.

Vedle (PLOT)

vedle plotem

je opřené kolo.

Vedle (KVĚTINÁČ)

vedle kvĚTINÁČI

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ)

kvĚtináči

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ)

Květináči

stojí svíčka.

Vedle (KVĚTINÁČ)

kvĚtináč

stojí svíčka.

Příloha 5 – Slovní test – detailní analýza chyb

VYHODNOCENÍ	7. třída	%	8. třída	%	9. třída	%
počet správných tvarů	92	45	79	31	63	25
počet chyb B	21	10	21	8,2	8	3,1
počet chyb C	66	32	69	27	165	65
počet chyb D	13	6,4	17	6,7	10	3,9
počet chyb E	12	5,9	8	3,1	6	2,4
nevhodný tvar	0	0	2	0,8	3	1,2
žádný tvar	0	0	59	23	0	0
počet možných tvarů	204	100	255	100	255	100

Příloha 6 – Slovní test – procentuelní přehled úspěšnosti napříč ročníky

PŘEDLOŽKY	7. třída	8. třída	9. třída	TENDENCE
vedle	50 %	44,60 %	37 %	↓
na	25 %	30 %	48 %	↑
nad, pod	39,6 %	30 %	13,30 %	↓
mezi, před	45,30 %	23,80 %	3,80 %	↓

Příloha 7 – Odpovědi informantů na obrázkový test

Testuje se znalost předložky	Možný popis obrázku	Třída – počet žáků	Popisy, které se objevily	Použitá náležitá předložka
VEDLE	Vedle skříně je kolo.	7. třída – 4	skříň u kolo	ano
	(u)		srine vedle kolo	ano
			skříň u kolo	ano
			kolo je vedle skříně	ano
		8. třída – 5	kolo vedle skříň	ano
			vedle skřínem (nápis KOLO)	ano
			skříň vedle kolo	ano
			vedle kolo	ano
			kolo je pod skříní	ne
		9. třída – 4	kolo je vedle skříně	ano
			dívčí kolo stojí vedle dřevné skříně	ano
			kolo je vedle skříň	ano
			kolo je vedle skříň	ano
	Vedle hrušky je svíčka.	7. třída – 4	u jabloka	ano
	(u)		jablko vedle víška	ano
			svíčka u hrušky	ano
			svíčka je vedle hrušky	ano
		8. třída – 5	kukuřice za hruška	ne
			hruška vedle (obrázek svíčky)	ano
			svíčka je mezi hruškou	ne
			H mezi Š	ne
			(nápis SVÍČKA) mezi hruškem	ne
		9. třída – 4	svíčka je vedle hruška	ano
			u huška	ano
			hruška je vedle včelí svíčky	ano
			svička je vedle hrušku	ano
	NAD	Nad stromem je mrak.	7. třída – 4	mrak je nad stromy
			mrak na strome	ne
			strom nad mrak	ano
			na	ne

Testuje se znalost předložky	Možný popis obrázku	Třída – počet žáků	Popisy, které se objevily	Použitá náležitá předložka
NAD		8. třída – 5	(nápis MRAK) nad stromem	ano
			stromy nad mrak	ano
			mrak je nad stromem	ano
			mrak nad strom	ano
			nad mrak	ano
		9. třída – 4	mrak je nad stromu	ano
			mrak je nad stromem	ano
			mlha je nad stromem	ano
			mrak nad strom	ano
	Nad školou je slunce.	7. třída – 4	slunce je nad školou	ano
			slunce na škola	ne
			slunce nad školou	ano
			škola nad slunce	ano
		8. třída – 5	slunce nad školu	ano
			slunce je nad školou	ano
			(nápis SLUNCE) nad školem	ano
			skolý slunce nad	ano
			nad škola	ano
		9. třída – 4	slunce je nad škole	ano
			slunce je nad škola	ano
		slunce svítí nad školou	ano	
		škola je nad slunce	ano	
PŘED	Před postelí je míč.	7. třída – 4	postel v míč	ne
			míč je pod postelí	ne
			stůl pod míč	ne
			míč pod postelem	ne
		8. třída – 5	postel před míč	ano
			míč před postel	ano
			míč je před postelí	ano
			míč před postel	ano
			(nápis MÍČ) před postelem	ano
		9. třída – 4	míč leží před postelem	ano
			pod postelí je míč	ne
			postel je před míč	ano
			míč je pod poste	ne
	Před autem je míč.	7. třída – 4	míč je pod autem	ne

	(vedle, u)		míč u auta	ano	
			auto před míč	ano	
			auto pod míč	ne	
Testuje se znalost předložky	Možný popis obrázku	Třída – počet žáků	Popisy, které se objevily	Použitá náležitá předložka	
PŘED		8. třída – 5	míč nad auto	ne	
			míč je vedle auta	ano	
			auto vedle míč	ano	
			míč před auto	ano	
			(nápis MÍČ) vedle autem	ano	
		9. třída – 4	míč je vedle auto	ne	
			míč leží před autem	ano	
			míč je před auto	ano	
POD	Pod židlí je bota.	7. třída – 4	boty je pod židlem	ano	
			pod	ano	
			židle pod botou	ano	
			židle pod boty	ano	
	8. třída – 5	pod bota	ano		
		zidle pod bota	ano		
		bota je pod židli	ano		
		boty pod zidle	ano		
		(nápis BOTA) pod židlem	ano		
		9. třída – 4	boty je pod židli	ano	
		bota je pod židle	ano		
		bota je pod židle	ano		
	židle stojí pod botem	ano			
	Míč je pod stromem.	7. třída – 4	míč na lese	ne	
			(vedle, u)	míč je pod stromy	ano
			strom v dole míč	ne	
			strom vedle míč	ano	
			8. třída – 5	(nápis MÍČ) pod stromem	ano
				strom pod míč	ano
				míč před strom	ne
				míč je pod stromem	ano
			9. třída – 4	strom pod míč	ano
míč je u strom				ano	
míč leží pod stromem	ano				
míč je pod stromem	ano				
míč je u stromu	ano				

Testuje se znalost předložky	Možný popis obrázku	Třída – počet žáků	Popisy, které se objevily	Použitá náležitá předložka		
MEZI	Hruška je mezi jablkem a jahodou.	7. třída – 4	jablko jachod mezi hurškou	ano		
			hruska mezi jablon a jahoda	ano		
			mezi	ano		
					mezi	ano
			8. třída – 5	jable jahodu mezi hruka	ano	
				jablko mezi hruška, jahoda :-)	ano	
				hruska je mezi jahodou	ano	
				jablko na	ne	
				(nápis HRUŠKA) mezi jablkem a jahodem	ano	
			9. třída – 4	mezi je hruška	ano	
				uprostřed hruša naproti jablko a jahoda	ne	
				jablko a jahoda mezi je hruškou	ano	
				hruška je mezi jablko a jahoda	ano	
	Pes je mezi stromem a židlí.	7. třída – 4	pes mezi strom a židle	ano		
			pes to je mezi (+nápis)	ano		
			strom mezi židlo	ano		
			les a židle mezi pesem	ano		
			8. třída – 5	(nápis PES) mezi stromem a židlem	ano	
		strom mezi pes židle		ano		
		pes je mezi stromem a židlí		ano		
		vedle pes		ne		
				pes mezi stromy	ano	
			9. třída – 4	strom mezi pes vedle židle	ano	
		pes je mezi strome a židle		ano		
		pes je mezi strom a židle		ano		
		stromček a židle mezi sedí roztomilé štěně		ano		
		NA	Kočka je na skříni.	7. třída – 4	skříň na kočka	ano
kočka je nad skříně	ne					

			kočka je skříň	ne
			kočka na stolem	ano
Testuje se znalost předložky	Možný popis obrázku	Třída – počet žáků	Popisy, které se objevily	Použitá náležitá předložka
NA		8. třída – 5	kočka nad skříň	ne
			kočka nad	ne
			(nápis KOČKA) nad skříněm	ne
			(neidentif.slovo) nad kočku	ne
			kočka je na skříní	ano
		9. třída – 4	kočka je na skříně	ano
			kočka sedí na velké skříně	ano
			kočka je na skříň	ano
			nad je kočka ve skříně	ne
	Na posteli je polštář.	7. třída – 4	polštář je na postele	ano
			poslet nad stůl	ne
			(neidentif.slovo) nad stolem	ne
			postel na polštář	ano
		8. třída – 5	polštan na postel	ano
			na postel	ano
			na postelem polář	ano
			polstar je na posteli	ano
			postel na (obrázek polštáře)	ano
		9. třída – 4	polštar je posteli	ne
			polštář je na posteli	ano
			polštář je na postel	ano
			polštář leží nad postelem	ne

Příloha 8 – Autentický jazykový materiál (obrázkový test) – 7. třída

víša je vešle kva

v jablka

jablko vedľa sviečky

sviečka w ~~jablko~~ housky.

skříně u kolo

skříně ~~u~~ u kolo.

Holo je vedle škrine

ŠKRINE

VEDLE holo

podšamostel je na kolesih.

posteljad slik

postel na polštáři

postel nad stolem

toča je na ^u skrinu

skrinu na toču

toča na skrinu

toča na skrinu

Míč je pod stromem.

~~Je~~ Míč na lese.

Strom vedle míče

STROM VĚDLÍČE

stupa na škola

Ulice je roditeljska

Škola nad slunom ←

Sluncie nad školou.

There is a tree

NA

MRAD na SROMNE

svom nad mrak

LES

MEI!

PES

ZIDE

Pes meiu side la jeman.

Pes meiu nom a side.

strop meži šislo

les a šidle meai pesem.

MEZI

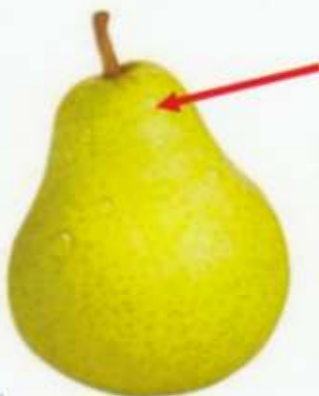

jablko a jachod mezi hurikou.

Хрусо мери салон а салона.

MEZI

auto rod mit

Mit je rod anem.

míč je rod mužský.

postel je rod ženský.

mič pod posteľou.

STUŽ pod mič

Mic u auto.

auto past mic

Příloha 9 – Autentický jazykový materiál (obrázkový test) – 8. třída

VLEPJE KOLO

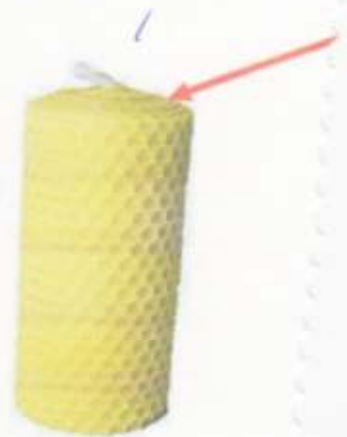
Slučajno vedla kolo

Kukurčice na hrůšce.

Šušle velké 1

mas
H meri 5^c

lúča
sviča s meri

SVICKA

masi hrúčkem

KOLA

sedla svinem

sko is med skrinu

kolo vedle skrinu.

Sideli pod bota

mrak nad strom.

pod stromem

Stromy, pod mím

mě se rozhodl

pes míc před strom.

Slunce nad stědou

Slunce je nad oblohou

Slot's
Shrine map

nad škola

SLUNCE

nad školou

Jablko a hruška

HRUŠKA

jablko a jahoda

Jabla jabota meso kruska

jablko meso kruska, jahoda :-)

kruska si ~~meso~~ meso jahodam

pes mesi
stromej skey

pes se mesi
stromej skey

Meši stromem a šidlem

Strom mezi pes šidlo

Vetle pes

✓ před postel

míč před postel.

MTC

vedle autom

miu de vedle auto

miu [✓] vedle auto

mič nad auto.

auto vedle mič

Paul pied mit

míč je před noky

~~před míč~~

míč před posel

Příloha 10 – Autentický jazykový materiál (obrázkový test) – 9. třída

kolco je vedle skříně

Kolo je vedle skříně

Š KOLU VE VEDLE
ŠČŮWĚ

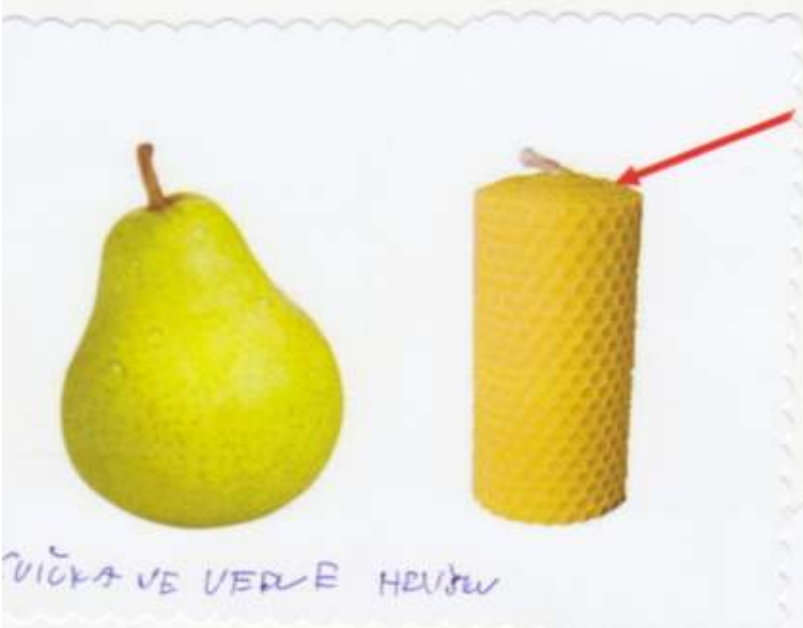
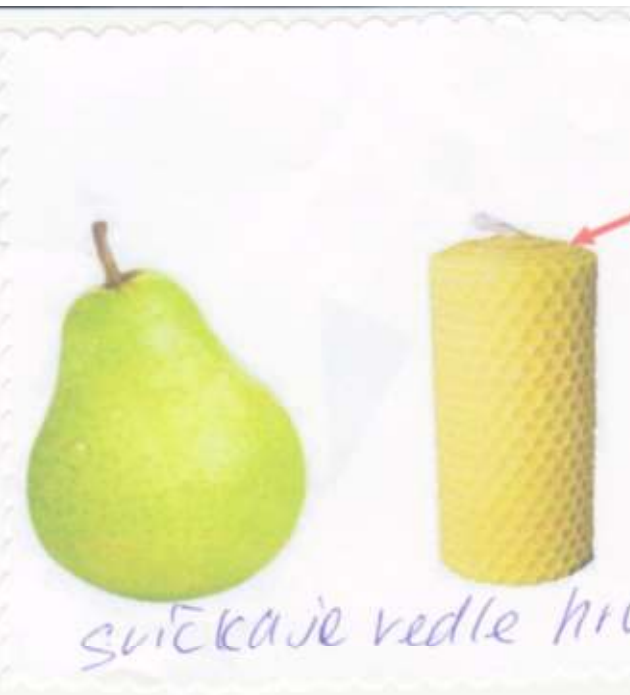
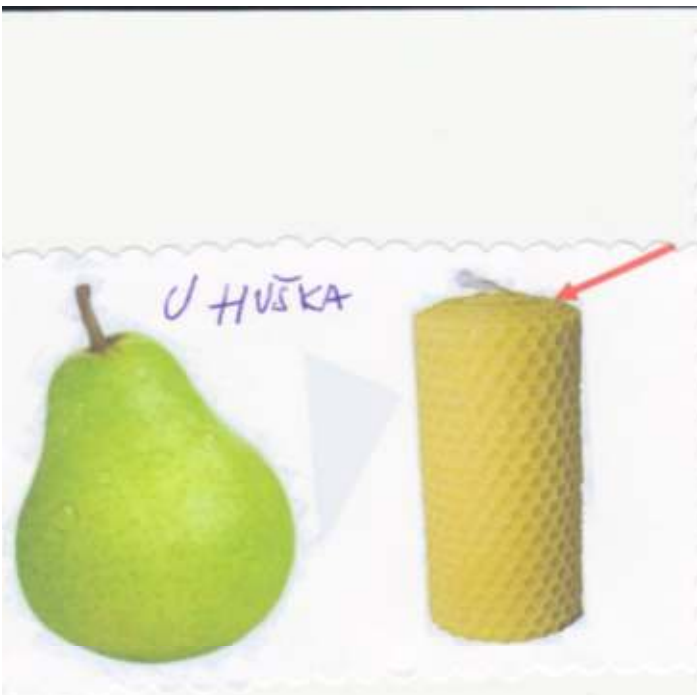

Dřevný skříň stojí vedle divčí
kolo.

Divčí kolo stojí vedle dřevné
skříně.

Handwritten text in blue ink, possibly a name or a note, located to the right of the cat in the top photograph.

Handwritten text in blue ink, possibly a name or a note, located below the wardrobe in the bottom photograph.

Polstár leži nad posteľou.

Polstár je na posteľi.

Polstár je na posteľi.

Polstár je na posteľi.

kočka je na slůvě

kočka
sedí
na
velké skříni

golčje je pred stromem

MIČ JE U STROMU

mič ~~je~~ ^{leži} ~~u~~ ^{stoji} pod mičem

mič je ~~u~~ ^u stromu.

SLUNCE VE NAD ŠKOLĚ

Slunce svítí nad
okolou.

Školske hod sence

Školske hod sence

grak je nad
stromem

mrak je nad

mrak nad stromom

Milko je nad
akromišček .stromom

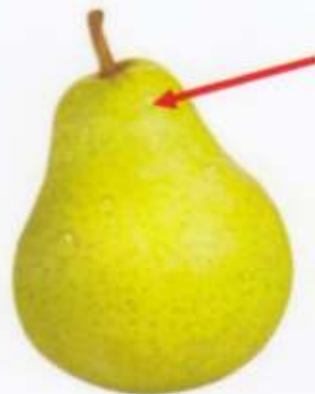
Stromček a židle mezi sedí stůlček
neobomil!

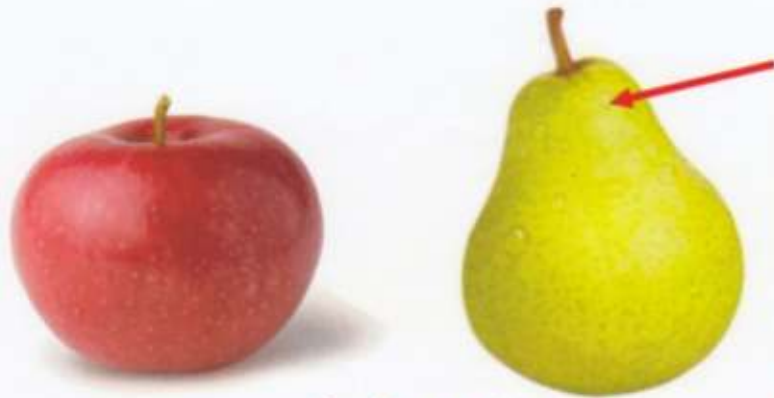
PEŠ JE MEZI STROM A ŽIDLE

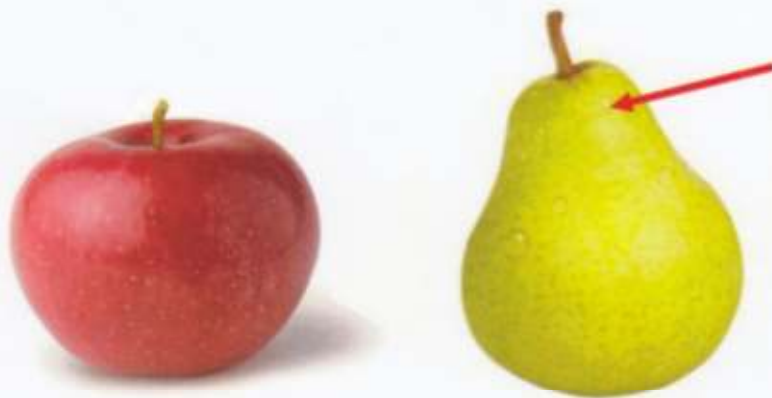
mezi jablka

Uprostřed hrce na protě
jablko a JABLEDA

Jablko a jahoda je mezi v hrušce.
~~Hruška je uspořádání uspořádání~~

HRUŠKA JE ~~USPOŘÁDÁNÍ~~ MEZI JABLKO A JAHODA

Small nose

Postel je před míč.

MÍČ VE POP POSTELI

Míč leží před postelem.

Pod postelí je
gólč

mič je vedľa auta

~~mič je vedľa auta~~

mič ^{leží} je pred autom

Auto & pied mīc.

MĪCĒ PĒD AUTO

Příloha 11 – Obrázkový test – Procentuelní přehled úspěšnosti napříč ročníky

VYHODNOCENÍ	7. třída	%	8. třída	%	9. třída	%
použitá náležitá předložka	31	65	44	73	39	81
použitá nenáležitá předložka	17	35	16	27	9	19
celkový počet použití	48	100	60	100	48	100

Příloha 12 – Tvary ruky v českém znakovém jazyce

Skupina	a) \circ	b) 1	c) \wedge	d) 	e) 	f) $=$	g) 	h)	
A									Zavřená ruka
O									
C									Skrčená ruka
B									
5									Ruka s prsty u sebe
Y									
D									Prsty vzlýčené ze zavřené dlaně
V									
P									
I									
Y									
R									

Zdroj: MACUROVÁ, A. Proč a jak zapisovat znaky českého znakového jazyka. Speciální pedagogika 6 [online]. 1996, č. 1, [cit. 2010-07-19]. Dostupný z WWW: <<http://ruce.cz/clanky/15-proc-a-jak-zapisovat-znaky-ceskeho-znakoveho-jazyka>>.